

Wachten

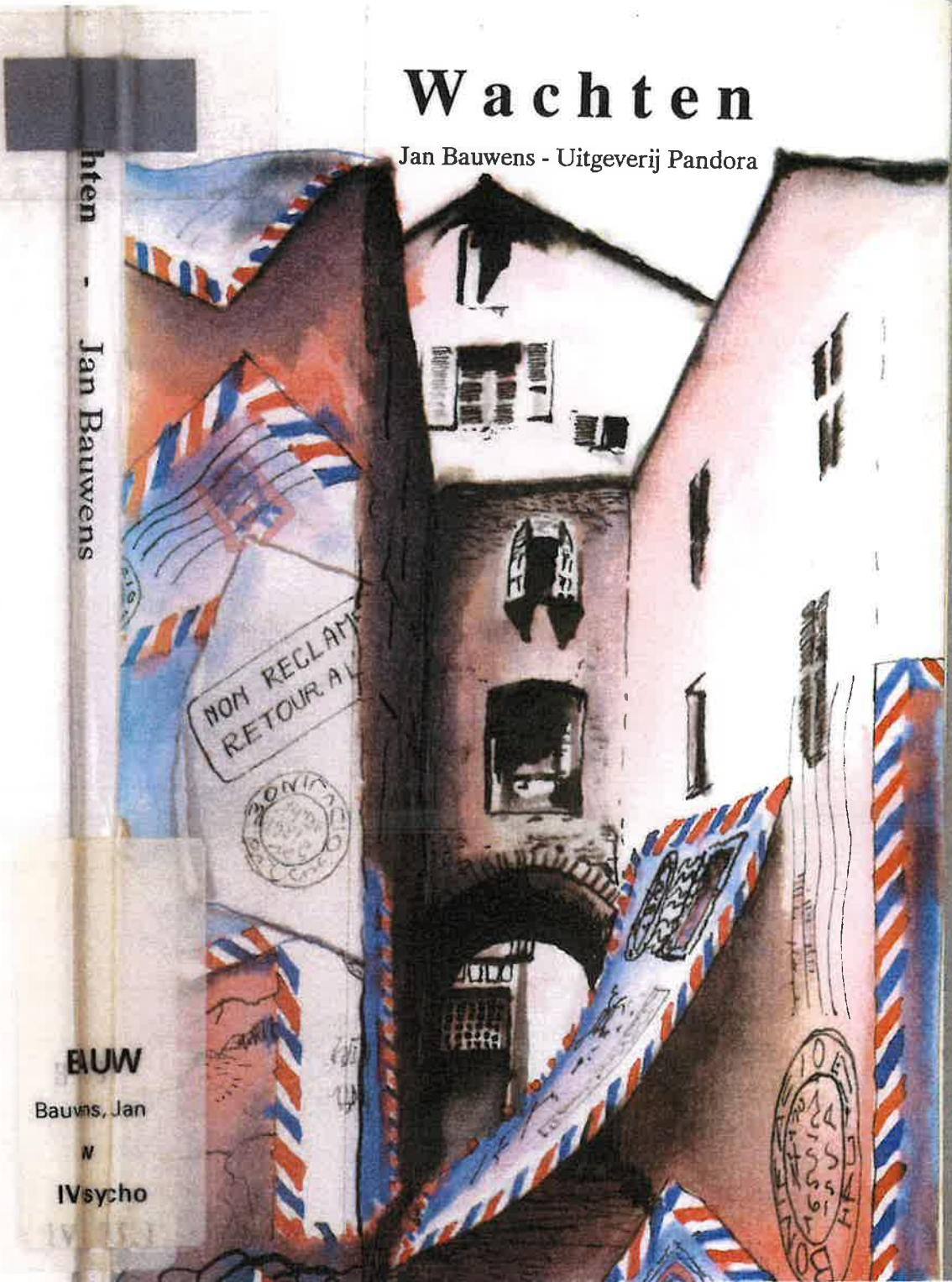
Jan Bauwens - Uitgeverij Pandora

Wachten - Jan Bauwens

In een hecht gezin verdwijnt plots de oudste dochter. Voor de ouders en de broers begint dan een jarenlange zoektocht. Hoop en wanhoop bepalen ombeurt de huiselijke sfeer. Het drama legt de structuren van het gezin bloot, haalt vriendschapsbanden aan en stoot andere af. Wanneer het meisje jaren later weer van zich laat horen, zijn alle problemen nog niet van de baan. Het is het verhaal van pijn en ontgoocheling, maar ook van koppig vertrouwen op de liefde.

Jan Bauwens (1958) debuteerde bij Pandora met De Wrat. Later verscheen van hem bij dezelfde uitgever Het Chagrijn van de Schimmen. Verhalen van zijn pen zijn in diverse literaire tijdschriften terug te vinden.

EUW
Bauwens, Jan
W
IVsycho

Omslagontwerp: Jan Bauwens

ISBN: 90-5020-009-5

NUGI: 300

D/88/4944/9

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm op of welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Copyright 1988 by Jan Bauwens

Uitgeverij Pandora, Pleinkensstraat 6, 2990 Wespelaar

Dit boek kon gepubliceerd worden door de steun van kantoor M. Feremans

Eerste hoofdstuk

Dit is een van die momenten waaraan elk van ons nog met heimwee zal terugdenken. Als de onschuld zoek zal zijn, en dit levende huis griezelig verlaten.

Het regent. Fijn spel van natte, zachte parels tegen strakke ruiten; wij wonen onder wondere gewelven in een grote, glazen watertrom. In aarden potten draaien, op de brede banken onder de kozijnen, onze verbaasde bloemen al de oren open. Schaduwbeelden tasten door het ritme naar de eerste lenteklanken. En soms gaat eventjes de hemel op een kier, en hier bazuïnt de zon, en dan zitten wij te midden van de kleurige kransen.

Uit de keuken komt de geur van vers gebakken cake aanwaaien. Sien helpt moeder bij de vaat. Ze rijgen een lied aaneen met woorden, kreetjes en gelach. Bespelen met blauwe motieven beschilderde bordes met het bestek en rammelen met pannen, kommen en schalen. Halen glazen uit dampend schuim en doen ze glanzend. Het aanrecht, theater van licht en lichte klanken. Warme zee, heel even na de noen.

Dit is leven: het mansvolk dat in stoelen hangt en wacht op koffie. Het middagmaal van vettige kip, sappige appelmoes en donker gesausde aardappelen dat in onze magen spant. Het doezelen, het gekscheren. Het huis waarin wij wonen, is de baarmoeder van onze ziel.

Sien is achttien geworden. Helaas stopte ze al op twaalf met groeien. Vandaar haalt ze haar troetelnaampje. 'Maak voort, frots!' roept Benjamin als zij, een bord polijstend, zich taterend komt moeien met de discussie in de living.

Een frots is een mens die wat te klein is. Grootmoeder is een frots en ook haar moeder was een frots, getuige het vergeeld portret dat ons van op een ereplaatsje op de kast streng aankijkt. Sien heeft het gen geërfd. Met haar lange, sluike haren probeert ze het amusante tekort wat weg te werken.

Ik herinner me dat ze als kind een eigen kat had. Zoals de meeste katten in die tijd heette dat gekke beest 'Minoe'. Nu vergastte Sien haar lieveling om de haverklap op lekkere hapjes, zodat de oververzadigde kat de vreemde gewoonte ontwikkelde om te 'herkauwen'. Vandaar kreeg ook het ondier een passend troetelnaampje : Nirk. Daarvan maakte oma later ongegeneerd 'Dirk'. En op een keer bleef Dirk weg van tafel. Sientje liet haar eten staan en liep het huis om, de lippen krampachtig getuit, het pieptoontje voortbrengend waarmee men katten lokt : 'Nirk! Dirk! Pwie-ie-iep! Minoe! Pwie-iep!'

Eerst klonk het gebiedend, smekend of listig. Dan verontwaardigd, beschuldigend en dreigend : 'Nirk! Kom hier, zeg ik! Pwie-ie-iep!'

Een half uur en langer hield ze het vol. Daarbij keerde ze het hele huis om, doorzocht de kelders, de gangen onder het terras, de stallingen, de schuur, het bijenhok. Ze ging op haar buik liggen voor de houtmijt, draaide omhoogkijkend rond elke boom, waadde door de bessenstruiken, kamde de taxushagen uit, de oven en de serre. Geleidelijk aan ging haar roepen aarzelend klinken, verwijfeld. Ten slotte begon ze wanhopig te snikken.

Ik hoorde en zag alles van op mijn slaapkamer, waar ik geacht werd te studeren. Moeder kwam buiten en troostte haar. 'Katten gaan vaak weg, kindje!' Later op de dag kwam grootvader langs die luidruchtig navraag deed. 'Katten hebben negen levens!' verzekerde ze de troosteloze. Sientje zette alles overeind. Die avond kwam grootvader haar een nieuw poesje beloven. Sien huilde, terwijl ze zich over de armen wreef, rood van de insectebeten.

De tiran in het kind nam wraak : Sientje wilde niet meer eten. Ze vermagerde zienderogen. Ik zat weer op mijn slaapkamer, toen grootmoeder tierend de voortuin in rende : 'Angeline! 't Is je vader! Haast je toch!' Een poesje later, gedempte stemmen. Ik wachtte angstvallig. Iemand opende de deur en zei : 'Opa is dood.'

Sien at weer. Vroeger kweekte grootvader de konijnen

die wij opaten met appelmoes en bruin gesausde aardappelen. Nu herinner ik het me. Katten zijn roofdieren. De tijd heeft dat alles begraven. Benjamin was nog net niet geboren. Oma streefde het vergeeld portret : 'Eentje komen, eentje gaan...'

Benjamin is een flink uit de kluiten gewassen Plechtige Kommunikant. Hij ligt languit op de sofa met 'Louise'. Lezen en de nieuwe Nirk kwellen zijn z'n uitverkoren hobby's. Hij is snugger, ik hoop dat hij het verder schopt op school dan ik en Jenny. Hij heeft geen notie van deze vurige wens die ook vader koesterde voor ons.

Vader is bezadigder geworden, hij zit er niet meer achter met de stok. Vangt nu z'n uiltje, in een stoel onder een krantebled. Tante Bea vertelde eens dat zijn vader, die dat ook deed, zich op een keer onder z'n krant bleek te hebben begraven.

Er heerst een amusante drukte. Carl ligt ondersteboven in een stoel. Zijn bleekgroene ogen zakken weg in het zwellend gezicht dat langzaam paars wordt. Tevreden bekijkt hij de omgekeerde wereld, hij laat ons hangen.

Carl is knap, eigenzinnig en rustig. Hij was het kind dat allen wilden winnen, van de tantes was hij heimelijk de bevoorrechte. Lang geleden ontsnapte hij op een morgen uit de kleuterschool. De zusters sloegen alarm, maar hun gebeden vonden geen gehoor daarboven. Tot het donker werd. Hij kwam gewoon thuis en legde uit dat hij in de Schelde gaan pissen was. Het was uren ver, maar altijd heeft hij voet bij stuk gehouden.

Carl wist aan ouderen geheimen te ontfoetselen over de grotmensenwereld, terwijl wij onwetend bleven. Hij lapte het strengste verbod aan z'n laars : kroop door de haag en verdween met de buurjongen. De fossiele gesteenten die we in onze club verzamelden, lieten hem koud, we hadden het raden naar zijn avonturen.

Ik zie nog hoe de avond valt, Carl is er nog niet, wij liggen al in bed, moeder staat op het terras zijn naam te roepen,

onderonst druk met vader. 'Waar hangt die toch uit! Het moet hem verboden worden, eens en voor goed! Waar zit die dan, waar zit die! Caaarl! Caaaarl!!!'

Carl was de enige die de navelstreng doorknipte. Wij hangen nog, wij slingeren, alleen hij kan het zien.

Paul zit op het tapijt, de rug leunend tegen een kast, de benen uitgestrekt. Hij is de vierde in de rij, de derde van de jongens. Had steeds het voordeel dat hem nooit naar een uitleg werd gevraagd, het goede voorbeeld geven was niet zijn taak. Hij heeft altijd genoten van die onschuld. Onbesproken gaat ie nu z'n weg, nog is er niemand aan wie hij enige uitleg verschuldigd is. Hij zegt niet wat hij doet of wil. Hij is de onbekende met de gigantische trots. Ik herinner me dat hij 'ns hoog in een boom geklommen was. En toen het donker werd, zat ie er nog. Al minutenlang stond moeder zijn naam te schreeuwen toen hij beschaamd riep: 'Ik zit hier...' Hij kon er niet meer uit.

Paul heeft zijn wereld en zijn vrienden. Z'n zelfvertrouwen is onwrikbaar, hij is het verstand dat zich wentelt in een rustig, wat Bourgondisch lijf. Met z'n twintig is hij een jaar jonger dan Carl en beiden studeren ze nog.

Al een geruime tijd voeren ze een absurde discussie over Komen en Gaan. De hilariteit is algemeen. Ook grootmoeder lacht mee, het is goed voor de spijsvertering. Net nog moest Paul eventjes de deur uit om af te koelen. Als het té leuk wordt, dreigen onze magen te barsten en wie zal dat weer opvegen? Naar verluidt heeft vaders nonkel Domien ooit zo'n accident gehad. Het gebeurde op een feestje. Al een halve eeuw geniet nonkel Domien van zijn vervroegd pensioen, volgend jaar wordt hij negentig. Jenny mijdt hem als de pest: sinds de dood van zijn vrouw zoekt hij overtuigd een nieuwe, en Jenny is z'n oogappel.

Jenny was volgens velen een eigenaardig kind. Voor mijn part is er niets speciaals aan haar, we verschillen amper

een jaar en we zijn de beste maatjes. Wel was zij linkshandig en ze schreef in spiegelschrift, maar haar lerassen timmerden dat er met de regel uit. Ook leest ze vlotter ondersteboven. Haar assimilatievermogen voor talen is fenomenaal, maar het kost haar zweet en tranen om een sommetje te maken.

Jenny liep er altijd wat jongensachtig bij, het maakte haar tot een heldin op school, een vechter in de eerste gelederen. Ze is eigenzinnig maar gemoedelijk, populair en geacht. Ze vreet boeken, al van kindsbeen af, en veroverde daardoor op elk van ons een voorsprong. De werelden waarin zij zich beweegt, blijven voor ons mysteries.

Eens, lang geleden al, vertrouwde zij me toe dat ze geen weesgegroeten bad, als ze ging slapen.

'Wat doe je dan?' vroeg ik.

'Dat zeg ik niet, want het is ketterij,' schertste ze.

En op een keer ging ik luisteren aan haar kamerdeur, en hoorde ik hoe zij, wellicht geknield bij een boekje, vol ernst haar ABC debiteerde. Drie keer na elkaar. Vervolgens nog drie keer, maar dan achterstevoren.

'Kan je het ook binnenstebuiten?' vroeg ik haar 's anderendaags. Maar ik kreeg een fikse klap tegen de wang.

'Dat is binnenste buiten, snuffelaar!'

Ik was verontwaardigd en besloot me te wreken. Ik stal haar dierbare Patsjoepel, een worstvormige pop vol zagemeel. Ik haalde het zagemeel eruit, stroopte het omhulsel binnenstebuiten en vulde het weer op. Jenny huilde toen ze haar verminkte schat vond. Urenlang trok ze zich terug om het weer goed te krijgen. Ik herhaalde de grap, zolang de ruzie duurde. Er was alsmaar minder zagemeel in de pop, het maakte haar wanhopig. Op een dag kreeg ik berouw en ging hooi halen voor Jenny, maar hooi wilde ze niet.

'Ik wil zagemeel! Ik wil zagemeel!' liep ze te schreeuwen, maar ze moest het stellen met een draai om d'r oren.

Het valt op dat ze zich afzijdig houdt vandaag. Zwijgend stoft ze af. Elegant tippelt ze door de living. Ze zit onder

een frisse, korte snit en draagt een lange jurk die niet van thuis komt. Hoge hakken schijnen haar niet meer te hinderen. Ze heeft een zachte oogschaduw en aan de oren sporen van ringen. Een licht parfum verrast ons. 'Moet je nou ons Jenny zien!' test Carl haar. Minachtend haalt ze de wenkbrauwen op. Grootmoeder kijkt haar zacht boerend na en geeft ongegeneerd een versje ten beste: 'Zeg kwezelke, wilde gij dansen...' en na een korte aarzeling, heel ingetogen: 'Taraa-tariere-lalaa...'

Haar oude handjes polijsten de stoelleuning. Sinds grootvader in de hemel is, woont zij bij ons in. Als kind gingen we thee drinken bij haar. Het huisje staat nu te vervallen maar toen was het er knus. Bloemperken in de voortuin, een notelaar en achteraan een moestuin, een stal, een boomgaard. In de zomer zat grootvader in zijn rieten stoel op het plankier. Grootmoeder wachtte ons binnen op. Aan de lommerrijke tafel, het ritueel: thee met suiker en citroen. Koekjes uit een blikken trommel. Kleine, zilveren lepeltjes. Een wolkje melk. 'Je moet eens blazen, hij is heet!' Daarna haalde ze het dominospel boven. Een kostbaarheid voor ons. De zware, zwarte, gladde blokjes met de witte, ronde kuiltjes. Het maakte muziek als ze de houten schuifdoos op tafel uitkeerde. Ze verdeelde de blokjes, leerde ons tellen.

Grootmoeder is niet veranderd. Ze draagt een jurk met lichtgroene bloemen, een dennegroen overjasje met vooraan een rij fijne knoopjes, groene sokken en blauwgroene schoenen. Ze heeft een schouderdoek en een groene tas. Haar enige sieraad, dat ze aan haar bijziendheid dankt, is haar bril. Maar ze draagt hem zelden want lenzen schrikken peuters af. Vandaar dat haar stoel - hij is wat groter dan de andere stoelen - midden in de woonkamer staat. Hier is zij een koningin op haar troon, een levend ikoon of een dankbare zondebok. Witte, recht-opstaande krulharen vormen een stralenkrans om haar oud en mooi gelaat. 'Jij was zo'n lief kind, Jenniferke,' mijmert ze verdroomd.

'Zeg maar Jenny!' bepunt Carl. Hij is plaagziek. 'Heeft ze niet het postuur van haar moeder, meetje?' Grootmoeder, tussen twee vuren, wrijft zich ongestoord in de handen. Jenny geeft geen gehoor aan de woorden. In plaats van haar broer op z'n nummer te zetten, drijft ze haar poetstempo wat op. 'Jennieke was zo'n leuk meisje,' herhaalt meetje doezelig.

Grootmoeder houdt veel van kinderen. Zelf heeft ze nooit een kindertijd gehad. Ze was nauwelijks acht, toen ze bij rijkelui ging dienen voor de kost: het huishouden doen, de kinderen opvoeden. Alleen op zondagmiddag mocht ze naar huis. Trots gaf ze haar weekloon aan haar moeder en spoedde zich voor het vallen van de avond terug. Bij gelegenheid duikt ze onverwacht in de woonkamer op met haar album, haar schat. Allen gaan we dan rond haar zitten. Ze behandelt de portretten met respect, noemt de namen van hele stoeten familieleden die ons zijn voorafgegaan. Achterin zitten de jongetjes die zij grootbracht voor ze trouwde, noemt hun namen en spreekt over hen, ingetogen alsof het haar eigen kinderen waren.

'Dat is Michaël, een deugnietje. En dat is Rafaël. Een slim ventje, ja. Maar kakte elke dag in zijn broek, el-ke-dag! Zeker dertig jaar is het geleden dat hij nog eens langs kwam.' Ze zucht. 'En Daniël, die jongen is ook al zo lang dood.'

Dan slaat ze het album dicht. 'Ze hebben geen tijd meer,' zegt ze gelaten, 'ze hebben ook al kinderen...en kleinkinderen...'

Ze plooit haar groene jasje om en wijst naar haar corset: 'Kijk, dat is nog een cadeau van hen,' lacht ze. In de zoom staan initialen: 'R&M'. Rafaël en Michaël. Het is de grootste textiel fabricant vandaag...

'Tot mijn vijftwintig ben ik daar gebleven,' zegt ze mijmerend. Het vervolg kennen we: zij werd door 'monsieur' uitgehuwelijkt aan een voorbeeldig burger, plaatselijk muzikant en toneelspeler, grootvader. Op een keer, na

het middagmaal, ging die in z'n zetel zitten en begroef zichzelf onder z'n krant.

Oudjes zoals grootmoeder zijn zeldzaam. Zij weet precies wat er omgaat in een kind, zij vindt meteen de juiste golfengte, haar liefde is geniaal. Als ze een peuter wil pakken, past ze haar feilloos trucje toe. Geheimzinnig, en met een gesloten handpalm voor zich uit, fluistert ze beloftevol tot de kleine : 'Asjeblief!'

'Weet je nog wel, Jenniferke', gaat Carl met plagen door, 'toen we kikkerdril.' Hij krijgt haar stofdoek tegen z'n tronie. Vindt het flauw.

Jenny kijkt me eventjes aan.

'Zij neemt tenminste geen blad voor de mond!' sta ik haar bij

'Als het moet, gaat ze zelfs op de vuist!' spot Carl. Streng kijkt ze zijn kant op. Om te voorkomen dat zijn bewering geïllustreerd wordt, gaat hij braafjes zitten.

'Jij had zo'n mooie vlechten, Jenny : wie heeft ze afgeknipt, kindje?'

Grootmoeder is bijzonder leuk vandaag. Maar Jenny verstaat geen scherts. Ten einde raad, haalt Carl de schouders op. De zonderlinge impressie verstilt ons. Meetje propt geamuseerd de neusgaten vol tabakssnuif en niest herhaaldelijk.

'God zegene u!'

'Met honderdduizend frank, haha!'

'Je zou toch delen met ons, meetje?'

'Vanzelfsprekend!' Luidruchtig snuit ze haar grote rode zakdoek met witte bolletjes vol.

Sien en moeder komen uit de keuken : 'Halen we eerst dat vlees bij de slager?'

'Kijk,' keert Carl terug op z'n uiteenzetting, en hij wijst naar de beide dames, 'dat is Komen ! Maar als je in de keuken stond, dan was het Gaan. Het referentie...'

Een luide kreet verstoort de rust. Met z'n boek in de hand rent Benjamin achter de kat die weerwraak nam, en

springt haar na door het raam : 'Ik verslind je, rotbeest!' gaat het in de tuin.

'Hou op!' brult moeder. Meetje stelt de vrouw des huizes schuddebollend in het gelijk. Vader heeft niets gehoord. Sien neemt z'n krant weg en rinkelt ostentatief met de autosleutels vlakbij z'n oor.

'Alfred ! Als we niet nu dat vlees halen...'

'Ja, ik hoor het, ik hoor het...' Mompelend komt hij over-eind, wrijft over z'n ogen. Z'n getaand gezicht zit vol rimpels, hij bloost wat van de slaap, strekt de armen zijwaarts en geeuwt zangerig. 'Dat vlees, zei je?' Hij staat op, vangt de sleutelbos die Sien hem toewerpt en volgt de ongeduldigen langs de voordeur naar buiten. Carl steekt een sigaret op en opent de achterdeur. 'De kat heeft onze Benjamin opgegeten...'

Grootmoeder geeuwt, zegt droog : 'Met huid en haar!' en zoekt de tas die vlak voor haar voeten staat. Filosoferend over Zoeken en Vinden gaat zij de deur uit. 'We hebben het van geen vreemden!' zegt Jenny.

Ik ga bij het raam staan, kijk in de voortuin. De auto trekt de laaghangende takken van de linde een eind mee en rijdt het hek uit. Nirk waant zich in het centrum van de belangstelling en ritst bliksemsnel de stam van een berk omhoog. Viooltjes omzomen het grint en ook de witte dovenetel krijgt bloesems. Ik ga weer zitten.

Nu we alleen zijn, krijgt Jenny haar stem terug. Ze stormt op me af : 'Wat zit jij daar te nietsen! Denk toch aan de tand des tijds!' Ze parodieert het ouderlijk gezag maar het gaat haar niet te best af, nu ze er zo opgedirkt bijloopt. Zich schminken is een vorm van huichelen, menen de mannen hier. Alleen besjes hebben dat voorrecht. De wijsheid luidt immers : een oude kapelle moet versierd worden!

'Kom uit die luie stoel en haal een frisse neus!' vermaant ze, kittig haar jas aanschietend.

'Al gedaan met afstoffen?!'

'Zou jij 'ns mogen leren!'

'Waar ga je heen?'

'Naar de stad. Ik blijf hier niet!'

'Je bent pas thuis!'

'Patricia is jarig. Ga je mee?'

'Ken ik niet...'

Ze trekt me uit de stoel en stopt me in een jas. Ik besluit haar d'r zin te geven. Door een aprilse gril lopen we naar de trein.

*

Dit rotweer doet me denken aan de school. Ik was een zittenblijver. Jenny kwam op haar sokken de humaniora door. Tegelijk waren we schacht aan de universiteit. Zij te G., ik te L. Aan het staartje van het bisjaar, verpopt de examencocon fladderende vlinders tot wormen. Here-nigd in het ouderlijk huis buiten zouden we samen stem-pelen, solliciteren en misschien eindigen als stokoude, vrijgezellen uit een vervlogen millennium. Maar Fortuin nam er een aardig loopje mee : Jenny vond een job bij het Instituut voor Archeologie te G., huurde er een beluikje en onttrok zich zo aan het oog : 'God ziet u, hier vloekt men niet.'

Als schaduwen zijn de maanden voorbijgegaan. Ik heb Jenny niets te verwijten : ik blijf ter plaatse trappelen, zij is actief. En blijkbaar heeft ze weer heel wat hooi op de vork genomen.

Het is harder gaan regenen. Ze versnelt haar stap, de plassen ontwijkt ze niet.

'Zo, jij hebt plannen,' been ik haar bij. 'Ik dacht al dat je iets in het schild voerde.'

'Aha!' steekt ze de vinger op. Dan, met een slinkse glimlach : 'Maar ik moet vooraf nog...een zaakje opknappen. 't Duurt niet lang. Jij kan intussen bij Patricia en Cécile blijven.'

Martha laat net haar poedel uit. Ze staat aan haar deur en knikt. We knikken terug, Jenny maakt een overdreven

diepe buiging. 'God ziet u!' fluistert ze.

'Cécile?' keer ik op het onderwerp terug.

'Ze woont bij Patricia. Een heel sympathieke...'

'En wat moet jij eerst nog doen?'

'Ik wilde er niet over beginnen, thuis...dat brengt alleen maar herrie mee en ...'

'Ik luister!'

'Nu ja, ik ben dus platzak...'. Het klinkt haast vrolijk.

'Maar dat is geen ramp! 't Is zo in kannen en kruiken!'

'Ik leen je wel wat!'

'Niet nodig. Trouwens, er is nog iets. Mijn identiteitskaart...mijn portefeuille werd gejat...'

'En je fiets...'

'Allebei!'

'Je had er twee?'

't Komt wel voor mekaar. Nu, terwijl ik dat in orde breng, kunnen jullie 's op café gaan!'

'Je vertelt rare dingen, weet je? Wat ben je van plan?'

Eventjes kijkt ze me aan, merkt mijn ernst, kucht en herpakt zich : 'Kijk es, je kan toch geen plannen maken als ze je op de vingers zitten te kijken!?'

'Wat bedoel je?'

'Je moet er 'ns uit trekken! Maak zelf de proef op de som!'

Je gaat natuurlijk alleen, en ver genoeg. Ergens op een terrasje bij een drankje. Met pen en papier. Dan maak je je programma, puntje na puntje!'

'En jij deed dat?'

'Ik ga een escapade maken!'

Het is een nare vaststelling : de jaren hebben een kloof tussen ons geschapen. We hebben elk andere plaatsen bezocht, andere boeken gelezen, andere muziek gehoord, van andere mensen gehouden. Onze wil is zo verschillend geworden. Om onze verlangens te bevredigen, zijn we naar de onmogelijkste ervaringen afgedwaald. Dat is het lot : als kind zijn we zo één. Ongemerkt maken de jaren ons tot vreemden voor elkaar. We

bekwamen ons in de communicatie, maar de afstanden tot anderen worden groter. Ten slotte staan we elk in een eigen universum, moederziel alleen. En is dat de weg naar de dood?

Ik koop kaartjes. We gaan in de wachtzaal zitten op een van de gladde houten banken. Er zijn geen andere reizigers, maar Jenny vertelt niet verder. Ze kijkt naar de affiches die met gunsttarieven aandacht vragen voor allerlei vakantietrips. Ik luister naar de regen op het perron en probeer te peilen wat mijn zuster in haar mouw heeft. Jenny is enthousiast. We hebben altijd de gewoonte gehad elkaar te steunen. We voerden talloze diepzinnige gesprekken. Maar kenden we elkaar wel? Ik heb dit nooit als een gemis ervaren, maar nu maakt het van haar ineens een vreemde. Het stemt me tot een wrang erbarmen.

*

Pericoloso sporgersi. Ze verdroomt in de regendruppels die op de vuile ruitjes tolleren.

'Koop misschien meiklokjes,' komt ze uit de lucht vallen, 'Patricia's lievelingsbloemen!'

Ze bezit inderdaad geen rooie duit meer. En nu valt het me op hoe mager ze is.

De trein rolt de stad binnen en komt tot stilstand. We stappen uit. Jenny lijkt bezorgd. Ik maak grapjes, ze lacht geforceerd. Bij de uitgang van het station aarzelt ze, alsof ze de weg bijster is. Verstrooid dwaalt ze met mij door de straten. Ik, haar goedwillige oudste broer. Zwijgend naderen we de bestemming. Een zijstraat draait de diepte in en geeft uit op de vaart. 'Helledal,' lees ik op de hoek.

Wil ze me in haar wereld binnenleiden? Voelt ze ook hoe noodlottig de eenzaamheid groeit? Beseft zij niet dat haar poging ijdel is? De tijd is een strand waar het eeuwig eb is.

Het beeld uit de nachtmerrie welt op. Lijnen die plots uiteen gaan. Wegen die elkaar eenmaal kruisten, zullen zich eindeloos van elkaar verwijderen.

'Hier,' wijst ze.

Een bouwvallig herenhuis. Op de gevel, een opschrift in grote, witte letters: Huis Blanka.

Ze belt aan met een code en kijkt omhoog. We wachten. Het is doodstil in deze straat. De huizen zijn als zerken.

'Hallo, Jenny!' Uit de dakgoot kijkt een lelijk meisje op ons neer. 'Momentje!' Ze heeft een spraakbrek.

'Cécile,' fluistert m'n zus.

Een sleutel, vastgeknoopt aan een zakdoek, landt op de stoep. Jenny raapt hem op. Is dit de sleutel? Is dit de deur? Voert dit Helledal naar haar wereld? Zo handig springt ze ermee om, dat ze hier wel thuis lijkt. Ik zou het nooit geweten hebben. Hoe weinig weten we van elkaar.

Op een stoffige trap maken we vluchtig kennis. Cécile is slordig gekleed. Ze heeft korte, blonde haren, ongekamd. Een rond gezicht met een ongezonde, gele schijn. En een hazelip. Met een geaffecteerde hartelijkheid leidt ze ons naar een triestige mansarde.

'Dit is Francis!'

Een bleke jongeman met duivelshaar zegt hallo en lacht dom. Op een tafeltje voor hem staat een drinkbeker vol meiklokjes.

'Ik haal stoelen. Drinken jullie thee?' Cécile verdwijnt mompelend met een zaklamp in een muurkast.

Francis stelt frikkerig zichzelf voor. Met indiscreet gemier zuigt de spichtige kletser zich aan me vast. Vergeefs zoek ik bijstand in de blik van Jenny, maar haar ogen zijn als van glas. Cécile sleept stoelen naar het tafeltje en vervangt meesmuilend de meiklokjes: 'Dat had je echt niet moeten doen.' Hete thee ketent me aan de stoel, de klier weet van geen ophouden.

'Gaan we straks een glas drinken?' stelt Cécile voor.

'Ik heb nog een zaakje op te knappen,' antwoordt Jenny,

'ik doe dat intussen. Spreken we af in het stamcafé?'
'Okee.'

De hazelip staat op en trekt haar jas aan. Ik volg het gezelschap naar buiten. Ze maken een onnatuurlijke indruk. Jenny neemt dit gedrag over. Het verbaast me dat zij zo snel van kleren wisselt. Ze wuift en loopt door. De twee gaan me voor, de stamkroeg in.

De tramhalte ligt bovenaan het Helledal, op de hoek. We zitten bij het venster, Cécile en Francis tegenover mij, aan een groen tafeltje. Rechts een verkeersader. Nooit zag ik een meisje zo vertrouwelijk omgaan met alcohol. Cécile praat sissend, maar als een man. Ze spuwt de woorden uit die alle verdrukten ter aarde gemeen hebben. De hazelip stuiptrekt, spettert, voert een gekunstelde dans uit. Dit gelaat heeft niets menselijks meer. Men beschermt zich ervoor, door het niet in de ogen te kijken. Het is een draaikolk die je verzwelgt, een aalput. Of ziet het er alleen zo uit, en is het een sluwelen kussen? 'Weet je echt niet wat Jenny is gaan doen?' dringt ze herhaaldelijk bij me aan.

Het bier tempert mijn ergernis niet. Wat heeft Jenny hier verloren, in godsnaam!? Als ze terug is, wil ik dadelijk naar huis met haar! Maar de uren kruipen. Cécile drinkt en raaskalt. Francis aapt haar na, giechelt. Het verkeer is een chaos van licht geworden. Ze kijken toe hoe ik de ober mijn laatste bankbiljet overhandig.

Jenny komt met de nachtschuit. Ze is in het gezelschap van een lang, tenger meisje met sluike zwarte haren. 'Dit is Patricia! Mijn broer Lieven...'
Ze heeft een zacht, slap handje, en een valke-oog. Beiden gaan zitten, drinken een glas mee. Als ik aanstalten maak om afscheid te nemen, pruttelt Patricia tegen. Ze wil haar geboortedag bekronen met nog een etentje in een Turks restaurant. Het voorstel wordt toegejuicht. Ik volg het groepje in de pletsende regen door de duistere stegen. Moeizaam werk ik de frites met frikadel naar

binnen. Jenny is wild enthousiast. Ze stelt het afscheid uit tot de allerlaatste trein.

Het is hard gaan waaien. Vlagen nat geselen de ruiten, de perrons drijven weg als dijken in een zondvloed. 'Patricia is heel sympathiek,' zindert Jenny na, zalig ineengedoken in het hoekje tegenover mij. 'Ze is een dievegge.' Het weer schreeuwt het uit, ik zeg het alleen na. 'Ze heeft een vaasje gejat in dat restaurant.' 'Kom nou,' fluistert ze, alsof 't een ongelukje was. 'Bovendien is ze laf. Waarom stopte ze het in jouw handtas!? Lach maar!' Het stemt me verdrietig. Jenny zwijgt. 'Laat je liever niet in met dat soort volk.' Ik probeer haar wit te wassen, maar vrank gaat ze door. Ze citeert uit de Driestuiversopera die we amper een maand geleden samen hebben gezien. 'Erst das Freszen, dan die Moral!' 'Das Trinken, ja!' Ik moet me intomen. 'Is die Francis een vriend van Patricia?' 'O, neen. Waarom?' 'Hij betaalde het etentje.' 'Francis is een sul,' sist ze minachtend. Mijn bezorgdheid groeit. Maar ik stel het uit haar hierover te spreken. Eeuwige ruzies beginnen zo...

*

Het is zondag en nog regent het. Nog steeds zwijgt Jenny. Ze zit naast me, ik rij haar naar het station, breng haar tot vlak bij de ingang. Net voor ze uitstapt, zegt ze: 'Wil je een reis pas voor me halen op het gemeentehuis?' Op een stukje krant geeft ze me haar adres in de stad. 'Bezorg me hem pas woensdagavond, en breng wat eieren en zo mee...'
Ik schrik, geef haar mijn zakgeld, achtenvijftig armzalige

franken. Ze neemt het zwijgend aan en vertrekt zonder omkijken. Ik voel plots medelijden. Een moment wil ik haar terugroepen...

De auto scheurt door de plassen. De ruitewissers spreken. Ik moet terugkeren, maar ik rij gewoon door. Kom thuis. Ga bij de televisie zitten.

'Zou Jenny ziek zijn?' Ik hoor dat moeder zich heel lang ingehouden heeft om die vraag te stellen. 'Als ze thuiskomt, doet ze niets dan slapen...'

We zwijgen. Tot na 'Coda' zwijgen we. Moeder gaat naar bed. Vader rookt een laatste sigaret.

'Vergeet de kat niet uit te laten, straks. Slaapwel.'
'Slaapwel.'

Het is nacht. Het is stil. Een schemerlamp bestraalt de geboende meubels. Op het salontafeltje het restant van koffie en koeken, de bril van grootmoeder.

De kat kopt tegen m'n schenen. Ik denk aan Jenny op haar hoge hakken. Tak-tak-tak-tak-tak-tarak-tak! De hazelip, het speeksel, de sul.

'Vooruit, poes!' Ik zet de deur op een kier, de kat ritst weg onder de piano. Ik kniel. 'Kssss!' Ze klauwt. Ik sta op. Bloed druipt van mijn hand. Ik zoek een stok. Zoeken en vinden. Jodiumtinctuur. Het tocht. De kat rent naar buiten, de deur slaat dicht.

Ik doe de lichten uit, loop de trap op, kleed me om, kruip in m'n bed. Zou Jenny gek zijn?

*

Die woensdag maakt Sien grote manoeuvres : ze brengt uren door op de badkamer, verschijnt in haar leukste kleren en ontsiert tegelijk zichzelf met een ongewone vriendelijkheid waarvan Benjamin evenwel handig gebruik weet te maken. Hij laat zich koffie serveren door de

frots en steekt intussen de draak met haar opsmuk. In de vooravond komt de aap uit de mouw. Terwijl ze met moeder bij het aanrecht staat, vraagt ze, na een kuchje: 'Onze Lieven moet dan straks Kamal halen, is de auto hier?'

Moeder breekt een glas. 'Kamal halen !?'

'Kijk es hoe het regent ! 't Is een half uur te voet van bij het station!'

'Heb jij Kamal gevraagd om te komen? Waarom zeg je niets ?!'

Sien tatert door, terwijl ze een vuilblik haalt in het washok en de scherven samenvoegt. Even vanzelfsprekend als het breken van de glazen, is haar hele 'raison'.

't Was onverwacht, hij moet naar Londen. Hij heeft gisteravond gebeld...' Ze laat de brokstukken in de vuilnis-
emmer glijden, loopt de living in : 'Lieven, heb je het gehoord? 't Is tijd, binnen vijf minuten arriveert zijn trein!'

Ze loopt naar het washok. Vanuit de keuken kijkt moeder me verbaasd aan. Hoe kan ik haar beteuterde blik anders beantwoorden dan door eventjes de schouders op te halen? Het commentaar is aan Benjamin. 'Huur een sjees met een tweespan, haal taarten en steek gebrad in de oven! In de kelder vind je nog wel enkele flessen van de beste wijn!'

'Kamal drinkt niet, kleintje!' komt ze weer opdagen. Ze heeft zich in de vingers gesneden en is op zoek naar het flesje jodiumtinctuur.

't Staat op de piano, frotsiel!'

Ze toont het wondje aan moeder en zuigt lucht tussen haar tanden terwijl ze het dept.

'Je had ons toch iets kunnen laten weten hé, Sien!'

'Een leperd, dat ben je!' roept Benjamin.

Vader komt binnen, rilt: 't Is fris buiten. Wat is er gaande?'

'Kamal komt, zegt ze...'

'Kamal?'

'Ja, geef me de sleutels. Lieven ! 't Is tijd...'

'Jamaar...' vermant vader zich, 'je hebt ons daar niets van gezegd! Is er zo'n haast bij?'

'Ja, geef me de sleutels, zijn trein is er al en kijk 'ns hoe het regent.'

Streng kijkt vader moeder aan. Zij geeft toe: 'Ach, geef haar de sleutels....' Vader zucht. Zijn hand tast in z'n broekzak en speelt met de sleutelbos. Het lijkt wel alsof ze er niet uit willen.

'Ze beginnen allemaal als pennevriendje,' duikt Carl plotseling op, 'bij mij zou 't verdomme niet waar zijn! Straks spelen die vreemdelingen hier nog baas in huis! Van waar is ie?'

'Pakistan!' declameert Benjamin. 'Een moslim, zeer interessant. Alle Menschen werden Brüder. Isn't it, frots?' Ze houdt zich onledig met haar wondje.

'Yes, it isn't!' roept Carl.

'En hoe lang schikt hij hier te blijven?' probeert vader nog 'ns op een strenge toon.

'Toe,' zegt moeder, 'het is tijd.'

Ze is bang voor Sien, dat weet ik. Bang dat het meisje weer in hongerstaking gaat. Misschien zou ze dit keer wel iets anders doen, iets ergers. Ze is klein, maar fanatiek. Ze houdt er geen schare vriendjes op na, ze is trouw en dat kan men niet ongestraft afkeuren.

Vader werpt me de sleutels toe. Benjamin perst de lippen op elkaar en knikt. Carl kruipt in z'n jas en loopt naar buiten. Gedwee rij ik met Sien naar het station. Onderweg pik ik Carl op.

'Zet me eerst af bij Elke, wil je?' mompelt hij.

'Wanneer gaan jullie nu eindelijk trouwen?' schettert Sien enthousiast, maar hij antwoordt haar niet.

Ik drop Carl bij Elke, rij naar het station en wacht daar een kwartier.

'Die trein is al lang weer weg,' probeer ik het verwarde schepsel aan het verstand te brengen. Als we weer thuiskomen, komt moeder op ons toegelopen.

'Kamal heeft opgebeld: hij is in Brussel, hij miste de trein. Om acht uur zal hij daar weer vertrekken. Rond negen uur zal hij aan het station zijn, zei hij...'

'Negen uur dus,' antwoordt Sien, en ze kijkt me aan om te zeggen: zorg dat je om negen uur paraat bent!

'Het vliegtuig zal vertraging opgelopen hebben, met dit rotweer!' zegt Sien strak. Onder de indruk van haar woorden, gaat moeder naar de keuken.

Die avond is de sfeer omgeslagen, gespannen. Alsof Sinterklaas de familie vereert met een visite. Alleen mist hij de witte baard. Het zeve hem vergeven, want deze sint lijkt niet ouder dan zeventien. Klaas praat een soort Engels met Sien. Nu en dan vertaalt ze iets voor moeder, die aan haar lippen hangt.

'Hij studeert aan de Atlantic School in London, en gaat volgend jaar naar de Verenigde Staten scheikunde studeren,' zegt ze. Het Pakistaanse jongetje met gitzwart haar, zwarte ogen, een net wit hemd en de blik van een volwassene, beaamt alles met een ernstige zelfingenomenheid. Humor is hem totaal vreemd. Bij het geringste lachje, kijkt hij argwanend, wat verwijtend op.

'Zijn kamer in Londen is nog niet vrij, vandaar dat hij een paar dagen wil logeren,' zegt Sien. 'Is Jenny's kamer in orde? Hij is zeer moe...'

'Uilskuiken,' mompelt Paul tot z'n zusje van drie zesjes. Het heeft geen zin om de vreemdeling aan het verstand te brengen dat hij een schaduw omhelst. Hij interpreteert het net andersom en op de keper beschouwd is ze al lang zijn schaduw geworden. Wellicht denken vader en moeder er ook zo over: je kan het been niet stijf blijven houden, het leven wordt een hel. En beter dan wie ook weet Sien hoe de druppel een gat maakt in de steen.

Zo heb ik noodgedwongen Jenny in de kou laten staan. Het is donderdagavond als ik naar de stad rij. Wellicht zal ze kwaad zijn omdat ik niet aan haar pas ben geraakt, maar de gemeentesecretaris wilde dat ze eerst een formulier invulde, en hij had ook twee pasfoto's nodig. De plastic zak vol eetwaren die moeder me ongevraagd meegaf, zal haar troost zijn.

Als ik de stad nader, wordt het verkeer drukker. Van links en rechts komen autokanalen samen, terwijl de hoofdweg smaller wordt. Uitlaatgassen en schemering

spinnen de stad in een waas, waardoor ze het uitzicht krijgt van de Hades. In de diepte doemen de torens op, omkranst door neonsterren. Ik voel de verlokking, kijk toe, moet denken aan Biddeloo: *'De wereld is een dorre, woeste vlakte, met hier en daar een kleine kern, een 'dorp', zoals dit er een is, een omsloten kolonie van volslagen waanzinnigen.'*

Jenny kent de stad op haar duimpje, maar ik moet zoeken naar 'Het Eedgoed'. Ik ben er nog nooit geweest, stedelingen wijzen me de weg. Ik parkeer de wagen op een pleintje en sleur de plastic zak mee door de steegjes. Hier en daar wat beweging. De poort, hier moet het zijn.

Achter een overdekte gang ligt, verzonken in de avond, een schilderachtige ruimte die doet denken aan de binnenplaats van een klooster. Ik weet dat het Eedgoed een historisch monument is. Het wordt bevolkt door hardnekkige hippies, outcasts, studenten en lui die feestelijk bedanken voor het bourgeoisbestaan. Een alternatieve volksbuurt.

De binnenkoer wordt omgeven door straatjes die een vierkant vormen, met kleine huisjes die uitkijken op een gemeenschappelijke, wat verwilderde tuin met lage beplantingen. Ik hou de huisnummers in de gaten, terwijl ik om de tuin loop. In een hoek zitten enkele mensen, ze maken muziek op snaarinstrumenten, rond een barbecue. Als ik hen voorbijloop, gunnen ze me geen blik. Wat verderop vind ik tussen de beluiken nummer 16, en klop aan.

Het duurt lang. Ik klop een tweede keer een derde keer, harder. Net wil ik door het raampje naar binnen kijken als enkele huisjes verderop een vrouw naar buiten komt. Ze draagt geen jas, beschermt zich alleen door de armen voor de borst te vouwen. Terwijl ze argwanend naar mijn plastic zak kijkt, komt ze wat dichterbij, alsof ze me wil vragen wat ik daar verloren heb.

'Weet u niet of Jenny thuis is?'

Ze antwoordt niet, kijkt me alleen aan. Ze is veertig, niet lelijk, maar ze heeft iets hatelijks over zich.

'Ik ben haar broer,' leg ik uit, 'ze vroeg me enkele spullen te brengen...'

Weer kijkt ze naar de plastic zak. 'Jenny?' De zak is doorschijnend, maar niet doorzichtig. Dan kijkt ze mij weer aan: 'Die is al sedert vrijdag weg.'

'Hoezo? Ze zei nochtans...'

'Ik ben er zeker van. Ze huurde dat huis van een meisje dat op vakantie ging. En die is nu terug. Vrijdag moest ze eruit...'

'Zo, dat heeft ze niet gezegd...' verontschuldig ik me. De vrouw, nog steeds de handen om haar borst geslagen, blijft de kou trotseren. 'Ik kan maar zeggen wat ik weet, neem me niet kwalijk.'

'Is hier een conciërge?'

Nu deinst ze terug. 'Conciërge? Nou, als die er is, maar dat betwijfel ik. Je kan eens kijken...' En als ze verdwijnt, na nog een laatste, minachtende blik.

Ik loop terug langs de beluikjes. De muzikanten in de hock hebben opgehouden met spelen en kijken me na. In de overdekte gang vind ik een bordje: 'Conciërge'. Ik klop enkele keren aan en wacht. Inderdaad, afwezig.

Wat in de war loop ik dezelfde weg terug tot bij nummer 16, klop aan en probeer binnen te kijken. Een vuil gordijn belet me iets te zien. Is ze op stap? Ik aarzel niet langer om terug te keren als ik bedenk dat een meisje van tweeëntwintig wel wat beters om handen heeft om haar avonden mee door te brengen dan hier te hokken.

Ik verlaat het Eedgoed, ga naar het pleintje en rij dan richting Helledal. Maar het is donker geworden en na een poosje zie ik dat ik verdwaald ben. Ik zoek de hoofdweg op en rij huiswaarts.

'Ze was er niet,' zeg ik tot moeder en ik geef haar de zak met eten terug. Ze zet hem in een hoekje in de keuken. Er ligt verschrikking op haar gezicht.

*

Het daaropvolgend weekend komt Jenny niet naar huis. 'Ze heeft iets gezegd van een schnabbel in een restaurant,' zegt Benjamin tot grootmoeder die over en weer waggelt tussen haar stoel en het venster. Ze hoort het niet en herhaalt alsmaar hetzelfde: 'Waar zou ons Jennieke toch zitten? Ze is ons toch niet vergeten zeker? Zou ze dan elders de kost gaan zoeken?'

Maandagmorgen hangt de zomer in de lucht. Ik ontbijt met Kamal. Sien is naar school. Moeder stofzuigt de tapijten. De Pakistaan heeft maar weinig te vertellen, hij laat mij aan het woord. Als ik een vraag stel over zijn studies, zijn land of reizen, blijft ie beknopt en algemeen. We praten Engels. Een vreemde taal verbloemt vaak de absurditeit van het gesprek. Maar ik kan z'n houding niet anders dan ongeleefd noemen. Hij wil me niets vertellen, ofwel weet hij niets. Zelfs de naam Mendelejev kan hij niet plaatsen, laat staan de elementen in zijn tabel. 'Chemistry is wonderful,' zegt hij alsmaar, en knikt dan, als in zichzelf verzonken. De telefoon rinkelt, moeder zet de stofzuiger af en neemt op. Het toestel staat in de voorkamer en ze zegt niets tenzij: 'Ja, nee, ja, dank u.' Maar het klinkt beangstigend. 'Ons Jenny...' Ze kijkt me aan, ik schrik. 't Was van op haar werk... Ze is afwezig sedert woensdag, er is iets gebeurd... Woensdag, da's haast een week! Ik bel vader...'

Tweede hoofdstuk

Vader arriveert buiten adem. Sprakeloos loopt hij heen en weer. De kat vlucht het huis uit. 'Sedert woensdag is ze dus niet meer op haar werk geweest, zeg je?' 'Dat zeg ik toch!' 'En wie zegt dat?' 'Ze hebben gebeld van op haar werk!' 'Wie heeft gebeld?' 'Er is geen naam genoemd...' 'Heb je het telefoonnummer van haar werk?'

Hij controleert het zelf. Het is geen grapje, Jenny is weg. 'Ze is misschien ziek... ze was zo mager geworden...' 'Ja, Angeline, en dan?' 'Wie weet, ze kan al dagen te bed liggen in dat beluik...' 'Als ze ziek is, zal ze wel bij haar vriendinnen logeren?' 'Die zouden dan toch een seintje geven?' 'Ik moest haar een reispas halen, vorige week heeft ze 't mij gevraagd...' 'Een reispas?' Ik haal de paperassen boven: 'Dit moest ze eerst invullen...' 'Dus heeft ze er geen?' 'Tenzij ze er zelf een gaan halen is...' 'Wat was ze dan van plan?' 'Weet ik veel. Ze vertelde me dat ze een escapade zou maken...' 'Wat?' 'Zo zei ze het. Maar ze was platzak, ik heb haar nog mijn zakgeld gegeven...' Vader laat zich een hele serie vloeken ontvallen. Hij begint weer te ijsberen, houdt plots halt: 'Wie zei daar dat ze haar haren verloor?' 'Dokter Gaspar zei dat het vitaminegebrek was.'

'Ja-mijn-jongens!
Moeder gaat zitten. 'Maar...misschien heeft ze een job op de stadsfeesten...'
'Stadsfeesten?'
'Ja, Wally Kup zou haar een werkje aan de hand doen, zei ze. Ze moet daar werken, ze zal die archeologie voor een tijdje laten staan hebben!'
'Wie is dat, Wally Kup?'
'Een zanger...'
'Hij woont ook op het Eedgoed. Hij is schepper en schrijver!'
'Mooi boeltje, daar. Wanneer beginnen die feesten?'
'Volgende maand...'
'Lieven, bel dat feestcomité!'

Een vriendelijke juffrouw vertelt me dat er geen Jennifer Blachert op de lijst met medewerkers staat.
'Ze heeft me ook verteld dat haar portefeuille gejat werd...'
'Dat moet ze dan toch aangegeven hebben! Zonder identiteitskaart...'
Ik bel de stadspolitie op.
'Nee, mijnheer, zij heeft nooit aangifte gedaan van dat verlies...'

'Ga direkt kijken, Lieven,' zegt moeder. Ze is buiten adem. 'Ik wist dat er wat mis ging met haar! Ik wist het! Vorige week vrijdag kwam ze om zeven uur thuis. Ze is direkt gaan slapen. Tot zaterdag na de middag! En zondag dan! Ze liet de kookpot staan en ze is hier op de sofa in slaap gevallen! Ik heb er niets op aangemerkt, ze liep zo bits...'
'Ze zit heel hard het hoofd te schudden: 'Op reis zonder geld en zonder pas, neen, dat kan niet. Ze is ziek, ze is ziek...ze heeft iets!'
'Grootmoeder komt er aan...'
'Ga kijken, en vraag Kamal of ie meerijdt...Wees voorzichtig!'

Tijdens de rit vertel ik Kamal van die schnabbel. Ze is nogal slordig en vrijpostig. Nog tien keer erger dan Sien, probeer ik de echo's af te weren: 'Waarom maak jij geen plannen!? Tarak-tak-tak! Ik moet eerst een zaakje opknappen, ta-ak! Ik zit platzak, maar dat is geen ramp! M'n portefeuille werd gejat. Ik wilde er niets over zeggen. Ik ga een escapade maken! Woensdagavond! Breng wat eieren en zo mee...'

*

Het Eedgoed is verlaten. De deur van nummer 16 vast. Aankloppen baat niet. Met de neus tegen de ruit kijk ik naar binnen. Er hangen enkele vuile handdoeken aan een koord. Op een rekje, een paar boeken. Plots hoor ik schoffelen.
Achter een struik op de binnenkoer staat Wally Kup.
'Sorry, weet u waar Jenny zit?'
Hij heft de handen, fronst de wenkbrauwen: 'Ik-weet-van-niets!'
'Jennifer Blachert,' dring ik aan. 'Ze is mijn zuster, ze vertelde me dat u haar een werkje beloofd had voor de stadsfeesten...'
Hij herhaalt zijn gebaar, kijkt weer neer op de rozelaartjes en schoffelt voort.
Patricia en Cécile, die zullen het weten, verman ik me. Zweet lekt van m'n slapen. Het is heet geworden.

*

Huis Blanka, het bouwvallige dameshuis. Ik bel aan en

kijk omhoog. Het is doodstil, de huizen in deze straat ademen niet. Ik wacht op de hazelip. Misschien komt het valke-oog kijken, of de sul. Huis Blanka. Associaties, omwillekeurig, Blanka, wit, sneeuw...snow.

De deur gaat open. Cécile, in een lichte jurk. Ze kijkt verschrikt.

'Is Jenny er niet?'

'Jenny? Ik heb haar al een week niet meer gezien...'

'Ze is sedert woensdag niet meer op haar werk geweest.

Ik dacht : ze is ziek; ze zal hier zijn...'

'Oei...kom binnen...'. Cécile spreekt opvallend duidelijk:

'Ben je al in het Eedgoed gaan kijken?' Ze hijgt op de trap.

Die ligt er nu heel netjes bij.

'Zopas...'

'En?'

'Ze is daar ook al een tijdje niet meer gezien...'

Cécile opent het deurtje. 'Ga zitten,' zucht ze. 'Jenny is weg,' licht ze Patricia in.

Patricia staat op. Een slap handje streelt verwelkte meiklokjes die onschuldig boven de rand van het ontvreemde vaasje kijken. 'Jenny? Ze is hier lang niet geweest hé? Ik dacht dat ze misschien ziek was...'

'Dit is Kamal, een pennevriend van Sien..'. Kijken ze elkaar niet aan zoals mensen die elkaar al jaren kennen?

'Ik dacht dat ik tegen de grond ging toen jullie aanbelden,' zegt Cécile. 'Wat kan er gebeurd zijn?'

Zenuwachtig friemelt ze aan haar hazelip, richt zich tot haar gezellin: 'Ze kwam hier de laatste tijd dikwijls slapen, hé?' Dan weer tot mij : 'Alsof ze bang was voor het Eedgoed..'. Weer tot Patricia: 'Ik denk dat ze daar niet meer kwam...heeft ze er niets van gezegd?'

'Wat bedoel je?' vraag ik.

Patricia neemt het woord : 'Ze heeft 'ns verteld dat ze daar lastig gevallen werd...'

'Neen, neen, ze had écht schrik!' herhaalt Cécile. 'Iemand zou haar Patsjoepel gestolen hebben, en dat deed de deur dicht...'

'Haar voddepop? Had ze die dan nog?'

'Een oude pop, ja...Ze was er erg aan gehecht,' glimlacht

Cécile. Ze lijkt wel een moment vertederd.

Patsjoepel danst voor m'n ogen.

'Ben je al bij de Schotten gaan kijken?' vraagt Patricia koeltjes.

'De Schotten?'

'Die weten er beslist meer van,' dringt Cécile aan.

'Jenny kwam daar veel over de vloer. Heeft ze je nooit over hen gesproken?'

'Neen...'

'Jenny is zo dicht als een brief,' merkt Patricia op.

'Wie zijn die schotten?'

Cécile glimlacht weer: 'Een Schots koppel. Ze zijn hier sedert begin April. Arme schrobbers, maar sympathiek...Ik zal meegaan, ik weet waar ze wonen. Jenny heeft hen zeker ingelicht als ze wat van plan was?'

'Cécile...t is blokperiode...ik wil niet dat je...'

'Eerst Jenny vinden,' werpt ze grootmoedig op. 'Ik kan niet blokken zo!'

*

We belanden in de steegjes die zich als een web om het Eedgoed weven, Cécile loopt voorop, Kamal slentert achter me aan, als het vijfde wiel aan de wagen.

'Esther ! Hallo ! Esther !' roept Cécile. Ze rent een dame tegemoet en houdt haar op. Ze mompelen wat tot elkaar. 'Esther, de vrouw in kwestie,' keert ze zich tot ons. 'Jenny's brother, and a friend...'

Ze is een klein, mollig zigeunertype in een kleurige franjesjerp, de gitzwarte haren op een tresje in de nek. Even kijkt ze me aan en knikt. Ze heeft sluwe, meelijwekkende oogjes. Ik schat haar vijfenveertig. Blijkbaar is de vrouw zeer gehaast.

'Je mag van geluk spreken dat we haar meteen treffen!' fluistert Cécile me toe. Dan tot de dame: 'Do you know where Jenny might be?'

'No, I'm sorry...Is there something wrong?'
Schichtig kijkt ze weer eventjes naar mij.
'She hasn't been seen since wednesday...'
Esther brengt nu een hand naar het hoofd : 'O, dear...'
'Do you know where she might be?' dring ik aan.
Ze lijkt nu erg verward: 'No, no, but...wednesday...that's
when my husband left!'

Een golf van geluk, niet te bedwingen tranen.
't Is maar een avontuurtje, 'klopt Cécile me op de schou-
der.
Een avontuurtje : hoe heerlijk klinkt dat!
'Please, do come in!' nodigt de verlaten echtgenote ons nu
uit. Ze schijnt haar eigen ongeluk plots helemaal vergeten
te zijn.
Ze gaat een huisje binnen, wij volgen. Haar blik doet me
twijfelen aan het geluk van zoëven. Jenny is immers
helemaal nog niet terug. Eén ding is zeker : deze Schotse,
wie ze ook zijn mag, zij alleen kan ons helpen Jenny te
vinden.

Esther betreft een vervuilde kamer op het gelijkvloers
aan de straatkant. Op een tafel, enkele stoelen en een bed
na, is het er leeg. Verschilders krullen van de muren, een
roetige kachel heeft het plafond zwartgerookt.
Ze legt een kleed over het beslapen bed en maakt een gul
gebaar : 'Please, take a seat!' Ze draait met een vinger
haarlokken om, terwijl ze ijsberend haar verhaal doet.
'Well, as I said, my husband left on wednesday, so...The
last time I saw Jenny, she was very upset...She walked in,
we went into the kitchen and she said to me : I love
you...That was on friday before last friday...Then she
asked me for some money. I asked her what for. She
answered : I can't manage a ticket for the train. I want to
go home...'
Ze wacht op mijn vraag.
'Did you give her the money?'
'How could I? I've got nothing at all! Don't you see?' Ze
lijkt nu zelf een moment 'upset'.

Ik zie Jenny wisselgeld bedelen. Van z'n vrienden moet
men het hebben. Men stuurt haar met een kluitje in het
riet. Geld, Jenny? Waarvoor? Een ticket, ik wil naar huis.
Heb je dan niets meer? Ik geef je 't wel terug volgende
week...Hoe komt dat Jenny?
Macht, heet het. Macht heb je over iemand die je wat geld
vraagt. Enkele munten om te bellen, wat kleingeld voor
een brood of een ticket. Macht over de bedelaar.
Esther heft de korte armpjes zijwaarts, laat ze tegen haar
rokken ploffen, zucht.
'What's your husband's name?' informeer ik.
'Dudley,' zegt ze, 'Dudley Webster.'
'And he really is your husband? I mean, did you marry
him?'
'Of course I did.'
'Can we see a picture of him?'
'Yes, of course...'
Ze loopt naar de tafel. 'It's a very recent
one...a couple of days...'
Ze trekt de schuif onder het blad
open en haalt drie grote foto's boven : 'That's him...'
We krijgen er elk een. Ze steekt een sigaret op, blaast de rook
in lange strepen voor zich uit.

Drie keer hetzelfde portret. De man is helemaal gecamou-
fleerd. De rand van een hoed komt tot net boven de ogen.
Lange, sluike haren bedekken oren en wangen. Een
enorme snor over de mond. Ziekelijke, donkere ogen,
met wallen omringd. Een dikke neus in een uitgemergeld
gezicht.
'He is an artist!' zegt de vrouw. Ze neemt de foto's terug
en legt ze weer in de la. Dan haalt ze een affiche boven,
ontrolt het : 'He plays the guitar and sings...'
Ze bergt het affiche op, wacht tot we opstaan en volgt ons
naar buiten.

Het motregent weer. De kasseien glanzen als harde
ogen. Ik heb Esther gevraagd eventjes mee te lopen tot bij
het Eedgoed, al heeft het weinig zin. We klauteren door
het web en belanden op de binnenkoer. Esther blijft
dralen bij de poort.

'Moet je 'ns kijken, Cécile..' Het valt me plotseling op, al horen zo'n dingen in een thriller thuis.

'Wat is er?'

'Dat huisje waar Jenny woonde, kijk : ik ben er zeker van dat het met de achtergevel grenst aan het gebouw waar Esther verblijft.'

'Well, I must go now...' Esther staat bij de poort en wuift:

'Wish you the best...'

'Maar...hou haar tegen Cécile!'

'Waarom?'

'We kunnen haar toch niet laten gaan ! Zij is de enige die misschien weet waar Jenny is!'

'Ze woont hier toch?' werpt ze tegen.

'Ja, hoe lang nog? Gauw nu ! Er moet een verklaring opgetekend worden ! Hou haar nog wat bezig, ik ga snel de politie bellen!'

'Wat wil je dat ik doe? Ze loopt weg!'

Ik loop de poort uit. De vrouw holt door de steegjes. Ik ren haar na en houd haar op: 'I'm very sorry, but it is too important...we need a statement for the police. If not, they can't help us to find them back!'

Als ik een mug was, ze verpletterde me met één klap: 'No, I can't, I have an appointment at four o'clock,' wimpelt ze af.

Ik belet haar door te lopen. Op de drempel van fysiek geweld ontstaat paniek. Haar stem slaat over: 'I don't have to declare anything!'

'Esther,' probeer ik nogmaals, 'don't you want your husband to come back?'

'No, no, no!' Ze schreeuwt het uit. 'I've done everything for him! Everything! Enough is enough! He can go to hell!'

Nu wil ze wegrekken, maar ik hou haar bij de schouders tegen: 'But we want Jenny to come back!'

Met een fikse ruk maakt ze mijn handen los, schreeuwt

'Please, go away, leave me alone. I have a son, my son!'

Ze verdwijnt in het beluikje.

'Wat doen we?' Cécile staat achter mij. Ze is heel erg aangeslagen.

'Maken dat we hier wegkomen!'

*

Haastig tik ik het nummer in. De stem is als een bevrijding 'We zijn dadelijk ter plaatse.' Maar vlug blijkt dat de bevrijders geen helden zijn...

Na mijn verwarde uitleg brengt de combi ons naar de bewuste plaats. Het parkeren van de wagen duurt e-nerverend lang.

'Wat doen we?' vraagt een van de agenten. De andere haalt alleen de schouders op. Hij wacht nog enkele seconden, stapt dan rustig uit en loopt tot voor de gevel van het bewuste huis. Daar draait ie wat, komt dan terug.

'Waarom gaat u niet naar binnen?' verbaas ik me.

'Kalmaan,' zegt hij, 'ik heb geen huiszoekingsbevel, als ik zo binnenga betekent dat huisvredebreuk, dan word ik voor het gerecht gedaagd, snap je.'

'Maar u kan toch 'ns aankloppen?' dring ik aan.

'Lieven, ze is er niet, ze zei toch dat ze een afspraak had!' capituleert Cécile.

Op dat moment komt een grijsaard de hoek omsjokken. Hij sukkelt met z'n stok tot bij het ruitje van de combi, mompelt wat. We stappen uit. Hij haalt een sleutel boven en opent de deur, maar de agenten weigeren binnen te gaan.

'Ik woon hier hoor!' zegt de oude man, naar boven wijzend. De agenten houden het been stijf.

'Die foto's, Cécile!' schiet het me te binnen. Ik loop naar de deur, maar de toegang tot de woonst wordt me geweigerd.

'We brengen jullie naar het bureau voor een verklaring.'

We mogen plaats nemen aan een grote, lege tafel en wachten. De helverlichte zaal staat vol hoge, ijzeren kasten, die tegelijk dienst doen als schuttigen tussen de verschillende bureaus. De akoestiek is erbarmelijk. Het gekletter van schrijfmachines, vermengd met het open en dicht klappen van kasten, deuren en laden, doet denken aan een magazijn waar schroot gerecycleerd wordt en waar een of andere zonderling oefent op een net niet doorgeroest drumstel.

De officier hoort ons geduldig aan. Dan zucht hij, leunt met de ellebogen op tafel en antwoordt nuchter: 'Kijk, ik begrijp het wel maar...eigenlijk is er geen enkele reden om ons hiervoor lastig te vallen. Je zuster, Jennifer Blachert, is meerderjarig...'

'Ze is in gevaar!' werp ik verontwaardigd tegen. De koelheid van de man lijkt me alles behalve gepast in deze omstandigheden.

'Dat zeg jij,' komt ie met de tegenaanval.

'De politie moet de veiligheid van de burger waarborgen...als men er sterk aan twijfelt of iemand nog in veiligheid is...'

Hij onderbreekt me met een terechtwijzende vinger: 'Het waarborgen van de veiligheid van de burger is één taak. Het verzekeren van zijn vrijheid is een andere. Je zus is meerderjarig, ze doet wat ze wil! Of niet?'

'Ik denk het niet,' antwoord ik, 'ik vermoed dat ze aan drugs geholpen werd...'

'Jij vermoedt dat!'

'Wij!'

'Kom nou! protesteert Cécile.

'Wij thuis!' verduidelijk ik. 'En er zijn redenen om dat te denken. Ze is op een paar weken tijd fel vermagerd, terwijl ze vroeger hopeloos probeerde om wat af te slanken...' Ik besef hoe bizar het klinkt, maar het is de waarheid. De officier glimlacht zwakjes. 'Ze at haast niets meer,' voeg ik eraan toe. Zijn glimlach wordt breder, hij blikt neer. 'Ze sliep heel veel en ze zat voortdurend zonder geld...'

Tot mijn woede schuddebolt Cécile nu. De agent kijkt haar 'ns aan en neemt haar de woorden uit de mond: 'Dat veronderstel jij allemaal. Wees gerust, we krijgen hier wel vaker zo'n gevallen. Ik ben ervan overtuigd dat je zusje smoorverliefd is. Maak je geen zorgen, ze komt wel terug.'

In mijn binnenste vervloek ik Cécile. Ik dring erop aan dat enkele zaken genoteerd worden. De man maakt wat notities in een klein zakboekje. 'En hoe ziet die kerel eruit?'

Cécile beschrijft hem. Tenslotte kent ze hem.

'Een Noors type dus?'

'Enderdaad. Lang blond haar, een meter tachtig, blauwe ogen...'

'Ben je wel zeker, Cécile? Die foto's...'

't Waren zwart-wit foto's, Lieven,' sust ze.

'En wat deed hij hier voor de kost?'

'Liedjeszanger,' antwoord ik, 'hij ging zingen met Wally Kup, in de plaatselijke kroegen...Esther ging rond met de hoed...'

'Goed!'. Hij klapt zijn boekje dicht en staat op. 'Het nodige zal gedaan worden, wees maar gerust.'

Het heeft opgehouden met regenen. Wat zon blikkert tegen de stenen.

Cécile glimlacht. 'Misschien kunnen we morgen 'ns naar het Archeologisch Instituut gaan,' stelt ze voor. 'Gil werkt daar ook. Jenny kent hem goed. Het zou me verwonderen, mocht hij er niets van afweten...'

We spreken af om acht uur op het plein.

'We vinden haar wel,' knipoogt ze, 'tot morgen!' Ze zet het op een vrolijk holletje, zig-zag tussen de plassen.

Ik sta dromerig te kijken. Het is druk in de stad. Veel mensen warrelen door elkaar, zonder elkaar aan te spreken. Ze lijken samen, maar ze zijn alleen. Ook ik ben alleen. Plots merk ik dat Kamal weg is. Hij is al lang weg, al van voor we naar het bureau gebracht werden. Hij heeft niets gezegd, het is onopvallend gebeurd. Misschien had

hij angst. Waar heb ik de auto gelaten?
Ik denk na, besluit eerst naar het commissariaat te gaan.
De commissaris zelf! Vader kent hem toch! Ik loop terug
en vraag inlichtingen. Geen geluk, de Weledelgestrenge
Heer is net op het stadhuis voor een diner. Het is vlakbij,
ik bel aan.

De poort staat wijd open. Een reus van een man, krom van
het jicht, behelpt zich met een stok tot bij de poort. Hij
komt een luchtje happen zo te zien. Lacht me toe en vraagt
wat ik daar kom zoeken. Ik doe het hele verhaal over. Het
moet onverstaanbaar klinken in deze ingekorte versie,
maar hij knikt begrijpend. 'Maak je maar geen zorgen
kerel, ze komt wel terug!' Ongegeneerd boerend sluit hij
de poort, terwijl hij, alsof het uit veiligheidsoverwegingen
was, z'n woorden herhaalt: 'Ze ko-homt wel terug!'

Nogmaals naar het officierencentrum. Men laat me
wachten. Iemand die van de zaak nog niets afweet, staat
me te woord. Ik herhaal de geschiedenis, heel kalm. De
man heeft blijkbaar avonddienst en is nog niet goed
wakker. Vraagt me dingen die ik al verteld heb. Ik dring
erop aan dat hij alles neertikt, een proces-verbaal op-
maakt. Luid ratelt de schrijfmachine. Verlossend ge-
hamer. Ik onderteken de bladzijden. Vraag of hij kan
nakijken of Jenny ooit die fietsendiefstallen aangaf. Hij
telefoneert. 'Ze heeft niets aangegeven,' zegt hij. Ik dring
erop aan dat hij een telex zou rondsturen.

'Dat zullen we zeker doen, mijnheer,' antwoordt hij kor-
daat. Ik dank hem voor al de moeite en loop naar buiten
met een vals gevoel van opluchting. Iets in mij zegt me dat
ik belazerd word.

Het is me een raadsel hoe ik het Helledal terugvind. De
auto heeft een lekke band. Ik bel aan bij Huis Blanka,
niemand doet open. Monteer het reservewiel en rij de
avond in.

Bij mijn aankomst thuis, helpt moeder grootmoeder snel
in bed. Haar slaapkamer is beneden.

'Waar is Kamal?'

'Weg...'

'Hoezo, weg?'

'Ja, plots was ie weg. Hij heeft niets gezegd...'

Ik wacht tot moeder terug is en doe dan het hele verhaal.
Geschrokken staart ze voor zich uit, schudt het hoofd. Ze
wordt niet hysterisch, ze gaat niet huilen, ze maakt zich
geen verwijten. Met harde blik kijkt ze star voor zich uit, ze
is sterk, ze is er nog steeds van overtuigd dat er niets
fataals is gebeurd. Morgen is Jenny er weer, en dan is
alles vergeven en vergeten. En toch tasten haar ogen in
een ongekend labyrint rond, hoor ik hoe ze met haar ziel de
naam van Jenny roept 'Jenny? Kom dadelijk terug! Wat
doe je nu toch? Wat is er gebeurd? Jenny!'

Vader ijsbeert. Hij voert een gesprek met moeder zonder
woorden. Wij verstaan er niets van. Het is een geschie-
denis die ons overstijgt. De tijd keert terug voor hen. Wie
waren deze twee mensen toen wij er nog niet waren? Ik
zie een jongeman en een meisje, een zomer uit de oude
tijd, een familiefeest, een huwelijk, het bouwen van een
nieuw huis, het aanplanten van bomen, een jonge vrouw
in verwachting, kinderen, onschuld en geluk. Het is alle-
maal echt gebeurd. Op de bovenste plank van de boe-
kenkast staan nog de fotoalbums, boordevol daarvan.

'Ik wist het,' zegt zij plots, 'ik wist het. Toen ze de laatste
keer thuis was, heeft ze haar kamer schoongemaakt. Ze is
met een pak paperassen de tuin in gelopen...' Ze staat op
en gaat bij het raam staan, wijst: 'Daar. Daar onder de
kerselaar heeft ze ze verbrand. Ik heb nog geroepen dat ze
moest ophouden, de was hing uit.'

'D'r is niets aan te doen hé!' ijsbeert vader.. 't Is gebeurd,
daarmee uit! Als zij het nu eenmaal zo wil, wat kunnen wij
eraan veranderen? Ze wil haar zin doen? Wel, goed! Laat
ze haar zin doen! Ze is volwassen! Basta! Wees gerust, ze
zal haar plaii wel trekken! Je moet haar niet onderschat-
ten! 't Is geen kind meer hé! Maar het is hem aan te zien:
onder het strenge pantser, smeekt de mens op z'n blote
knieën tot z'n god dat het geluk nog even duren mag. Laat
haar toch leven! Breng haar terug! Jenny, verdomme!

'Stel nu eens dat ze er onderuit is...' Moeder blijft kalm, ik
verwonder me over zoveel zelfbeheersing. 'Maar wat ik
niet begrijp...dat ze er met een man vandoor is! Neen, ik
gelooft dat niet!'

'Wees maar wat stiller, meetje hoort alles wat hier gezegd wordt..ze weet dat hier wat mis gaat, dat mens zal niet kunnen slapen..'

'Morgen zullen we misschien alles weten,' probeer ik te troosten. 'Cécile en ik gaan 'ns kijken op haar werk, ze zal daar allicht iets meer verteld hebben..'

Die nacht droom ik. Ik loop door een onverlicht, nebuleus landschap. In de stilte huilen nachthonden, ik ben bang. De weg loopt dood bij de rand van een bos. Er duikt een man op. Hij wordt omringd door spelende kinderen.

't Is niet hier dat je moet zijn!' lacht hij. Zijn arm strekt zich naar de verte: 'Ginder moet je zijn.'

Ik kijk toe. Aan de kim, een hel licht. Uit de horizon doemt een stad op van papier, met torentjes en minaretten reusachtig in het heilicht. Boven op een enorme rots, ligt de vesting. Haar licht weerspiegelt in een zwarte zee.

Derde Hoofdstuk

Het plein is een oase van metaal in de ochtenddrukte. Een gloednieuw autokerkhof. Ik parkeer en stap uit. Tussen de kleurige zerken verschijnt een opgewekt meisje in lompen.

'Hallo. Moet je 'ns kijken, dit heb ik gisteravond gevonden..' Cécile haalt een klein briefje uit haar broekzak, toont het me. Het is een adres.

'Van Jenny,' zegt ze.

Een moment lijkt het alsof de wereld vergaat. Maar daar dit lang geleden reeds gebeurd is, gebeurt er nu niets. Haast kan ik de woorden niet lezen, de tranen staan me weer in de ogen.

'Hotel King Lear? Heist-aan-Zee? Kom Cécile, we rijden er heen, kom!'

'Wacht even, Lieven...' aarzelt ze. 'Jenny heeft dit bij ons achtergelaten...maar ze woont daar niet hoor...'

'Ze logeert er?'

'Misschien. Op dat adres woont Bert Vansteen. Heeft Jenny je nooit over hem gesproken?'

Bert Vansteen. Die naam zegt me wel iets. 'Hebben ze niet samen gestudeerd?'

'Dat klopt. Vansteen is een knappe kop...'

'Juist,' herinner ik me, 'hij stelde eens een cursus logica samen voor professor Postelle, nietwaar? Zo. En Jenny heeft zijn adres bij jullie achtergelaten...dus is zij daar!'

'Dat weet ik niet. Misschien is het briefje uit haar zak gevallen, maar...het lijkt wel een seintje...'

'Hotel King Lear...' herlees ik nadenkend.

'Bert is al een tijdje gestopt aan de unief. Hij houdt nu dat hotel open, samen met zijn vrouw Inge...'

'En Jenny kent hen goed?'

'Ze kennen elkaar al lang. Jenny kent Inge al van op de humaniora.'

'Dus zijn ze daar, Cécile! Waarop wachten we nog?'

'Ofwel zijn ze daar geweest.'

'Wat bedoel je nu?'

'Ze waren er op doortocht misschien. Vergeet niet dat hij een Schot is!'

'Zou kunnen, maar...misschien zijn ze nog bij Vansteen, laten we hen direct opbellen.'

Cécile grijpt me bij de mouw. 'Straks Lieven. Hou je toch kalm. Laten we eerst eens langs lopen in het Instituut, zoals we afgesproken hebben!'

Ze is wat in de war, misschien kan ze daarom niet meer helder denken. Waarom immers de kortste weg volgen, als men een langere gepland heeft!

Het is een paar trapjes omhoog, we verdwijnen achter een van de rustieke, oude stadsgevels. Een poetsvrouw laat ons antichambren op een bank in een lange half-duistere gang. 'Ik breng de directeur van de dienst op de hoogte,' glimlacht ze wrang. Eigenaardig, hoe gauw mensen aangeslagen worden door je eigen paniek. Ik heb tandpijn. Moeder gaat mee omdat ik bang ben voor de tandarts. Ik luister gespannen, of ik geen kreten hoor. De poetsvrouw verschijnt weer en wenkt ons naar het kantoor.

Massief houten meubelen glanzen in kleurig licht dat door brandglasramen valt. Over de marmeren vloer lopen we het haast kerkelijke interieur binnen, tot halverwege, bij een kolossaal bureau. Achter dat bureau zit een heerschappij met helderblauwe ogen en een sneeuwwit hemd. Hij staat op, buigt zich diep over het brede meubel en drukt ons de hand.

'U komt in verband met uw zuster, geloof ik?'

'Zijn zuster,' zegt Cécile, 'ik ben een vriendin van Jenny.'

'Jaja...ze liet jullie dus ook in het ongewisse?'

'We hoopten dat haar collega's hier...'

'Mmm...'

'Jenny werkte hier samen met een zekere Gil?'

'O, ja, Gil. Ik roep hem op.'

De man neemt de hoorn en tikt een nummer. 'Vraag Gil naar mijn bureau te komen ... Ja onmiddellijk...Goed.'

Hij hangt op en kucht.

'Jullie schijnen nogal ongerust...' vult hij het wachten op. 'Thuis zijn ze niet zo gerust,' antwoord ik, 'het is nog nooit gebeurd.'

Hij aarzelt. 'Tja, alles moet eens de eerste keer gebeuren...Nu ja, ik ben net terug van een zakenreis, ik was niet hier toen je zuster dus...verdween.'

Het is weer stil. Ik merk hoe hij zoekt naar nog wat tijdvuysel. Ik denk aan Patsjoepel en aan hooi.

'Wensen jullie Gil onder vier ogen te spreken, of hier?'

De vraag doet vreemd aan. 'Zoals u verkiest,' zeg ik.

'Goed, hij komt dadelijk...'

Een zijdeur gaat open. Een zwaargebouwde dertiger met een hangbuik, lange haren en een baard, gekleed in jeans, verschijnt op het appel. Wankelend nadert hij het bureau zonder iemand te groeten. Met de kneukels leunt hij op het blinkende eiken blad, de ogen neergeslagen. Z'n houding spreekt boekdelen. Wat had hij tenslotte met die hele rotzooi te maken? Of hij asjeblief met rust kon gelaten worden.

'Jenny heeft me alleen verteld dat ze voor het weekend naar zee ging,' verontschuldigt hij zich. 'Ze zei dat ze daar iemand kende. Meer weet ik niet.'

De directeur knikt eens en kijkt weer naar ons.

'U zelf kent Jenny niet zo goed?'

De man krijgt het op de heupen, om de haverklap wisselt hij van steunbeen. 'Ik kende haar als collega, meer niet. Ik denk dat je het bij haar vrienden in het Eedgoed moet gaan zoeken, neem me niet kwalijk...'

'Was u het niet die haar daar aan een huis hielp?'

Geschrokken kijkt hij op.

'Binnen!' roept de directeur.

De deur zwaait open. Een man loopt binnen, excuseert zich en begint te praten met de directeur. Gil keert om en wankelt via de zijdeur weg.

*

We lopen een café in.

'Ik draai het nummer wel voor jou,' zegt Cécile. Ik begrijp niet waarom, maar laat haar begaan. Ze blijkt de kroeg te kennen en schuift naar achteren, waar in een hoekje een antieke, zwarte telefoon hangt. Ik wacht en kijk wat rond. De klanten storen zich niet aan ons. Ondanks alle drukte, is elk mens alleen met z'n lief en leed.

'Hij is er!' Ze wenkt me bij het toestel.

'En Jenny?'

'Hier, neem de hoorn.'

'Hallo? Euh Bert Vansteen?'

'Ja. Lieven Blachert?' Een vriendelijke beschaafde stem.

'Goeddag. Je weet waarom ik opbel? Is Jenny daar nog?'

'Ze is hier geweest, ja...dinsdagavond. Woensdag zijn ze vertrokken...'

'Die Schot was dus bij haar?'

'Dudley was bij haar ja. Ze hebben hier overnacht.'

'Hebben ze verteld waar ze heen gingen?'

'Ze zouden naar Parijs trekken, vandaar naar Marseille. Je bent blijkbaar ongerust? Heeft ze er dan niets over gezegd?'

'Niets! 't Is een toeval dat we weten dat ze bij jou langs kwam. Tja, moeilijk per telefoon...Kunnen we misschien eventjes praten? Heb je de tijd?'

'Zeker, kom maar langs. Maar, heb je haar brief dan nog niet ontvangen?'

'Welke brief?'

'Jenny vroeg me of ik een brief van haar wou posten, voor jullie thuis. Voor Dudley moest ik trouwens ook enkele brieven posten, onder meer een brief naar Engeland...Nu ja, dan zal je vandaag die brief thuis ontvangen. Wanneer mag ik je verwachten?'

'Straks?'

'Okee, tot straks dan!'

Een zucht. Natuurlijk heeft ze een brief geschreven. Een brief waarin ze alles uitlegt : wat ze deed, wat ze van plan is, waar ze verblijft, wanneer ze terug...

'We zijn er haast Lieven,' troost Cécile, 'wat ga je nu doen?' We lopen de kroeg uit.

'Telefoneren naar huis, dan naar Heist rijden...'

'Best, dat kunnen we doen...'

'Jouw examens, Cécile...'

'Heeft geen belang!' Grootmoedig opent ze voor mij de deur van de kroeg. Naar Parijs, of all places? Marseille?

Jenny die haast nooit de deur uitgaat...Het is me het uitstapje wel! Maar waar heb ik die auto achtergelaten?

'Ben je iets vergeten, Cécile?'

'Nee...maar je zou toch bellen?'

Na de slapeloze nacht is dit een dodenrit.

'Bert is een betrouwbaar iemand,' verzekert Cécile me. Ik herinner me nu hoe Jenny vroeger over hem sprak.

'Hij is heel intelligent,' zegt ze.

'Ze vertelde me,' werp ik op, 'dat hij zich inliet met duistere zaakjes. Snel rijk worden, en dan zo'n hotel gaan runnen in Zuid-Frankrijk...'

'Dat weet ik niet. Zo goed ken ik Bert niet...,' krabbelt ze terug.

'Ik dacht toen dat het bluff was,' ga ik door. 'Wat mensen niet allemaal vertellen...Heb jij wat kunnen slapen van nacht?'

Gretig gaat ze op dit nieuwe onderwerp in: 'Ik ben niet uit mijn kleren geweest! Maar maak je geen zorgen om mij, Lieven...'

De eenparige rechtlijnige beweging. Het lijkt wel of we slechts zachtjes, heel zachtjes vooruit komen. Soms lijken we zelfs gewoon stil te staan op de autosnelweg. Toch heeft een enorme snelheid ons in zijn macht. Elke, de vriendin van Carl, wordt hier heel nerveus van. Ik beeld me dan altijd in, vertelde ze eens, dat een klein rukje aan het stuur zou volstaan om alles...Je bent wat neurotisch, Elke, antwoordde ik haar. Maar misschien is iedereen een beetje neurotisch. Soms werken omstandigheden dat in de hand. Stel eens dat Jenny...

'Vannacht dacht ik : misschien heeft zij een kind,' opper ik.

'Nee, nee, dat denk ik niet,' pikt Cécile er direct op in, 'ze nam de pil, dat weet ik zeker.'

'Wat je niet allemaal gaat vrezen, toen ik gisteren in het Helledal kwam, zag ik daar beneden de vaart, en ik dacht, misschien ligt Jenny daar in het slijk, met een steen om de hals...'

'Dat zou ze nooit doen!

'Vermoord, bedoel ik. Een...?' Het woord overdosis ligt op mijn tong, maar ik slik het in.

'Onzin!' antwoordt Cécile. 'Ze zijn in Heist langs geweest en nu zijn ze op weg naar Parijs! Als we doorzetten, zie je Jenny straks terug!'

Onzin, zegt Cécile. Maar onafwendbaar zie ik niet langer de autosnelweg voor mijn ogen, maar een krantebericht: 'Eergisterenmiddag werd uit de vaart ter hoogte van het Helledal het lijk opgevist van een jonge vrouw. Een lijkschouwing maakte uit dat het meisje overleed aan de gevolgen van een overdosis heroïne. Eerder toevallig werd de link gelegd met de onlangs spoorloos verdwenen Jennifer G., waarvan de vrienden beweerden dat zij op reis getrokken was. Bij nader onderzoek bleken echter alle alibi's vals: enkelen van deze vrienden bekenden intussen dat de betreurde in hun eigen kring was omgekomen. Ze lieten eensgezind het levenloze lichaam in de Vaart verdwijnen en ensceerden de vermeende escapade om een dwaalspoor te scheppen en zo de drugtrafiek verdoken te houden.'

*

'Hier aan de dijk moet het ergens zijn. Er is een inlichtingendienst, kijk, laten we het daar 'ns vragen.'

Cécile wijst waar ik moet parkeren, we stappen uit.

'Wat een toeval,' lacht ze. 'Kijk daar!'

Aan de overkant van de straat, lees ik op een venster: Hotel King Lear.

De deur staat open. Drempelvrees bevangt me als ik wil binnengaan. Cécile gaat eerst.

We belanden in een leeg café. Tot bij het venster staan tafeltjes. Aan het andere eind, een tapkast. Daarachter staat, onbeweeglijk als een pop, een zwaarlijvige jongeman met helderblauwe ogen, een fijne neus en een ringbaard. Hij draagt een witte jas.

'Wel, wat schort er?' begroet hij ons.

Cécile stelt ons aan elkaar voor. Ze neemt plaats op een kruk bij de toog. Ik volg haar voorbeeld. Vansteen schijnt niet van plan uit zijn rol van hôteier te stappen. Ik bestel een glas. Rustig rapen zijn dikke vingers de geldstukken op. Hij blijft aan gene zijde van de tapkast staan, de armen voor de vette borst gevouwen.

'Het spijt me dat ik je lastig kom vallen,' begin ik, 'maar...misschien ken je Jenny...we wisten er niets van...'

Hij zwijgt afwachtend.

'Ze zouden dus naar Marseille gaan?' vat ik de koe bij de horens.

'Dat beweerde ze, ja. Eerst Parijs, dan Marseille...'

Het klinkt rustig, beheerst, afstandelijk. Als uit de mond van een docent in de grote aula.

'Vreemd dat Jenny er thuis niets van gezegd heeft,' herhaal ik.

'Ja. Maar hier heeft ze duidelijk gezegd dat men er thuis van op de hoogte was: iedereen die het moet weten, weet het, zei ze. Ja, zo zei ze het.'

De spot ontgaat me niet. Als deze dikkerd zo intelligent is als men van hem beweert, dan steekt hij hier duchtig de draak met de situatie. Hij schuift alle schuld van zich af, wijst zelfs waar het paard gebonden staat. Hij kan het toch niet helpen dat Jenny nu eenmaal vindt dat ze d'r thuis geen kriecken mee te eten hebben! Tenzij in zijn woorden, verraadt z'n hele houding niet de geringste minachting. Ook tactiek en zelfbeheersing zijn nodig voor wie beslist heeft rijk te worden.

'Jij kent haar goed?'

'Goed? Nou ja...ik ken Jenny van op de unief...'

Nu herinner ik me het verhaal van Jenny over Vansteen: hij doorziet direct alles, zei ze. Dat studeren van hem was een lachertje. Ik ga geld verdienen, zei hij. Van studeren

word je toch niet rijk, en ook niet slim!

'Wat is ze volgens jou van plan?'

Hij haalt z'n wenkbrauwen op: 'Wat ze van plan zijn, weet ik niet. In elk geval schenen ze toch helemaal niet voorbereid te zijn op die reis...' Hij kijkt nadenkend: 'Ze hadden geen bagage, enkel een klein plastic zakje. Ik heb nog wat kaas en blikjes meegegeven, dat ze toch iets bij zich zouden hebben... Trouwens, ze hadden ook bijna geen geld.'

Hij lijkt er heel zeker van te zijn. Een goed 'commerçant' vergist zich hierin niet, dat maakt hij nu duidelijk met een blik die iets waarschuwend heeft.

'Jenny is hier naar de bank geweest. Ze heeft achtentwintig duizend frank geïnd. Ja ze heeft het me getoond!' verzekert hij mij. Hij bootst haar na: 'Ze opende haar portefeuille, kijk zei ze, we zijn schatrijk.'

'Ze had haar portefeuille bij zich?'

'Jaja, dat heb ik gezien.'

'Tiens, aan mij had ze verteld dat die gejat was.'

'Heeft ze mij ook iets over gezegd, ja...'

Hij gaat er verder niet op in. Ook ik maak geen tegenwerpingen meer. Het wordt wel ingewikkeld nu.

'Ik heb hen toen uitgelegd hoe ze moesten reizen om aan de pasjescontrole te ontsnappen...'

'Had ze haar pas dan niet terug?'

'Weet ik veel! Maar Dudley scheen niet over de nodige papieren te beschikken. Hoe dan ook, ze zegden dat ze aan die pasjescontrole wilden ontkomen. Dat doe je natuurlijk niet door van hieruit rechtstreeks naar Marseille te reizen. Ik heb ze uitgelegd dat ze in etappes moesten reizen: eerst naar Brussel, daar een ticket voor Parijs, ten slotte Parijs-Marseille. Dat is de enige manier om daaraan te ontkomen.'

'Heb je niets vreemds opgemerkt aan haar?'

'Wat bedoel je?'

'Was ze enthousiast?'

'O, zeer enthousiast! Allebei! Ze vertelden dat ze hier tot tweemaal toe gepasseerd waren...vergeten af te stappen!

Ja, ze waren wel een beetje in de wind...'

'Ze waren onder invloed?'

'Van drugs bedoel je?'

'Misschien...'

'Neen, dat denk ik niet. Jenny zeker niet. Dudley gebruikte misschien wel drugs, aan z'n uiterlijk te oordelen, maar zo iets kan men moeilijk afleiden uit een gezicht, hé!'

'Misschien had Dudley geld genoeg voor de reis,' werpt Cécile het over een andere boeg.

'Zeker niet,' zegt Vansteen. 'Hij betaalde met wisselmuntten.' De baas begint nu glazen te spoelen. 'Ja...ik heb hen alles aangerekend, om hen 'ns te laten voelen dat ze niet ver zouden geraken met dat sommetje. Achtentwintigduizend frank, wat doe je daarmee? Ze schenen er geen benul van te hebben...'

'Wat is jouw indruk over Dudley?'

'Nou ja, hij is mager, tenger...bijna ondervoed, zou ik zeggen. Hij ziet er nogal afgeleefd uit...heeft zo'n grauwe huid...'

'Esther heeft ons zijn portret laten zien,' valt Cécile in.

'Wel kijk..Tuurlijk, hij beweerde een visser te zijn...Die huid...dat kan komen door de zoute lucht hé.'

'Qua karakter, bedoelde ik eigenlijk...'

'O...wel, volgens mij heeft ie toch een ziekelijke fantasie hoor. Ja, da's wel typisch voor hem. Een echte mythomaan!'

Mythomaan. Iemand die zijn eigen leugens gelooft. Het klinkt heel geleerd.

'Hij zou in het vreemdelingenlegioen geweest zijn. Ja, hij sprak alsof hij het bevel tot schieten gegeven had op de dag van Bloody Mary!'

Hij wacht een poos, observeert me aandachtig. Geschiedenis is niet mijn sterkste kant.

'Misschien zit de drank er voor iets tussen,' gaat ie ten slotte door. 'Hij drinkt enorm veel, hij rookt als een Turk. Jenny trouwens ook.'

'Jenny? Bij mijn weten rookt Jenny helemaal niet. En drinken? Waar haalt ie het?'

'O, toch wel hoor. Ze weigerde aanvankelijk...'

'Wat?'

'Te drinken. Maar hij drong aan en toen dronk ze toch mee...Het viel me op dat ze nogal makkelijk van kleren wisselde.'

Bert Vansteen. Hij tapt zijn eigen glas nog 'ns half vol en neemt een flinke slok. Begint de glazen af te drogen.

'Vreemd...' kom ik op het onderwerp terug.

'Dat vond ik ook ja. Maar ik heb me er buiten gehouden.' Hij houdt een glas tegen het licht. Het fonkelt als een edelsteen. 'Tja, da's zoiets heiligs hé, mensen die gaan trouwen...'

'Trouwen? Gingen ze dan trouwen?' Haast val ik van m'n kruk.

'Wel ja, natuurlijk. Dudley kwam binnen, dinsdagavond, en hij riep: wel wat denk je van mijn vrouw? Is ze niet mooi? Tuurlijk dacht ik direct: wat krijgen we nu? Jenny? En met die?'

'Zo, ze gaan trouwen...' Ik ben nog steeds niet gekomen. Was die Dudley niet al getrouwd met Esther? Ik geloof er geen jota meer van. Ofwel fantaseert Vansteen, ofwel... 'Jenny zou van nationaliteit veranderen, vertelde ze. Ze zouden Brits trouwen...'

Ik kijk Cécile aan, die ons gesprek zwijgzaam volgt. Ze repliceert met de onschuldigste blik. Alsof ze dit de normaalste zaak ter wereld vindt. Zij heeft haar bier al lang uit en ik bestel opnieuw.

'En...' gaat Vansteen door, 'het verwonderde me ook een beetje dat zij geveleid scheen toen hij haar allerlei troetelnaampjes gaf...'

Ik kan het me niet voorstellen. Is de trotse freule plotseling veranderd in een weke, ijdele deerne?

'Ik vraag me af...Jenny was zo mager geworden...'

'Ja, dat viel me ook op: ze was fel vermagerd. Ze at niet, 's avonds. En ook woensdagochtend heeft ze niets gegeten. Maar ze zag er gezond uit, hoor. Ze was heel enthousiast!'

'Ze sliep zoveel de laatste weken...'

'Ja? Hier hebben ze niet lang geslapen. Dudley heeft verteld tot laat in de nacht. Hij is scheepskapitein. Nu ja,

dat beweerde hij. Ik geloof niet dat hij zo hoog timmert...' Hij kijkt 'ns minachtend op, het hoofd lichtjes geheven, terwijl hij het glas ijverig rond een tot een prop gedraaide handdoek wentelt.

'En ook die verantwoordelijkheidszin...opschepperij! Je weet toch dat een kapitein het recht heeft om huwelijken te sluiten, geboorten vast te stellen en sterfgevallen?'

Zijn woorden klinken te koel naar m'n zin. Ik vraag me af of hij alleen een spelletje aan 't spelen is. Feit is: Jenny is weg! En ik begin me rekenschap te geven van de consequenties...

'Nu, volgens mij was het bluf!' zegt hij even later op geruststellende toon. Dan weer: 't Is natuurlijk niet uitgesloten dat hij een kapitein in z'n vriendenkring heeft...'

Ik hou me kalm. 'Jij weet wel een en ander over scheepvaart...'

'Iets, een beetje. Wat algemene dingen. Nu ja, we zitten hier aan zee!' Hij kijkt eventjes op, alsof ie me 't mes op de keel zet. 'En...', zegt hij, 'Jenny had het ook over het kopen van een boot...'

'Een boot?'

'Ja, dat was één van haar plannen. Ze bleken ervan overtuigd dat ze voor zo'n honderdduizend frank een bootje konden kopen...Ze schrokken wel toen ik hen zei dat zoiets een investering vraagt van een slordige drie miljoen!'

Hij kijkt weer op. Legt het uit voor de outsiders: 'De helft als aankoopkost en de andere helft om te rentenieren: stookkosten en levensmiddelen...'

'Ongelooflijk,' zeg ik. Ik heb geen keuze: ik kan zijn ernst niet in twijfel trekken of het gesprek is afgelopen, en dan?'

'En die Dudley...da's een Schot?'

'Jaja. Hij heeft het me zelf verteld. Hij heeft een Schotse vader en een Russische moeder. Kijk...'

Vansteen duikt achter z'n tapkast waar een boekje en een muziekcassette voor ons klaarliggen.

'Dit moest ik je nog geven...hier heeft hij zijn naam gezet...' Hij slaat het boekje open op de titelpagina. Het grote

avontuur, zo heet het. In inkt, de tekst : Cécile, hier begint het grote avontuur. Dan hun namen : Jenny Dudley.

'En dit? Wat staat hier onder Dudley's naam?'

'Dat is zijn Russische naam,' legt Vansteen uit.

Vreemd. Ik ken het Cyrillische alfabet, Jenny trouwens ook, maar ...dat! Het is veeleer Chinees dan Russisch! Ik geef het romannetje aan Cécile, voor wie het ook bestemd is.

'Dat ken ik,' zegt ze. Ze bladert erin, haalt er een treinkaartje uit. Haar gezicht vertrekt : 'O, dat is jammer.'

'Wat scheelt er, Cécile?'

'Kijk,' toont ze me, 'tot hier heeft ze 't gelezen, hier zit haar bladwijzer...'

'Ja, en dan?'

'Ken je die roman niet?'

'Neen.'

'Wel, hier kenteren de dingen. Net waar haar bladwijzer zit...De afloop is nogal tragisch...Ze heeft het niet verder gelezen...'

'Kijk,' komt Vansteen schijnbaar achteloos tussenbeide, 'dat heeft ze hier ook laten liggen, ik geef het jullie maar mee...'

Hij overhandigt mij een sleutel. 'Van haar huurhuisje. Ze was van plan die op te sturen in een enveloppe...'

Ik neem een flinke slok om mijn verbazing wat te temperen. Vansteen schenkt zichzelf nog een glas en drinkt het in één teug leeg. Met de volgende beweging kantelt hij het in de spoelbak en plaatst het terzijde. Zich niet bewust van zijn show, kijkt hij weer op.

'Je denkt dus dat ze inderdaad naar Marseille gereisd zijn?' Het komt er nu op aan, bedenk ik, het tweetal in te halen vooraleer ze aan de andere kant van de wereld zitten.

'Wel, eerst had ik de indruk dat ze niet goed wisten waarheen. Ze wilden varen, Dudley wou dat geld verdienen met z'n gitaarspel...hij speelt heel goed Spaanse gitaar.'

'Dat klopt, dat klopt,' bevestigt Cécile.

'Nu ja, een liedjeszanger kan tijdens het seizoen wel aardig wat geld bijeen halen...als hij op de juiste plaats zit. Dus stelde ik hen voor : waarom ga je niet naar Marseille? Toen zei Jenny : maar we gaan ook naar Marseille, wat dacht je?'

't Lijkt wel alsof ze het ter plaatse bedacht, zoals je het vertelt...'

'Die indruk had ik ook, ja. Maar geldzorgen zullen ze niet hebben, denk ik : een goede gitarist verdient ginder per dag makkelijk duizend Franse frank.'

Marseille? Het centrum van de gangsterwereld! Het lijkt allemaal onmogelijk, maar het is echt. Mijn zuster, Jenny, in Marseille? Een vrouw van tweeëntwintig in Marseille? Toch een gevaarlijke stad hé,' werp ik voorzichtig op. 'Dat klopt. Maar volgens mij zullen ze de rosse buurten wel mijden, hoor. Ik denk dat ze zullen rondhangen in het Quartier Espagnol...Je hebt daar kroegen met Spaanse namen...Espagnola, Flamengo...Anderzijds is het natuurlijk ook waar dat overnachting in veilige buurten peperduur is. Toeristen die geen risico's willen lopen, betalen zich daar blauw...'

Hij vertelt het zonder een rimpel te vertrekken.

'Je schijnt Marseille te kennen als je broekzak!'

'Wel, ik ben daar een tijdje geweest, vroeger. Nu zou ik er niet meer heen gaan. 't Is inderdaad een gevaarlijke stad. Acht moorden per nacht. 't Is zoals carnaval in Rio : als je leven je lief is, blijf je er weg.'

Vansteen kijkt wat verwijtend op. 'Er hangt daar zo'n je m'en fou-mentaliteit, heel typisch daar. Bar Du Téléphone, bij voorbeeld, dat is echt hét gangsterskwartier. Quartier de l'Opéra, heet dat. Niet zo heel lang geleden is daar nog een bom ontploft. Wel, de volgende dag stond Bar Du Téléphone daar opnieuw, alsof er geen vuiltje aan de lucht was.'

Cécile zit niet hem maar mij met een zekere nieuwsgierigheid te bekijken. Ik heb het al een tijdje in de gaten, maar doe alsof ik er niets van merk.

'Riskant om daar binnen te lopen,' vertelt hij voort,

'maar...daar worden ook zaken gedaan, daar ligt het geld voor het rapen.' Nu fonkelen zijn blauwe oogjes.

'Zouden ze daar kunnen verzeilen?'

'Denk ik niet. Dudley beweerde wel dat hij daar verschillende mensen kende...' Hij kijkt neer, frons de wenkbrauwen.

'Stel dat ik haar daar zou gaan zoeken, Bert...'

Hij onderbreekt me. Zijn stem klinkt waarschuwend. 'Dan moet je om te beginnen al niet met foto's op de proppen komen, want dan hang je. Weet je, je vraagt één keer of ze die of die niet kennen, en ze negeren je. Je vraagt het een tweede keer en ze vliegen recht. Een derde keer, en je krijgt een mes in je buik. Als je wat te vragen hebt, moet je je tot de barman richten, dat is veiliger.'

Afwachtend kijkt hij me aan.

'Zou jij erin slagen om Jenny te vinden?'

Nu peilt hij mijn ernst. Maar hij neemt niet het risico dat ik hem zou doorzien en heft beide armen: 'Kijk, als dit een maand geleden gebeurd was, direct!' Het klinkt heel vriendelijk. Als een panter een hert pakt, omhelst hij zijn slachtoffer. Hij doodt het pijnloos. 'Nu kan ik hier niet meer weg!' verontschuldigt hij zich. 'Ik zou mezelf ruïneren, het seizoen staat voor de deur.'

Jammer, dat spreekt uit zijn gezicht. Plots frons t ie weer de wenkbrauwen. 'Maar ik ken wel iemand die thuis is in dat milieu. Ik weet niet of ik die persoon nog kan bereiken...'

Het is geniaal wat ie doet, smetteloos.

'Maar hou de politie er buiten,' steekt hij de vinger op. 'Dat is pas gevaarlijk.'

'Waarom?'

'Daar hebben ze schrik voor. Ze zouden Jenny laten verdwijnen.'

Het is ineens stil. Laten verdwijnen? Verspreekt hij zich nu? Ze? Wie zijn ze? Voor ik de vraag kan stellen, neemt hij het woord.

'Ik heb Jenny ook gezegd dat ze regelmatig moest schrijven. Ik dacht dat dit belangrijk kon zijn. Ik heb het

haar zelfs uitdrukkelijk gevraagd. En ze heeft beloofd dat te doen...'

'Ze zou naar jou schrijven?'

'Naar hier, ja.'

'Zou je de post dan willen doorsturen? Tenminste...?'

'Zal ik doen. Ze vertelde me dat ze een brief zou schrijven van zodra ze getrouwd was. Een brief voor thuis...Ik heb haar geantwoord dat ze dat voordien moest doen, natuurlijk...'

Een jonge vrouw, klein en mager maar mooi, komt via een deur achter de toog het café binnen.

'Dit is mijn vrouw, Inge. Dat is Lieven, 'n broer van Jenny.' We drukken elkaar de hand.

'Het eten is klaar.' Inge heeft een stemmetje dat even frêle is als haar hele gestalte. 'Jullie kunnen meeëten.'

Ik bedank, maar Cécile dringt aan. We volgen de gastvrouw naar een zijvertrekje en gaan mee aanzitten bij een klein tafeltje. Het volgende ogenblik komt nog iemand te voorschijn, een man van zeventig in werkkledij. Hij wordt voorgesteld als de grootvader van Inge. Blijkbaar heeft ie een en ander afgeluisterd, zonder blozen geeft ie honderduit zijn mening over de affaire.

'Die vent neemt dat meisje op sleeptouw, nietwaar. Totdat de centen op zijn, zo gaat dat. Op een dag staat ze hier terug, gepluimd. In ieder stadje een ander schatje, zeggen de zeelui...'

Plots valt het me te binnen, het treinkaartje naar Heist. Moeder vond het terwijl ze de kamers opruimde. Ze bleef plots staan en vroeg zich af wat dat te betekenen had, een kaartje naar Heist, van Jenny.

'Is Jenny hier vroeger nog geweest?' vraag ik.

'Nee,' antwoordt Bert rustig. 'Waarom?'

'Ze is in Heist geweest, enkele weken geleden...'

'Ja, waar?'

'Er lag een treinkaartje, thuis.'

'Tiens, neen, ze is hier niet geweest. Ze wist ons ook niet wonen.'

'Ik vraag me af hoe ze jullie dan heeft kunnen vinden, dinsdagavond?'
'Dudley had het adres.'
'Jullie kennen elkaar al langer?'
'Nou ja, van vroeger, in het studentenmilieu.'

Het wordt stilaan tijd om afscheid te nemen. We spreken af elkaar op de hoogte te houden.
'Bert, wanneer heb jij die brief van Jenny gepost?'
'Gisterenochtend. Hij moet al ter bestemming zijn, je krijgt hem te lezen als je thuiskomt.'

Vierde Hoofdstuk

'Onlangs bracht ik Jenny naar een T-Dansant van haar werk, 'vertel ik Cécile tijdens de terugreis, 'en ze zei: 'breng me maar tot bij de deur, 't wemelt hier van de verkrachters.'
'Had ze schrik?'
'Blijkbaar. Het verwonderde me, Jenny heeft nooit schrik, ze kan best haar mannetje staan. Ik dacht toen, ze heeft een nare ervaring gehad.'
'Ja, het is me ook opgevallen, ze had inderdaad schrik, 'beaamt Cécile. 'De laatste week, nu ja, tot woensdag dus...kwam ze bij ons eten en slapen...'
Het klinkt als een bekentenis.
'Zo?'
'Welja...ze sprak er heel indirect over, maar we voelden toch aan dat ze niet meer terug wilde naar d'r huisje.'
'In het Eedgoed?'
'Ja, naar dat beluikje. Ik kan het onmogelijk omschrijven, maar...ze was heel sterk veranderd, de laatste dagen...ze was aanhankelijker geworden. 't Was alsof ze naar geborgenheid zocht, naar...'
'Naar veiligheid?'
'Eigenlijk wel ja...Maar denk nu, niet dat ze in levensgevaar verkeerde hé, Lieven!'
'Wat ik me afvraag...hoe kon zij geld tekort hebben? Ze had haar uitkering, plus nog een schnabbel door week-endwerk!'
'O, maar...de laatste weken...ik vernam het trouwens van meer mensen, ze leende geld bij iedereen die ze kende!'
'Wat?'
'Zeker weten! Geloof me, dat verhaaltje over die portefeuille is gewoon een alibi.'
'Bedoel je dat ze het geld zelf verteerde?'
'Tuurlijk! Jij gelooft toch niet dat die twee fietsen gestolen werden? Verkocht ja!'

'Jenny doet zo'n dingen niet.'

Cécile zwijgt.

'In elk geval,' blijf ik bij mijn standpunt, 'het is nooit haar gewoonte geweest om zo'n dingen te doen. Dat het nu plots wel gebeurt...daar heeft die Schot iets mee te maken, het kan niet anders!'

'Dudley? Maak je mij niet wijs. Hij is eerlijk denk ik...'

Wat heeft zij met die vent vandoen? Cécile kent hem, ze kent hem zelfs heel goed, ik twijfel er niet langer aan. Misschien gaf ze wel een totaal verkeerde beschrijving van hem, gisteren op het bureau. Het klonk al te naarstig... Hoofdpijn overvalt me. Zwarte gedachten stapelen zich op. Jenny liet geen spullen achter. Niets. Bezat ze dan niets? Had ze alles verkocht? Geld is lichter dan spullen, maar waarom had ze zoveel geld nodig? Waren haar pupillen niet ongewoon groot? In amper enkele weken viel ze tenminste tien kilo af. Ze deed niets dan slapen. Ze was heel enthousiast ofwel humeurig. En Bert Vansteen vertelde dat ze rookte...dat ze dronk?

'Heeft Jenny jou niets verteld over haar reis naar Israël?' vraag ik haar ten slotte.

'O ja. Ze was al maanden aan de voorbereiding bezig. Alleen, sedert enkele weken sprak ze er met geen woord meer over...'

'Was dat niet een reis in het kader van die opgravingen?'

'Ja. Patricia is er ook geweest. Ik denk dat ze het daarom ook wilde doen, ze had nogal veel bewondering voor haar...'

'Voor Patricia?'

'Ja. Maar ze is niet naar Israël! Je kan daar niet zomaar naar toe reizen. En die groep vertrekt pas later.'

Na een poos verbreekt Cécile de stilte. 'Die keer dat jullie bij ons geweest zijn...op de verjaardag van Patricia...'

'Ja?'

'Jenny zei dat ze nog een zaakje moest opknappen...'

'Herinner ik me, ja.'

Ze wacht een moment. Ik weiger haar vraag te beantwoorden vooraleer ze die gesteld heeft. Het klinkt loens, als ze spreekt.

'Weet je echt niet wat het was?'

Vreemd. Ze schijnt wel heel ongerust. Alsof ze vreest dat ik het toch zou weten.

'Nee. Ze heeft niets meer gezegd dan dat ze een zaakje moest gaan opknappen...,' antwoord ik.

Cécile praat niet verder. Wat voerde Jenny dan toch in haar schild? Waarom mocht ik niet mee? Waarom was ze zo uitbundig, toen ze terugkwam met Patricia? Was ze naar het Eedgoed gaan snuiven? Snoven ze misschien allemaal? Cocaïne? Heroïne?

Weer doemt het beeld op : de vaart, beneden achter de diepe bocht van het Helledal. Het zwarte water. Jenny. Het allerlaatst zag ik haar, toen ik haar naar het station bracht.

Het station, een haven. De trein, een schip. Ze scheepte in, ik keek toe. Hij was reeds van wal gestoken, toen ik hem herkende : Charon! Ze verdween in de mist, op de slijkerige Styx...

'Waar precies wil je gedropt worden, Cécile?' We naderen de stad. 'Wijs je me de weg?'

'Als jij er niets op tegen hebt,' zegt ze voorzichtig, 'rij ik eventjes mee tot bij jullie thuis...'

'Ben je niet te moe?'

'O, nee, het gaat best. Maar je gaat er toch mee akkoord dat ik eventjes binnenwip?'

'Wat zou ik daar op tegen hebben?'

'Ik weet het niet. Een paar maanden geleden kwam ik 'ns met Jenny bij jullie thuis. Ik had de indruk dat ik niet erg welkom was...'

'Een indruk, Cécile...' zeg ik.

Ik herinner me echter nog goed hoe negatief iedereen zich uitliet over haar. Men was het er over eens : behalve onbeleefd, was zij ook nog achterbaks. De uitlatingen werden geïllustreerd met frappante anekdotes en Jenny werd ervoor op het matje geroepen. Maar koppig zette ze de vermaningen van zich af : kon zij eraan doen dat ze gehandicapt was?

Er zijn mensen die van hun gebreken handig alibi's weten

te maken; tot die soort behoorde Cécile.

*

De afkeuring in moeders ogen ontgaat me niet, als ze me in haar gezelschap ziet, na haar hoopvolle blik bij het openen van de voordeur.

'En? Waren ze daar nog?'

Allen staan recht. Kijken zwijgend hoe ik binnenkom met de naarstige hazelip. Grootmoeder is er niet, zodat ik rustig het hele verhaal kan doen.

'Marseille?' verbaast moeder zich.

'Is haar brief al aangekomen? Ze heeft een brief...'

Cécile wordt eventjes schichtig aangekeken.

'Ja, er is een brief aangekomen, maar...waar heb ik hem nu gelaten?' Ten slotte geeft ze me de brief.

De enveloppe draagt de stempel van Heist. Het is een brief, met de pen neergeschreven op een blaadje uit een notablok :

L.S. 6.05.81

Wees niet ongerust, alles is in order.

Vertrek heden naar Engeland.

Verder bericht volgt.

Jenny.

'En nu moet je 'ns goed kijken,' zegt Carl, en hij houdt de brief in het zonlicht.

Ik kijk toe. In het papier wordt nu een reliëf zichtbaar. Een doordruk.

'Zie je het? Ze heeft eerst een ander briefje geschreven. Dat heeft ze weggeworpen. Op het volgende blaadje heeft ze dit briefje geschreven, je kan de doordruk van het vorige nog lezen.'

Ik hou het briefje bij het licht. Inderdaad. Tussen de regels staat een andere tekst :

*Moeder,
Wees niet ongerust. Alles is in orde. Vertrek heden naar
Schotland.*

Het dringt plotseling tot me door : hoe anders het leven in dit huis geworden is. De gezichten kijken ernstig en angstig. Alsof we slechts maskers droegen die lachten. Maskers die zich van ons hebben losgemaakt, ons nu vanuit de donkerste kamerhoeken staan uit te lachen.

Het wantrouwen brandt, de hazelip is een blaasbalg.

'Ik breng eerst Cécile terug,' zeg ik

'Ik rij mee naar de stad,' zegt Carl. 'Elke wacht op me.'

Moeder wenkt me. 'Wip straks met Paul eventjes bij Carl binnen en overleg daar eens rustig,' fluistert ze me in het oor.

Eens in de stad, weigert Cécile in het Helledal uit te stappen. Koppig als een ezel blijft ze in de auto zitten. Als ze blijft aandringen om 'eventjes maar' mee te gaan met ons, rij ik door.

Carl en Elke betrekken een oud huis aan de andere kant van de stad. Het is sober en studentikoos ingericht. Ook Jo, een broer van Elke die in de stad studeert, is er. Jo en Elke zijn net aangekomen als wij daar arriveren. We blijven rechtstaan rond een tafel en wisselen wat woorden. Ten slotte gaat Cécile weg.

'Waarom kwam ze eigenlijk mee?' vraagt Carl zich af.

Paul komt ter zake : 'Wat gaan we nu doen?' Hij staat er wat onwennig bij. Altijd op afstand, maar ineens voelt hij zich bij de dingen betrokken. Hij wentelt het niet van zich af, de last waaronder wij dreigen te begeven.

'We moeten naar Marseille,' zeg ik, 'haar meteen terughalen.'

'Jij bent gek! Wie zegt dat ze in Marseille is! En stel dat ze er is, het is een speld in een hooiberg!
'Er is een kans dat ze daar is. Moeten we die kans dan onbenut laten? En als het waar is dat ze in Marseille is, zal het ook waar zijn dat ze in het Quartier Espagnol rondhangt! Er is dus een reële kans dat we haar meteen vinden. Waarom dan nog langer aarzelen?'
'En stel dat je ze daar vindt, wat ga je beginnen?'
'Haar dwingen om mee te komen!'
'Dwingen? Weet je wat ze zal zeggen als ze je ziet? Laat me met rust! Dat zal ze zeggen. En dan sta je daar!'
Carls woorden maken hem niet driftig. Het is duidelijk dat hij niet zeker is van wat hij zegt. Ik geloof niet dat hij het van zich wil afwentelen - hoe zou ik dat kunnen geloven? - daarom ga ik door met argumenteren:
'Denk eens aan dat plotse verdwijnen, die diefstallen, dat geldtekort, en ze was zo mager...maak jij je geen zorgen? Denk jij dan niet dat er iets niet in de haak is? Of vrees jij daar niet voor?'
'Jij met je zwarte gedachten over drugs!'
'Drugs ja! Is het onmogelijk misschien? Voor mij is het zo klaar als wat! Geldtekort? Natuurlijk! Je moest die foto van die vent 'ns zien.'
't Kan ook zijn dat ze een kind verwacht,' valt Elke in. Ze lijkt erom te smeken dat ik zou kalmeren. 'Misschien durft ze het niet zeggen thuis.'
'Laten we nog wat wachten,' zegt Paul kalm. 'Misschien stuurt ze nog brieven, straks weten we misschien meer. En zo'n reis, dat moet goed voorbereid worden.'
'Ik zou ook nog wat wachten,' zegt Jo.
Elke kijkt me angstig aan. 'Ga niet overhaast te werk, Lieven, je loopt in je eigen ongeluk als je paniekerig reageert.'
'Okee.' Ik haal de sleutel uit mijn broekzak. 'Brengeen we die dan eerst terug?'
'Wat is dat?'
'De sleutel van Jenny's huurhuisje in het Eedgoed. Had ze bij Vansteen gelaten. Stel je voor, ze wilde hem opsturen in een enveloppe.'

Ze bekijken een moment de grote zware sleutel.
'Misschien heeft ze er nog iets laten liggen,' zeg ik.
'Wou je daar binnen gaan kijken?' vraagt Elke verschrikt.

Gezamenlijk lopen we naar het Eedgoed. Zoeken vruchteloos naar een conciërge. Lopen dan naar het beluikje, nummer 16. Paul gaat bij het venster staan, schermt met z'n hand het licht af en probeert naar binnen te kijken. Met een gedempte : 'Dat kot staat leeg' draait hij zich van het venster weg. Ik ga naar de deur toe en wil de sleutel in het slot steken als plotseling een vrouwenstem roept: 'Geef die sleutel maar aan mij.'

Ik schrik op. De echtgenote van Wally Kup komt op ons af, blijft enkele passen van ons staan en steekt de hand uit: 'Kom, geef hier, die sleutel! Ik zorg wel dat hij terecht komt!'

'Is hier geen conciërge?' vraag ik.

'Ik. Ik ben de conciërge,' herhaalt ze en ze doet nog een stap dichterbij. 'Kom, geef op, die sleutel.'

Ik negeer haar. Richt me tot mijn broers. 'Zouden we niet eerst binnen gaan kijken?'

Ze moeten nu toch wel inzien dat er binnen wat te zien is. 'Dat is inbreuk! Je hebt het recht niet!' schreeuwt de vrouw.

'Jenny heeft er nog spullen liggen,' verdedig ik.

'Nietes,' zegt ze, 'die heb ik hier verderop liggen, kom maar mee, ik geef ze je.'

Ze haast zich een huisje wat verderop naar binnen en verschijnt ogenblikkelijk met een mand waarin enkele truien. Terwijl ze me de mand overhandigt, maakt ze van mijn verbazing gebruik om me snel de sleutel te ontfutse- len, waarop ze als de bliksem en zonder verder commentaar verdwijnt.

'Wat denk je daarvan?'

'Ken jij die vrouw?'

'Ik heb haar al gezien, ja' antwoordt Jo. 'Mijn kot is hier trouwens vlakbij!'

We wandelen met de mand door de smalle straatjes. Bij

het huisje van Esther blijf ik staan. De ramen zijn met krantepapier dichtgeplakt.

'Zullen we eens aankloppen?' stel ik voor. 'Misschien is ze thuis en weet ze iets.'

'Woont ze hier?' Jo schijnt ervan te schrikken.

'Ken je haar dan?'

'Esther...zo'n kleine zwartharige, een zigeunertype?'

'Ja...'

'Tiens, da's vreemd. Ja, ik heb haar wel eens gezien, maar...je vertelde me dat ze in de put zat?'

'Het leek erop ja...'

'Nou gisteravond ben ik hier voorbijgelopen,' vertelt Jo.

'Hier was een sauterie aan de gang!'

'Feest?'

'Ja, lawaai en gezang, tot laat in de nacht...'

Vijfde hoofdstuk

Commissaris Praet werkt in een naburige gemeente. Hij is een jeugdvriend van vader. Met de voorzichtige hartelijkheid waarmee men een oude vriend op bezoek krijgt, want de duivel mag weten wat er toch aan de hand kan zijn, laat de zware, kaalhoofdige vijftiger ons er glimlachend in. Er worden enkele woorden gewisseld en na een 'Hoe gaat het nog?' wordt het onheil dat uit de lucht kwam gevallen in zenuwachtige bewoordingen geschetst. Zolang de commissaris ons aan het woord laat, is er niets aan de hand. Maar eens hij begint te praten, sticht hij grote verwarring. Nu eens stelt de man zich op als vakman en spreekt hij klare, harde taal. Dan weer doet hij als een behulpzame, tegemoetkomende vriend die alles tracht te relativieren, zodanig zelfs dat het soms lijkt alsof er helemaal niets aan de hand is, als waren we verontrust omwille van verwaarloosbare probleempjes waarmee elk gezin met opgroeiende kinderen vroeg of laat te kampen heeft. Nu eens als commissaris, dan weer als vriend sprekend, betrapt hij zichzelf, tot z'n grote verwarring, meer dan eens op onaangename tegenspraken, die hij onhandig tracht weg te werken met een: 'Hangt er natuurlijk vanaf hoe je het bekijkt...', waarna hij perplex in vaders ogen moet lezen dat deze zich eigenlijk juist komt bevragen hoe hij het dan moet bekijken. En na lang wikken en wegen kiest hij voor de minst pijnlijke oplossing, alsof de aanwezigheid van zijn vrouw, een zachtmoedige dame met een glimlachje, die alsmaar koekjes presenteert hem geen andere keuze laat: de heer Praet laat z'n ambt, dat hij uitvoerig relativeert, voor wat het is en verzekert ons ervan dat zo'n dingen dagelijks gebeuren, dat ongerustheid begrijpelijk maar totaal onnodig is. Wanneer vader hierna probeert om nog enkele niet zo geruststellende feiten te berde te brengen, zoals het verlies van de identiteitskaart, het geldgebrek, de vermagering van Jenny...brengt het de commissaris aan

het lachen - alleen zijn vrouw kucht 'ns van ongemak - en wentelt hij dit alles af: 'Jullie hechten teveel belang aan details!'

Als we ten slotte opstaan en aanstalten maken om afscheid te nemen, herpakt de man zich: 'Ik wil jullie graag helpen, twijfel daar niet aan. Maar wees niet ongerust! En als ik informatie krijg, speel ik die door!'

We danken voor de geruststelling, de koffie en de koekjes. Op weg naar huis wil ik mijn vader zijn gemoedsrust niet ontnemen, hoe kortstondig die misschien ook zal zijn.

*

Die avond is Kamal weer opgedoken. Hij loopt met Sien door het huis en zij praat alsof er geen vuiltje aan de lucht is. Aan moeder heeft ze verteld dat hij de voorbije nacht logeerde bij een kennis in de stad.

De avond valt. Iedereen is thuis. Na de maaltijd wordt er niet gesproken, minutenlang. Alles moet eventjes bezinken. Misschien doet zich dadelijk iets voor waardoor alles een andere wending zal krijgen. Een Aha-erlebnis of iets in die zin. Ook grootmoeder zegt niets. Eraan gewend om in de familiekring te leven, participeert zij volkomen aan wat ons bezielt, ook al weet zij niet exact wat er nu misgaat. Ze stelt geen vragen, uit geen geruststellingen, laat gewoontegetrouwe opmerkingen nu achterwege en blijft ernstig zoals wij ernstig zijn. Ze aanvaardt alles en draagt mee de spanning die weer voelbaar stijgt.

'Zou je niet liever in bed liggen, meetje?' komt moeder vroeger dan gewoonlijk met haar pillen en een kopje koffie aan. Ze legt de pillen die grootmoeders bloeddruk voor sprongen behoeden voorzichtig in haar linker handpalm. Met de rechter plukt het oudje ze een na een en stopt ze in de mond, waarna zij, ten aanschouwen van het publiek, enkele flinke teugen koffie met melk neemt om

ze door te slikken. Ze morst, kijkt eventjes schichtig rond, strijkt met de hand over het natte jasje dat gelukkig donkergroen van kleur is en mompelt 'Nou, morgen is 't woensdag...dan moeten we toch het bad in...', waarna ze eventjes naar me knipoogt terwijl ze deugnietierig de schouders ophaalt.

Moeder neemt haar kopje, plaatst het op het salontafeltje. Gedwee staat meetje op: 'We gaan ons eens te vinden leggen!' en laat zich na de algemene slaapwelwensen door moeder naar haar kamer leiden. Achter de keuken gaat een deur open. 'Opgepast voor het trapje hé...ja een gevaarlijk trapje, maar we zijn er al zie...' Van achter de deur horen we nu hoe grootmoeder haar hart lucht en moeder haar geruststelt, alsof er niets, maar dan ook helemaal niets aan de hand was. 'Wel ja...ongegeeneerd! Ze is zo ongegeeneerd!' troost meetje zichzelf. De bedvering piept, moeder wenst haar nogmaals goeienacht en verschijnt wat later met een zucht in de woonkamer terug. 'Bel 'ns naar je broer, Alfred, en vraag het hem, voor morgen...' zegt ze. 'Ze maakt zich al veel te ongerust. En we kunnen hier niets meer zeggen...die telefoon staat hier ook vlakbij haar stoel...dat mens is niet gerust. Het zou goed zijn als ze een paar weken bij je broer bleef logeren...'

Vader belt onmiddellijk. 'Hallo, Romain? Zeg, kan moeder niet een paar dagen bij jullie logeren? Ja, morgenvroeg dan...Neen, we zijn bij Praet geweest...Wel ja, hij stelt ons gerust nietwaar. Wat zeg je? Neen...Ja? En heb jij zijn adres? Ja, misschien...Goed, tot morgen.'

Vader legt neer en zucht.

'Wat vertelde hij?' vraagt moeder.

'Wel, hij zou er eens mee naar Valère Chinois gaan...'

'Valère? Wat doet die nu?'

'Hetzelfde wat hij altijd al gedaan heeft, commissaris in de hoofdstad. Onze Romain zegt dat die misschien zou kunnen helpen...'

'Heb je zijn adres? Hoe laat is het nu?'

'Zal ik 'ns bellen, of is het te laat?'

Omstreeks elf uur die avond zoeken vader en ik in een buitenwijk van de stad het appartement van commissaris Chinois. Het blijkt een eenvoudig doch groot huis, tussen riant villa's.

Ik ken Chinois. Jaren geleden - we waren nog kinderen toen - kwam Chinois thuis soms op bezoek. Hij is afkomstig van onze gemeente en grootmoeder was altijd met zijn moeder bevriend. De grote, zware vrouw, ze had echt iets van een reuzin, had een winkel in het dorp. Als we met meetje mee mochten, gaf de dame ons telkens weer een zak vol snoepjes mee. 'Om te verdelen onder al jullie broers en zusjes!' zei Edmonda Van Tingelingeling altijd. Zo heette ze natuurlijk niet, maar er hing een belletje in de winkel, en als je de deur opende, ging het van tingelingeling...

We bellen aan. Een zoemtoon in de gang. Een schrille meisjesstem roept: 'Tingelingeling!'

Chinois is nog groter dan ik me had voorgesteld. Hij is een vriendelijke en beschaafde man, maar in tegenstelling tot zijn collega die we deze namiddag hebben opgezocht, lacht hij niet. Evenmin maakt hij er een 'prettig weerzien na al die jaren' van. Vrouw noch kinderen worden bij het bezoek betrokken. Hij leidt ons naar een bureau en laat ons het hele verhaal doen.

Chinois stelt vragen. Onverwachte, interessante vragen. Hij tast naar de details. Wil precies weten wat er gebeurd is, wie wat gezegd heeft en hoe. Ook schrijft hij nu en dan een naam neer of een nummer. Als het verhaal gedaan is, zwijgt hij een lange tijd.

'Kijk...' begint hij ten slotte, 'ik zal jullie geen valse hoop geven, maar anderzijds wil ik jullie de hoop ook niet ontnemen...er is altijd hoop...'

Het lucht op, we herademen. 'Verdwijningen verlopen vaak zo. Zelfs met gehuwde vrouwen. Het milieu van het Eedgoed, zoals je het schetst, is typisch. Ook de zucht om te reizen...meer bepaald om te varen. Er zijn er...ja, ik heb verschillende gevallen gekend in mijn carrière...er zijn er

die per schip...ja, echte wereldreizen maken!' De man kijkt vader aan en knikt, hem aldus overtuigend. 'Hoe ze het allemaal doen, weet ik ook niet...' zucht Chinois. Vader perst de lippen op elkaar. Het kon allemaal een compliment geweest zijn. Jenny? Nou, die laat zich niet op de kop zitten! Is op wereldreis, ja, heel gewoon. Zit nu ergens in Australië. Is net terug van Canada. Op expeditie naar Nieuw-Guinea. Moet momenteel zowat op vijftig graden zuiderbreedte...

'Sommige van die vrouwen komen na maanden terug, dan vertrekken ze weer...Niet zo lang geleden nog meegemaakt van heel dichtbij, iemand van op het werk...z'n vrouw plotseling weg...bleek op zee te zitten, op zo'n groot schip. Hij geraakte dan het spoor bijster...ongeveer een jaar niets van gehoord. Ze is intussen al een paar keer teruggekomen, maar ze vertrekt telkens weer...Niet tegen te houden! Leg maar uit!'

Vader knikt in zichzelf.

'En het komt overal voor!' verzekert Chinois. 'In alle milieus, zonder onderscheid...En niemand die kan zeggen waar ze zitten! Ja, die ansichten, die lui die zich aanbieden als detectives, en in ruil voor hoge bedragen het meisje in kwestie willen opsporen...Nooit iets van geloven!' zwaait hij met de wijsvinger waarschuwend heen en weer. 'Ze ruïneren je! Wil je zelf naar Marseille trekken, oke. Niemand kan je tegenhouden...'

'Dat hebben we besloten te doen...'

'Het is een verstandig besluit. Maar overleg eerst goed: weet wat je zal doen...Ik zal helpen via Interpol, maar hou dat stil, oke? Tenslotte is zij meerderjarig en is er dus niets onwettigs gebeurd...officiëel gezien kan er dus geen sprake zijn van een misdaad, nietwaar?'

'Hoe leggen we het best aan boord...voor de reis..?'

'Kijk, ik zal jullie een vrijeleidebrief meegeven. Daarmee kunnen jullie terecht bij de plaatselijke politie in Marseille, je weet nooit waar dat goed voor is. Veel zullen die mensen daar ook niet kunnen doen, dat begrijp je wel, maar zo krijg je misschien toch enkele waardevolle in-

lichtingen van hen los. De politie zelf kan haar nooit dwingen om met jullie contact op te nemen, vergeet dat niet! Stel bij voorbeeld dat zij daar is en een agent kent haar en zegt haar dat jullie daar zijn om haar te zoeken...als zij dan antwoordt dat ze jullie niet wil zien, wel kijk, dan zal die agent zich er niet meer mee moeien, wees gerust...'

'Misschien heeft die ook kinderen en...'

Chinois valt vader hoofdschuddend in de rede: 'Vergissing, vergissing. Dat telt niet, zeker niet in Marseille...Stel dat zo'n agent haar zou...verklikken, want zo moet je 't zien...dan kan zij revanche nemen...'

'Jenny? Ze zou toch zeker wel begrijpen dat onze bedoelingen...'

'Jaja, natuurlijk. Maar ze kan er ook toe aangezet worden, vergeet het niet...'

Deze woorden wegen zwaar, maar het is de waarheid. Ik heb me al talloze keren zitten verbeelden hoe ik Jenny in Marseille vind: gewoon, vreemd geschminkt, eigenaardig gekleed, in louche gezelschap...Hoe ik haar aanspreek: kom Jenny, luister goed nu, laat alles achter en volg me, je bent in gevaar, snel. Of listig: o, ben jij hier ook! Tiens ik ben hier met vakantie en kijk 'ns wie ik hier tegen het lijf loop! Kom 'ns kijken naar mijn appartement. Je raadt het nooit, ik heb de lotto gewonnen, Jenny! Gauw, mijn wagen staat achter het hoekje! Hoe ze me aankijkt en antwoordt, vervreemd, alsof ze me nauwelijks herkent. Stoned, ze herkent me helemaal niet. Angstig, ze loopt weg, dreigt met een wapen. Als een zombie voor wie ik lucht ben. Jenny is niet langer Jenny. Je ziet Jenny, ja. Je herkent Jenny. Je roept haar naam, maar het heeft geen effect, ze reageert alleen nog op Pussy of Dolly, en knijpt dan 'ns met opgeplakte, lange wimpers. Jenny is niet langer Jenny, moeder: haar ziel...ze hebben haar ziel gedood. Jenny lijkt nog Jenny, maar zij is allang iemand anders, vader: vergis je niet. Vergis je niet in haar. Vergis je niet in... dat ding. Jenny is nu een instrument in vreemde handen, moeder. Geloof niets. Stort geen sommen geld. Verkoop ons huis niet. Het is waanzin. Het is de duivel. Ja,

moeder, de duivel is hier meester geworden, alles, alles is voor niets geweest. Er is niets aan te doen. Je moet Jenny vergeten. Vergeet Jenny. Vergeet onze Jenny...

'Men kan haar ook niet arresteren?' vraag ik me af.

'Daar moet eerst een reden voor zijn.'

'Druggebruik?'

'Maak je geen illusies, jongen, als er drugs mee gemoeid zijn, zorgen ze er wel voor dat de sporen op tijd verdwijnen. Het is een zeldzaamheid als de politie iemand voor druggebruik kan aanhouden!'

Het staat nu vast: we moeten naar Marseille. Hoe eerder hoe beter.

Die avond belt Bert Vansteen. Hij praat over de privédetective die hij heeft kunnen bereiken. Zegt dat ie in de haven navraag heeft gedaan naar Dudley, maar niemand kende hem.

Die nacht dreigt moeder voor het eerst haar geduld te verliezen. Weer schudt ze heel heftig het hoofd, alsof ze zich aldus wil ontdoen van het stinkende web van leugen en waanzin waarin wij stilaan verstrikt raken. Ze spreekt scherp en hard, alsof ze de vijand aan het vertrappelen is 'Ze zullen...' - ze grijpt naar haar hoofd, ze wordt krijtwit - 'ze zullen ons met de grond gelijk maken! Tot we op straat staan, zal het duren. Plunderaars zijn het!'

Machteloos horen we toe, we missen zelfs de kracht om haar te troosten.

'En die Cécile, die Patricia...' Ze schudt weer het hoofd, eerst traagjes, dan sneller: 'Niet te vertrouwen, hoegenaamd niet! Ze vinden toevallig een briefje met het adres van Vansteen! En die is dan dé oplossing! Larie! Larie is het! Larie! 't Is één bende, die Gil ook! Eén grote bende!'

'Kom, kom...' Vader probeert haar te kalmeren, 'Praet zal nagaan wie ze zijn. Morgen weten we het.'

Maar moeder raakt haar angst niet kwijt. 'En als het hun bedoeling is om ons af te persen...', haast vindt ze haar woorden niet, '...dan kunnen we hen beter meteen zeggen

dat we het toch weten, en hen in ruil voor onze Jenny de som geven die ze vragen, hoeveel het ook is...'
Het klinkt nu gedempt. Alsof zo iets mogelijk was. Alsof ze het zouden toegeven. Brandt je fietslicht niet, dan ga je op het boekje. Maar hier... hier is niet eens wat aan de hand... Enge woorden worden gesproken tot laat in de nacht. Van slapen zal weer niets in huis komen. Zelfs de troost van de vermoedheid is er niet, onze reserves zijn immers nog niet uitgeput, het uitputtingsproces is nog maar pas begonnen...

Ik blijf alleen op. In de ochtend val ik in slaap op de sofa. Het is tien uur als moeder me wekt :
'Die Vansteen aan de telefoon, ga jij maar!'
Ik neem de hoorn op.
'Jenny heeft geschreven,' zegt hij. 'Een ansicht.'
'Wat staat er op?'
'Haar naam en die van Dudley...in spiegelschrift. 't Is een prentkaart van de haven van Marseille...'
'Zou ze daar zijn?'
'Niet noodzakelijk in het havenkwartier natuurlijk, maar ik denk wel dat ze in Marseille is! En ik denk ook dat ze uit vrije wil is meegegaan...'
'Stuur je het kaartje per expresse op? Noteer je kosten...'
'Okee. Heb je tweemaal per dag postbediening? Neen? Dan krijg je het morgenvroeg.'

*

Er is alweer drukte in huis. De maaltijden worden vaker overgeslagen of gereduceerd tot vluchtige hapjes brood tussendoor. Nonkel Romain komt grootmoeder ophalen, ze is de kluts kwijtgeraakt door de ongewone gang van zaken en dringt erop aan om nog wat bij ons te mogen blijven. Niemand begrijpt waarom, maar haar smeekbede laat ons geen andere keuze.
Vader telefoneert met kennissen, dikwijls laat hij het

dialect onnodig achterwege en articuleert hij overdreven - men zegt soms dat dat een voorteken is van overspanning, maar misschien wil hij alleen maar misverstanden voorkomen.

Een huisvriend heeft contact opgenomen met rechercheur Dewolver die een goede kennis van 'm is. Dewolver heeft twee mannen van de opsporingsdienst aangeduid die zich met de zaak zullen belasten - in hun vrije tijd, want er is nog steeds niets gebeurd dat indruist tegen de wet. Dezelfde morgen nog breng ik een bezoek aan het officierencentrum.

De heren Devijver en Timmermans zijn veertigers in burger. Ze huizen tussen de metalen kasten in de zaal met de ellendige akoestiek. Ik moet roepend het hele verhaal vertellen. Beiden zijn al op de hoogte van een aantal zaken, ze stellen geen vragen, knikken alleen maar en worden ten slotte opgeroepen voor een spoedgeval. Terwijl ze met revolvers geladen gordels aangespen, spoeden ze zich weg met een vluchtig excuus.

In de namiddag begeven vader en ik ons weer naar commissaris Praet, die intussen wat inlichtingen ingewonnen heeft. Mevrouw Praet heeft koffie gezet, verzoekt ons aan te zitten en presenteert een zelfgebakken fruittaart.

'Mijn man komt dadelijk,' zegt ze, 'hij moest even weg...'
Ze gaat zitten en snijdt gereserveerd een ander onderwerp aan. Ze vertelt over haar man en hoe hij met zijn werk vergroeid is. Ze verlangt naar zijn pensioen, zegt ze, maar tegelijk is het pensioen weer iets waarnaar men beter niet zou verlangen, het is zowat het begin van het einde, laat ze wel verstaan. De ouderdom de kwaaltjes. Vervolgens verandert ze weer van onderwerp, bruusk, alsof ze vreest dat we haar woorden zouden interpreteren als allusies op het feit dat we de heer Praet wel wat overbelasten nu. De zorgzaamheid van een vrouw voor haar echtgenoot werkt vaker onbewust, zonder dat zij het helpen kan.

Commissaris Praet duikt op. Hij is gehaast, groet hartelijk

en deelt schouderklopjes uit terwijl hij ons achter de rug passeert. 'Ik heb enkele gegevens voor jullie, van de recherche...' Hij duikt in een kast, haalt paperassen boven komt ermee aan tafel zitten, bladert ze gewichtig door.

'Hoe is de toestand thuis, intussen? Kan je vrouw het een beetje verwerken? Maak haar niet nodeloos ongerust, het is allemaal niet zo erg... Ha, hier heb ik het...'

Hij kucht, wrijft over z'n kale hoofd. 'Wat betreft die man die dus ...samen met Jenny op stap is... hij is geen Schot maar Engelsman. Z'n naam luidt... Dudley Alexander Steve Webster, dat staat vast. Hij is geboren in Engeland, in een kuststadje in het Zuiden... en is nu vierendertig. Kijk, dit zijn de exacte data...' wijst hij naar een blad. Hij heeft alles netjes neergetikt.

'Of hij gehuwd is, weet men niet. Wat men mij wel met zekerheid kon zeggen : in geen geval is hij gehuwd met die Esther...' Hij kijkt ondervragend op. 'Hij is hier ook niet ingeschreven. Hij heeft ook geen aankomstverklaring afgelegd, en verbleef hier dus onwettig. Vermoedelijk al geruime tijd.'

'En Esther dan? Ze vertelde nochtans dat ze met hem getrouwd was... ik heb haar uitdrukkelijk gevraagd of hij haar echtgenoot was en...'

'Dat klopt dus niet,' concludeert Praet, de handen voor zich uitspreidend, zoals mensen doen als ze hun onschuld willen tonen.

'Ik heb wel enkele gegevens over Esther ook... Zij heet Douglas, ze is éénenvijftig jaar oud en gehuwd met ene Winston Bright! Wie dat is, weet ik niet. Ik vermoed dat zij niet meer met hem samenleeft en dat ze nu met die Dudley een verhouding had.'

Er is een ogenblik stilte en verbazing. Mevrouw Praet maakt van de gelegenheid gebruik om haar taart te verdelen en verse koffie in te schenken. Ook zij verstaat de kunst om continu te glimlachen en tegelijk heel ernstig te kijken. Ik stel me voor dat dit wel heel vermoeiend moet zijn.

'Aan de juistheid van mijn informatie moet je niet twijfelen,' zegt de commissaris, 'ze is afkomstig van een

tipgever uit het milieu. En die wist ook te melden dat ze nu in Frankrijk zijn. Hij wist dat heel zeker, want hij zou zelf brieven meegegeven hebben aan Dudley die via-via in Engeland gepost moesten worden.'

Ik schrik weer, maar zeg niets. Wil de man ons dan onrechtstreeks laten aanvoelen dat het wel ernst is? Blijkbaar is het een routinekwestie in 'het milieu' om verstoppertje te spelen. Onschuldigen verstoppertje niet.

'En er is nog iets...' zegt Praet, alweer over z'n kale schedel strijkend. 'De recherche heeft een compromis gesloten met de informant, daar moet je je dus wel aan houden...'

'Een compromis?'

'Ja, natuurlijk, voor wat hoort wat. Men heeft die informatie vrijgegeven... in ruil voor de belofte dat Esther tien dagen lang met rust gelaten wordt. Ze is namelijk depressief...'

'Depressief?... Maar de broer van Elke vertelde ons dat er eergisteren nog een groot feest was bij haar!'

'Ja, kijk... het is een compromis, de rest is niet van belang...'

Plots valt me iets te binnen. 'En heeft Esther hier een aankomstverklaring afgelegd?'

'Pas vandaag...' antwoordt Praet kortaf.

'Ze kan dus niet meer op het matje geroepen worden wegens illegaal verblijf?'

'Tja, zo werkt dat... het is een compromis...' herhaalt de commissaris.

'Nog wat koffie? Neem nog een stukje taart,' zegt mevrouw vriendelijk.

'Dank u, het was heel lekker!'

'Ik zal je moeder het recept 'ns bezorgen.'

The show must go on.

*

Wanneer we thuis arriveren, komt moeder ons tegemoet met alweer onthutsend nieuws. Er lijkt wel nooit een eind te zullen komen aan de reeks bizarre feiten die zich nu in een veel te snel tempo opstapelen en ertoe bijdragen dat onze verstandelijke vermogens blokkeren.

'Carl heeft opgebeld vanuit de stad,' vertelt ze.

'Hij is samen met Cécile Esther gaan opzoeken voor die foto's...'

'Waar zijn die foto's?'

'Hij heeft ze niet. Maar hij heeft Esther gezien, ze werkt in het Stroppenstalletje, een restaurant. Carl zei dat ze het dialect van de streek sprak!'

'What happened?' komt Kamal plotseling tussenbeide.

Hij is zich heel onopvallend gaan gedragen. Een kameleon. Maar hij volgt alles op de voet, en informeert bij Sien naar het verloop van de gebeurtenissen met een ijver alsof zijn eigen leven ervan afhing.

'You want to help?' vraag ik hem.

Hij kijkt me aan. Argwanend. Antwoordt niet.

'You remember when we met Esther for the first time?'

Hij blijft me strak aankijken en knikt niet.

'Please, write down everything she said...'

Het kereltje kijkt nors, doet een stap achteruit: 'Why do you want me to do that?' Alsof ie op zijn tenen getrapt werd, blijft hij me aankijken.

'For very practical reasons. I forgot half of it, while ik may be important, okay?'

'Absolutely out of the question!' bijt hij van zich af. 'I don't want to be involved in the case, I have nothing to do with it!'

Nu kijkt hij verontwaardigd, alsof hij ten onrechte ergens van beschuldigd werd.

Vader moet nog 'ns naar de stad, bij de rechercheurs en vraagt me om hem te vergezellen. Kamal schijnt de taal plots te begrijpen: 'Can I get a lift?'

'What for?' ga ik nu dwars liggen.

'I asked your father!' probeert hij twist te zaaien, maar hij maakt zich belachelijk.

'I have a friend in town. I want to pay him a visit...'

'Patrick Verhelst?' informeer ik.

Sien vertelde ooit dat Kamal een zeker Verhelst had leren kennen op de Atlantic School in Engeland. Ik weet niet wat de aanleiding tot de ongerustheid geweest was, maar vader was op een avond verwoed naar die naam aan het zoeken gegaan in de telefoongids. En precies die naam was eruit geknipt. Het is nooit duidelijk geworden wat Sien te verbergen had, gemakshalve werd toen aangenomen dat zij alleen niet op de vingers gekeken wou worden.

Kamal wordt in de stad gedropt. We brengen een en ander in orde. Wanneer we terug thuiskomen, zijn Carl en Paul er al. We maken ons in alle stilte klaar voor een onmiddellijk vertrek naar Marseille.

Zesde hoofdstuk

Het is donderdagavond, half negen. Vader, Carl, Paul en ikzelf nemen afscheid zonder veel tamtam. Toch worden we benaderd alsof we op het punt staan een grote stunt uit te halen. Een heldendaad.

'We zijn direct terug,' troost ik grootmoeder. Niemand heeft haar verteld wat we dan wel van plan zijn, maar zo angeslagen heb ik haar nog nooit gezien.

Moeder daarentegen is moedig. Ze geeft ons niet te veel bagage mee, want ze is er rotsvast van overtuigd dat we met z'n vijven zullen terugkeren.

Benjamin blijft zwijzaam op de achtergrond.

Het wordt een nachtrit. Meer dan duizend kilometer aan een stuk moeten worden afgelegd. Het blijkt geen sprookje te zijn, wat men over de Franse autowegen zegt : ze worden verlicht door de maan en de sterren, als er geen mistbanken zijn.

De aanvang van het vreemde samenzijn in de kleine ruimte, heeft iets gekks om het lijf. Zo hoog is de spanning, dat ze soms uitbreekt in gelach om futiliteiten. Al meer dan twintig jaar zijn we elke dag samen, en toch lijkt het alsof we elkaar niet eens kennen. Het is of we terug moeten in de tijd om aansluiting te kunnen vinden. Een gespeelde onmondigheid, een kindsheid. Maar het is voorbij. Onze volwassen lichamen zijn veroordeeld om dagenlang deze kleine ruimte te delen, het zure zweet en de uitwasemingen van de anderen te ruiken, van de angst z'n stuk te nemen en er zonder protest zichzelf mee te vergiftigen. Is het ter wille van Jenny dat we het doen? Ter wille van dat brave maar o-zo-naïeve schepsel dat onze trotse zuster is in dit theater van de wereld? Of is het ter wille van onze ouders, om hun lijden te verzachten, omdat we schuldgevoelens zouden hebben tegenover hen? Of doen we het omdat het ook onszelf had kunnen overkomen? Omdat we solidair willen blijven? Of misschien doen we het gewoon om het fatsoen?

Ik weet dat geen van ons het om die redenen doet. Ook kent geen van ons de drijfveer. We doen het omdat we niet anders kunnen.

Ik weet het, en ook Carl weet het, en Paul, en vader : we rijden het gevaar tegemoet. We verlaten de rust die een kadaver werd, we reizen naar een hel die we alleen uit films en boeken kennen, we zullen oog in oog staan met de onderwereld, straks, als we doodmoe zijn. We zullen mensen zien die het gevoel dat ons nu bezielt niet kennen. We zullen moeten onderhandelen met wolven, misschien worden we bestolen, en krijgt vader straks een messteek. Kortfilms in onze hoofden.

Een steeg in het havenkwartier. Loop wat rustiger, je valt te fel op! Die kant uit, zeg ik! Hierlangs! Het glazen straatje

Ze is er niet, ze is niet hier man! Wat stel jij je allemaal voor! Wees kalm. Laten we daar binnengaan. Bar du Téléphone.

Donker. Vreemd volk. Wij, vreemd volk. Kijken ons aan, maar zeggen niet wat ze zouden kunnen zeggen. Pas de kermesse ici, hé! Vader haalt een foto boven. Niet doen! Laat me, hoe ga je ze anders vinden? Vous connaissez cette fille, monsieur? Laat dat! Die foto, geef hier. Geharrewar. Een kerel staat op. Een bruine, lijkt goed op de gastarbeiders van bij ons. Eh, bien, qu'est-ce-qu'il faut? lacht hij. Vader met het fotootje van Jenny. Het is al gebeurd. Voilà! Hij plooit dubbel. Bloed. Paniek. Dood en dood en dood. Zo is de dood. Heel simpel. Zo ging het moeder. En dat bloed van vader, op de vloer in Bar du Téléphone, er liep een hond en wij stonden plots buiten, en Paul was niet goed, alsof hij weer heel klein was geworden, maar heel braaf. Toen zei ik : Carl blijf jij bij Paul, ik ga vader halen. En ik liep naar binnen en die hond stond te likken en vader lag op zijn zij en keek me aan en zijn mond was open maar hij zei niets en iedereen liet hem met rust, het fotootje van Jenny zat nog in zijn hand geklemd, zo, tussen zijn duim en wijsvinger, zo. Dat fotootje waarop ze zo potsierlijk lacht, moeder, weet je nog, je hebt het zelf gemaakt, die zomer, de kersen waren

nog niet goed rijp en Sien at er teveel van en kreeg buikpijn, je had haar er nog voor gewaarschuwd, weet je nog wel?

Paul slaapt. Carl is nog wakker, maar zijn ogen zien rood van vermoeidheid. Vader zit met gefronst voorhoofd in het ijle te kijken. Ik kan z'n gezicht duidelijk zien in de achteruitkijkspiegel. Nu en dan maakt hij een grimas en trekt hij een snoet alsof hij in zijn verbeelding met iemand redetwist. Ik concentreer me op de witte lijn midden op de weg, die ons verder door de eindeloze tunnel van de nacht loodst. Af en toe moet ik het ritme breken, snelheid minderen. Om een verraderlijke bocht te nemen, een gevaarlijke tientonner door te laten, een hersenschim te verjagen. Het is gevaarlijk wat we doen. Eens de uitputting ons velt, zullen er slachtoffers vallen. Iemand zal van de weg af rijden. Iemand zal ziek worden of sterven. Iemand zal waanzinnig worden. De vijand zonder gezicht hanteert het wapen van onze angst. Wie angst heeft, slaat op de vlucht. Wie angst heeft wordt verlamd. Wie angst heeft gaat dood. Is dit de dodenrit? Of komt de dodenrit pas morgen? Overmorgen? Volgende week misschien? Is dit angst of is het alleen nog maar een beetje schrik? Vakantiereizigers doen ook deze route, waarom zouden we ons niet als hen proberen te voelen, het is toch heel eenvoudig! Niet denken aan morgenvroeg, stap voor stap te werk gaan, voorzichtig zijn en nu alleen maar rijden, rijden, rijden.

*

Stilaan beginnen we ze te voelen in onze buiken : de heuvels. De ochtend dreigt in de hoge lucht, maar het licht is nog vals en verraderlijk. We moeten halt houden om te tanken, strekken onze benen en merken dat we net lek reden. We verliezen weinig tijd. Paul neemt het stuur

over. Ik ga achterin zitten, maar slapen kan ik niet, nu de bestemming door het rijzen van een mooie zon wordt aangekondigd.

Half tien in de voormiddag. We rijden nu Marseille binnen, kijken als toeristen door de raampjes. Hoe kan hier de zon zo fel schijnen, zo'n lange schaduwen werpen, van de gevels sneeuwblanke, smetteloze vlakken maken? Hoe kan hier het spel van land en licht zo feestelijk zijn, zo levenslustig en zo laaiend? Op heuvelflanken kleven in de vrolijkste wirwar op en onder elkaar de meest frivole huisjes die men zich kan dromen. Muurtjes die zigzag in de dalen staan geplant, schitteren in de reine morgen. In dansende huizenrijen klappen verrassend kleurige venstertjes open met gele, groene, blauwe en roze vensterluiken. De wilde graszoden alom schenken al de eerste bloemen aan de dag en in de verte is de lucht diepblauw en hier en daar getooid met stillevenen van wolken.

Wij weten nu, dit alles, dit licht en deze kleuren...het is alles slechts schijn. Wij moeten ons behoeden voor de illusie van de lente en het bedwelmende feest van de natuur. Wij moeten ons behoeden voor die schoonheid, voor die zegen uit de hemel, opdat ons de vloek niet slaat die hier onder de mensen leeft, in deze krochten en kanalen, deze hel die van zodra de zon inslaapt, verrijst om in de glorie van de duivel te vernielen en te doden. Wij weten dat dit alles schijn en leugen is, wij moeten ons verzetten en verstandig zijn, zoals ganzen die nooit slapen met de beide ogen dicht.

Op het gevoel af rijden we verder, laten ons door de enge kanalen trekken, naar het kwade hart van de verdoemde stad. De straten zijn hier smal, het verkeer is druk en wild, het wordt heet, zwart-heet. Overhaastig toert iedereen hier rond, als op de vlucht voor kwellingen die opgemerkt maar met een hypnotische dwang allen in hun macht houden, besturen, ophitsen, verlammen, stuurloos maken en doen wemelen, wervelen, kolken. Niets tenzij de waanzin broedt in dit verdorven dorp haar giftige eieren

uit. Waanzin, geld, begeerte, vrouwen, ijdelheid, genot en eer en schande...

Vader snuit zijn neus en dept het zweet dat van z'n aangezicht rolt. 'We moeten ergens parkeren. Waar zijn we dan? Parkeer hier maar!'

Onze ogen zoeken in het gewemel van de drukke verkeersstraat naar een mens. Iemand aan wie men kan vragen waar men is en waar men heen moet. Maar hier zijn alleen grijnzende gezichten, mannen die op de uitkijk staan, rijkelui in limousines, jongeren in lederen jekkers die doen denken aan verlaten straathonden, handelaars die alleen uit zijn op geld, gieren die het bedrog tot een kunst hebben verheven. Maar geen mens aan wie men vragen kan: waar ben ik en welke kant moet ik op? Je m'en fou! zeggen de gezichten. Je m'en fou, je m'en fou, je m'en fou!

Op dat moment komt een grijsaard de straat boven klauteren. 'Le commissariat de la police? Eh bien...'

Paul en Carl blijven bij de auto wachten, vader en ik lopen de straat naar beneden. We belanden op een pleintje. Daarop geven de gevels uit van sjofele herbergen. Zuiderse macho's met verbitterde gezichten nemen zwijzaam terrasjes in. Uitkijkposten. Zware mannen drentelen loerend rond, zoals wilde dieren die wachten op een prooi.

Commissariat de la Police. Het staat in kleine letters half afgeschilferd, boven een dubbele klapdeur. Lijkt wel een inscriptie op een vergaan graf. Links en rechts van de ingang staan mannen in burger. Bewaken ze de tombe, of zijn het grafschenners? Als we aanstalten maken om naar binnen te gaan, versperren ze ons de weg.

'Qu'est-ce qu'on vient chercher ici?' schreeuwt de ene. De andere houdt ons een bordje voor de neus. Een houten plankje waarop geschilderd staat: police. Er zijn twee gaatjes in het plankje waar nog korte eindjes koord aan vastzitten: 'Nous sommes de la police, messieurs! Dites, c'est pour quel cas qu'on vient?'

We banen ons een weg naar binnen. Grijnzend loopt het

tweetal mee. We komen in een gang bij een bureau. Er lopen enkele agenten die ons negeren.

'Puis-je vous aider?' vraagt één van hen ten slotte.

Vader doet de hele uitleg. De agent geeft ons een kaartje waarop een nummer staat. Ik herken het meteen.

'Ze sturen ons met een kluitje in het riet,' zeg ik, 'dit is het nummer van de vreemdelingenpolitie.'

Terug bij de auto beslissen we die avond te gaan zoeken. Met angst zie ik de nacht tegemoet. Carl en Paul zijn overmoedig. Weten wij wel wat wapens zijn? Een gewerschot, bloed, een lijk. Vier lijken in het havenkwartier. Voer voor de haaien. De zee is groot. De wereld is groot en chaotisch. Geen haan kraait ernaar. Thuis wachten moeder, grootmoeder, Benjamin. Zijn ze nog niet terug? Zou Jenny erbij zijn?

Vader stuurt de auto over de smalle wegen die zich als slangen om de heuvels rond Marseille slingeren. We zouden een rustiger plekje opzoeken, maar onze rit in een boog om die hel maakt een zwenking: we stoppen niet, we rijden al op de hoofdweg, richting Noorden. Niemand protesteert, maar binnenin verbergen we de smart en keren terug. Zonder Jenny.

*

'Er was een grote overval in Marseille, vorige nacht,' zegt Benjamin als we thuiskomen. 'In het Quartier de l'Opéra. Er zijn twee politiemannen neergeschoten.'

Moeder is bang. Ze zit op een stoel, de ogen neergeslagen. 'Het kaartje is weg,' zegt ze plots.

'Welk kaartje?'

'Van Jenny, uit Marseille. Het is gisterenmiddag aangekomen, Vansteen had het in Heist gepost. Ik heb overal gezocht...'

'Wat stond erop?'

'Alleen merci, gevolgd door hun namen...En onze Benjamin zegt dat Jenny nog in Heist zit...'

'Wat?'

'Jenny en Vansteen, ze hebben dezelfde pen gebruikt,' verklaart de jongen. 'Het adres op het kaartje en dat op de enveloppe waren in dezelfde groene inkt geschreven.'

'Zwans niet! Waar is Kamal?'

'Hij is deze ochtend op z'n kousevoeten vertrokken...'

'Met het kaartje!' zegt Benjamin.

'Wees stil, grootmoeder staat aan haar kamerdeur te luisteren...'

Van achter de keuken komt het geluid van een deur die zachtjes dicht gaat.

'Arm mens, ze doet alsof ze het niet weet. De vrouwen op straat stellen haar vragen...'

*

Zaterdagmorgen worden de stukken van de vorige dag weer opgerakeld. We proberen ze te puzzelen en te lijmen, maar aan zo'n scherpe hoeken en kanten houdt men alleen maar diepe snijwonden over. Met de tranen wordt de hoop opgekropt.

Moeder tolt door haar gedachten en veronderstellingen, ze spreekt weer over de bende schaamteloze, geweteloze schurken. Geldhonden. Of gekken, want als ze dan toch zo goed georganiseerd zijn, moeten ze toch weten dat hier niet veel te rapen valt, oppert ze, steeds machtelozer.

Vader zegt niets, hij denkt erover zoals de rechercheurs: Jenny wordt uitgebuit, wij worden op een zijspoor gezet. Hoe is het mogelijk! gaat het keer op keer. Maar niets is onmogelijk, niets...

Nonkel Romain komt grootmoeder halen. Vriendelijke woordjes kunnen haar niet rustig stemmen als ze wordt weggebracht.

Het wordt stil in huis. Ik probeer na te denken.
'Heeft Jenny niets achtergelaten op haar kamer?'
Moeder haalt de schouders op, schudt het hoofd. 'Ik denk
het niet. Ze heeft alles verbrand. Maar ga 'ns kijken, wie
weet...'

*

Zevende hoofdstuk

Jenny's kleine slaap- en studeerkamer ligt op de bovenverdieping, aan de achterkant van het huis. Ik ken de kamer met het prachtige uitzicht op de tuin, ik zat er zelf, jarenlang over mijn Latijnse woordjes gebogen, naar buiten te kijken. De Canadaboom is nog reusachtiger geworden, van dorpen ver kan men zijn top zien. Het pannendak van de stal is om z'n dikke stam gebouwd zodat het lijkt alsof ie er dwars doorheen is gegroeid. De oude kerseboom waar we als kind in klauterden, Carl in de rechter tak, ik in de linker : onze ruimtecapsules uit de romans van Jules Verne. Jenny bleef beneden. Rond de stam spanden we een zeil, een tent waar zij vriendinnetjes ontving die bewonderend opkeken naar ons, wij die hoog in de wijde luchten wiegelden. Achteraan in de tuin, de berken, en daar boven : de waterzwangere luchten van het westen, waarin ik wegdroomde na de school, als de zon rood werd en zich onderdompelde in kleuren. Ik ga aan het bureootje zitten, trek de lade open, tast erin met de linkerhand. Het maakt een hol trommelend geluid op het lichte hout. Ik doe de lege la weer dicht, kijk in het kastje onder de schuif. Ook dat is leeg, er zit alleen een sterke geur van hout in. Links van me staan vele rijen boeken, netjes geordend, op rekken die tegen de muur bevestigd zijn. Ik lees enkele titels op de ruggen, versleten door het gebruik. Haal er een paar uit en blader erin. De engelstalige vakterminologie gaat mijn petje te boven. Shetler and Society. Architecture. Franse romans die ik nog steeds niet las. Schrifjes vol titels met aanduidingen, zoals : 'Dringend aanschaffen,' 'Lezen!', 'Zeer belangrijk!' Ik stop de boeken terug, kijk naar het bloemetjesbehang aan de muur rechts die schuin in het dak overgaat. Ik sta op, draai me om, blijf staan voor de klerkast. Als ik die openmaak, is het alsof Jenny me vragend toeroept wat ik daar dan wel verloren heb! Het is vreemd, maar ik weet nu dat ze er nog is.

Aan kapstokken hangen jurken en truien, jassen en broeken. Een garderobe die zeer bescheiden is, vergeleken bij haar bibliotheek. Ik sluit de kast, draai me om. Mijn blik valt op de vensterbank waar in een glas een tuiltje kleurige strootjes een wat avant-gardistisch ornament vormen. Maar voor het overige is de kamer kaal en leeg, ontruimd en stil. Een kamer voor jezelf, Jenny. Niemand zal ze betrekken zolang er hoop woont in dit huis. Een kamer voor je geest...

Achter de tweede kastdeur liggen enkele stapeltjes blousons op planken. Ik tast achterin en vind een oude schoenendoos. Ik open ze, vind bladzijden uit een cursus archeologie en ook enkele beschreven paperassen. Ik keer de doos om op het vloerkleed en inspecteer de hele inhoud.

Op een blad uit een lijntjescahier, lees ik in Jenny's handschrift een tekst. Het lijkt wel een liedjestekst, of is het een gedicht uit haar puberteit?

I came alone, I'll go alone, no-one will follow.

Ik ben alleen gekomen, alleen zal ik weggaan, niemand zal me volgen. Nu wil ik leven, d.i. mij bevinden tussen de twee uitersten en op de koord van bewustzijn lopen. Je hoeft mijn hand niet vast te houden, je hoeft niet van me te houden. Je bent er gewoon. (Je bent. Je bent gewoon een mens, dat is : een warm en onaantastbaar wezen...) Je bent wie je denkt te zijn, wie je wil zijn, wie je zegt te zijn, wie ik denk dat je bent, wie jij wil dat ik denk dat je bent. Ik laat je binnen, laat je buiten, laat je weggaan, laat je leven, laat je sterven, maar ik verlaat je niet.

Ik doe aan archeologie, zeg ik tot mezelf : net als Jenny delf ik een verleden op, met geen andere bedoeling dan om het heden beter te kunnen begrijpen. En in te grijpen in de toekomst. Is dat mogelijk? Kan men prutsen aan de radertjes die het lot heeft neergeplant in een netwerk waarvan de bedoeling ons ontsnapt?

Ik leg het blaadje apart, werk de stapel verder door. Er valt

een visitekaartje tussenuit. Een handgeschreven tekst in blauwe inkt volgt op de gedrukte titel :

*Dokter en mevrouw O. Hasse
danken voor uw bereidwilligheid.*

Eveneens gedrukt, een adres in Brugge. Ik leg het kaartje bij het blad uit het cahier en blader verder doorheen de stencils. Vind een al vergeeld briefje uit een blocnote in blauwe balpen volgend met Latijnse termen. Dit handschrift is niet van Jenny.

R) Genhan tct, Jupiter tct, Inula tct extr fl, Lappa tct, Chicorium gl : aa 10 u. Salvia tct : 5 u M.D. Angelica tct : 5 u. R) H58 10 L

Onder de reeks termen die sterk doen denken aan een of ander recept of voorschrift, staat geschreven : Apotheek. Ik leg het briefje terzijde en ga door met zoeken. Stuit plots op een brief, gedateerd 13 juli 1980, 23u30. Ik vind ook de enveloppe waarop de voornaam van de afzender staat : Patricia !

Als geadresseerde staat er alleen : 'Jenny'. Geen zegel of poststempel. In de linker bovenhoek van de brief : het adres van Patricia. Alleen heeft ze een valse familienaam vermeld.

*Dag Jenny,
Verkiez briefje boven telefoon (Jij ook wel, denk ik) alhoewel dit briefje misschien wel dient om mijn geweten te sussen. Ik had natuurlijk al eerder iets moeten laten horen. Natuurlijk besef ik zelf maar al te goed : er is geen redelijke verontschuldiging voor zulk gedrag te vinden. Egotrippen is niet bepaald bevorderlijk voor vriendschapsbanden, je negeert gewoon de essentiële zaken, beter nog als je gewoon op gevoel/emotie laat drijven (zoals ik nu de laatste dagen) dan zet ik de dingen die 'moeten' gewoon van me af - heel inconsequent, heel irrationeel en alles overschaduwend. Onvergeeflijk?*

Aanleiding en oorzaak ken je ondertussen wel, dus hoef ik je dat (gelukkig?) niet meer uit te leggen. Weet zelfs niet of ik daar nu wel toe in staat ben. Punt dat mij nu erg belangrijk schijnt is gewoon beleven, heel erg emotioneel, heel erg intens. Zolang het duurt is het geweldig - een eindeloze roes, maar wel bij 12 beaufort met hemel-hoge ups - afgronderige downs. De gevolgen (die zeker zullen komen) daar trek ik mij nu nog niets van aan (dat is een zorg voor later).

Eventjes staat mijn hart stil. Wat moet ik hiervan denken? Het is toch duidelijk, meen ik op het ene moment, maar een ogenblik later herlees ik alles en merk ik dat er niets concreets gezegd wordt in de hele brief. Ik leg hem voorlopig opzij en ga door. Tot mijn verschrikking vind ik een in groene inkt bedrukt pamflet. Dit kan niet!

*Legalise Cannabis Campaign, 2 Blendheim Crescent/
London W11 2EE/01-727 8805.*

Een tekst wordt gevolgd door een bestellijstje. Bij twee producten is een kruisje in balpen aangebracht, het woord Large werd onderlijnd.

*Campaign materials : Badges with Campaign symbol,
green or black, 20 pc each.
T-shirts with Campaign symbol, green or white, state
size, small, medium or large and send a large envelope 2
pounds each.*

Dit betekent niets, denk ik bij mezelf. Ik ben in de war. Het betekent wel iets ! Neen, het is gewoon flower-power-dweperij... Ik leg het pamflet bij de andere 'documenten', werk het stapeltje paperassen verder door. Niets meer van betekenis, niets meer. Ik leg alles in de schoenendoos terug en stop die in de kleerkast achter de blousons. Raap de documenten van het vloerkleed op en merk nu dat er nog iets tussenuit viel. Het is een klein, bruin zakje, dubbel

geplooid. Het is kleiner dan mijn handpalm. Op het klepje staat een gedrukte tekst :

*Seal-Easy. A. Dickinson Robinson Group Product. 77823.
Ref. 0 2296 9.*

Verder in zwarte balpen, maar in een vreemd handschrift

J. Blachert. 30 pounds

*

We komen allemaal uit de buik van moeder. Dokter Gaspar hielp ons ter wereld. Hij kent ons, kent zijn vak, en de wereld. Zeer geïnteresseerd in kunst, kent hij Jenny het best van al, want kunst is ook altijd haar stokpaardje geweest. Jenny mocht zijn dikke boeken lenen en is één van de weinige bevoorrechten die zijn verzameling etsen en grafieken heeft mogen zien. Ik heb een telefonische afspraak gemaakt. De villa van dokter Gaspar ligt in de schaduw van oude bomen. Het is een trapje op naar de wachtzaal, die verlaten is. In de gang hoor ik praten, de laatste patiënt is binnen in de consultatiekamer. Ik ga zitten op een bank en blader onaandachtig in een Frans modeblad. Vervolgens sta ik op, neem bij het venstertje plaats en staar naar buiten. De zomer is er al, merk ik nu. Ik ga weer zitten. Haal de documenten uit m'n jaszak, probeer ze te herlezen maar mis mijn concentratievermogen volledig. Het lijkt wel of er helemaal niets aan de hand is nu. Buiten is het zomer, binnen is het warm en drukkend. De wachtzaal is verlaten. Er liggen oude damesbladen. Vaag zijn er stemmen, buiten fluiten vogels. De deur van de consultatiekamer gaat open, de stemmen lopen door de gang, naar buiten. 'Komt u binnen!'

Ik volg dokter Gaspar naar het bureau. Het is lang geleden en nu merk ik hoe oud de man geworden is. Hij is gekrompen, z'n hele zwarte lichaam en z'n gezicht. De zwarte ogen, de neus en de lippen lijken samengeperst te zitten op een heel klein plaatsje, zodat het hoofd zelf in volume toegenomen schijnt. Op een grote schedel liggen de laatste donker gebleven tressen haar plat achteruit gekamd. De wenkbrauwen zijn zwarte tandenbostels geworden. Alle rimpels in dit gezicht ontspringen aan de neuswortel op het punt dat het derde oog genoemd wordt. Dit is geen masker, want dokter Gaspar is een magiër. Hij geneest met woorden. Als je ziek bent praat hij je om en ga je gezond weer naar huis. Hij kraakt je de nek en de werwelkolom. Hij bezweert en hypnotiseert. En wat Gaspar worden honderd jaar. Maar misschien is het een vergissing van mij als ik ook hier weer hoop koester op soelaas...

'Ca zitten!' zegt hij, plaatsnemen achter het bureau. Meeten vult de dokter een consultatie-aftestij voor me in; het is routine. Ik overhandig hem mijn teruggevonden documenten en begin de geschiedenis uit de doeken te doen.

'Dit...' zegt hij, met het briefje wapperend, 'zijn lichte kalmereermiddelen. Tincturen en extracten. Vooral homeopaten hebben die dingen in huis.'

Hij deponneert het briefje op de schrijftafel, kijkt me aan 'Volgens mij is het een voorschrijf... een niet officieel voorschrijf weliswaar... van dokter Medegade...' Hij haalt de tandenbostels op: 'Wijlen dokter Medegade...'

Ik knik. Hij neemt de bril van z'n neus, legt hem neer en strijkt zich over het gezicht. 'Waarschijnlijk nam ze die dingen om tot rust te komen... Liep ze in korte mouwen?' 'Ja, meestal wel.'

Aandachtig kijkt hij me aan: 'Heb je op haar kamer nooit strooïes?' 'Strooïes?'

De dokter zet z'n bril weer op, gaat tegen de leuning van z'n stoel zitten: 'En wat ga je nu doen?'

'Verder zoeken... tot we haar vinden...'

Hij knikt, slaat de blik neer: 'Verder zoeken...' herhaalt hij. Ik schrik ervan. Nooit zag ik deze troise, alwetende man zo verslagen.

'Als ik u nog iets mag vragen, dokter...?'

'Ga uw gang!'

'Men beweert dat georganiseerde misdadaad haast nooit opgelost wordt...'

Hij zwijgt afwachtd.

'Ik bedoel, denkt u dat zoiets als georganiseerde misdadaad bestaat... in onze streken, hier...?'

Dokter Caspar zucht, neemt de bril weer van de neus. 'Moet je helemaal niet aan twijfelen... Ach ja, heb niet te veel hoop... Je zuster kan allang in de Verenigde Arabische Emiraten zitten, ergens in een harem...'

'U bedoelt toch niet...?'

Hij kijkt me aan, wacht tot ik het zelf zeg.

'Handel in blanke slavinnen?'

'Die bendes zijn op-en-top georganiseerd,' beweert hij met klem. 'Men verslaat het slachtoffer, het wordt gechanteerd, haar identiteitsbewijzen verdwijnen... die persoon bestaat dan gewoon niet meer!'

De tandenbostels duiken naar beneden: 'Jennifer is meerderjarig, nietwaar?'

'Ze is tweeëntwintig.'

'Wel dan...? De tandenbostels klappen op. 'Wie zal ze gaan zoeken? Het gebeurt zo vaak. Die? Die is er onderuit, zegt men dan...'

In de war neem ik afscheid van de dokter, die me gelaten het beste wenst.

Verdovende middelen: zijn die spullen werkelijk zo krachtig dat ze iemand in een wip helemaal kunnen veranderen? Die avond neem ik de Winkler Prins ter hand en lees:

'Cocaine :...heeft de eigenschap gemakkelijk door de slijmvliezen heen te dringen, plaatselijke gevoelloosheid te veroorzaken en, in het lichaam opgenomen, de hersenschors te prikkelen, waardoor een gevoel van opgewektheid en welbevinden ontstaat (...) met het oog op de euforie of ter onderdrukking van het hongergevoel (...) Steeds grotere hoeveelheden zijn vereist om de gewenste euforie te verkrijgen. De opname geschiedt na opsnuiven via het neusslijmvlies. De euforie kenmerkt zich door verhoogd zelfgevoel, spraakzaamheid en dadendrang, zij het ook van oppervlakkige aard. Soms bestaat neiging tot ruzie maken (...) Wanneer C. is uitgewerkt, treedt een gevoel van lamlendigheid op. (...) Cocainisten lijden vaak aan slapeloosheid, gebrek aan eetlust, vermagering, achterdocht en geheugenstoornis (...)

*

De volgende ochtend sta ik vroeg maar uitgerust op. Voor mij bestaat er geen twijfel meer : Jenny is niet uit vrije wil weggegaan, haar leven is in gevaar. Ik installeer me aan een tafel met al het materiaal dat ik ter beschikking heb : de teruggevonden documenten, adresbriefjes en nota's van de voorbije dagen. In enkele bladzijden formuleer ik mijn hypothese. De ontgoocheling die Jenny opliep door haar slechte resultaat aan de universiteit, de valse troost van slechte vriendinnen, het milieu waar ze in terecht kwam en van waar er geen weg meer terug was. Ik maak een verslag van de gebeurtenissen van de afgelopen dagen, analyseer ze en trek conclusies, verwijzend naar zeventien bijlagen met documenten en een feitenrelaas. Het geheel vormt een stelling waarvan de waarschijnlijkheid aan het zekere grenst en er voor mijn part mee gelijk staat.

De hele dag en ook de daarop volgende nacht werk ik door, na een etmaal heb ik een rapport van een honderdtal bladzijden klaar. Er van overtuigd dat hiermee het politie-

apparaat in werking moet treden, begeef ik me, vermoed ik maar vol hoop, samen met vader naar het kantoor van commissaris Praet...

'Het geval moet representatief zijn,' legt de commissaris uit. Hij gaat ons voor, de trappen op, naar zijn werkkamer op de eerste verdieping van een gebouw dat midden in de uitgaansbuurt gelegen is. Het is snikheet geworden.

'Ga zitten.'

We nemen plaats. Krijgen nu voor het eerst de commissaris in vol ornaat te zien. In uniform achter het grote bureau in zijn vitale ruimte lijkt hij wel een ander iemand. Dat mevrouw Praet hier zou rondlopen om koffie met koekjes te serveren is een ondenkbare absurditeit. Men zegt dat de volmaakte mens bestaat uit twee : de man én de vrouw, maar tijdens zijn diensturen - weg van de liefstallige echtgenote - komt Praet pas helemaal tot z'n recht. Van verdoezeling en vriendschappelijke troost is niets meer te merken : hier zit een dienaar van de wet, een militair, een vakman en een feilloos instrument van Vrouwe Justitia. En zo wil ik het zien.

Doch, de commissaris gaat in de verdediging.

'Je wil dus alles op papier zetten...een proces-verbaal opmaken dus?'

Ik meen te zien hoe achter de brede glimlach medelijden worstelt met spot.

'Inderdaad,' antwoord ik zelfzeker. Maar als de glimlach aanhoudt, twijfel ik en stotter : 'Ik kan bewijzen dat Jenny aan de drugs is...dat haar leven in gevaar is...'

Hij wacht een poosje. De stilte maakt mijn uitspraak belachelijk. Maar ik hoop nog : ik weet dat redelijkheid het eerste gebod is hier. Recht en waarheid gaan hand in hand.

'Goed,' antwoordt de commissaris ten slotte, 'ik lees je een type-verslag voor.'

Hij heeft het mapje klaar liggen en klapt het open, kijkt ons streng aan : 'Luister aandachtig. Let op de details. En op de nauwkeurigheid van de beschrijvingen.'

Hij begint te lezen. De krachtige stem galmt door de

ruimte. De tekst komt uit een verslag van een ondervraging van de betrokkenen bij een verkrachting. Bladzijdenlang houdt hij het vol. Steeds sneller rollen de woorden hem uit de mond. Een terminologie die in andere omstandigheden uiterst genant ofwel prikkelend zou zijn, wordt hier koel en redelijk benut, gewikt en gewogen. Het doet denken aan fysica, of biologie. De mens in componenten verdeeld. Lichamen als aardrijkskundige stafkaarten. De strategie van motieven, drijfveren, lusten. Steeds luider klinkt de stem. De zinnen verliezen hun intonaties, woorden marcheren in het gelid, met het eentonige gedreun van soldaten. Het zweet breekt hem uit de kale schedel en lekt hem van de slapen, maar hij blijft bladzijde na bladzijde omdraaien en gaat door, onvermoeibaar, onafgebroken. Nu en dan slaat hij de blik 'ns op, alsof hij verwacht ons te zullen ontmoedigen.

'Zo,' besluit hij, 'ik zal het hier maar bij laten. Je merkt het wel, het is niet zo eenvoudig als je denkt.'

Hijgend slaat de commissaris het mapje dicht en staat op. Pratend drukt hij ons de hand en leidt ons naar de deur.

'Denk er nog 'ns goed over na!' concludeert hij op een belerend toontje. 'Misschien zal het binnen enkele dagen allemaal niet meer nodig zijn..Ik hoop het echt.'

We bedanken hem, het vriendelijke afscheid verdoezelt alles, pas op de terugweg realiseer ik me hoe we gewoon afgescheept werden. Vrouwe Justitia is oud, en moe...

*

Toch besluit ik het hier niet bij te laten. Als commissaris Praet geen eerlijk man vol goede wil was geweest, dan verdacht ik hem meteen van defaitisme. Ook verleidt me ineens de gedachte dat de commissaris angst heeft om de koe bij de horens te vatten : misschien heeft zijn beroepsverleden hem geleerd dat misdadigers hoe dan ook hun gading moeten krijgen. Elk verzet daartegen zou gewroken worden.

Wanneer ik tijdens het weekend wat tot mezelf kom,

vullen allerlei bespiegelingen mijn hoofd. Wie immers is Vrouwe Justitia? Wat is het recht? Is de samenleving wel rechtvaardig? Dienen de wetten niet om machtigen sterk en slaven slaafs te houden? Vertrappelt het maatschappelijk recht niet een kaste van mensen die niet mee mogen spelen? Is er, behalve Justitia, niet een recht dat hoger is, eerlijker en dwingender? Een natuurrecht? Een mensenrecht? Een goddelijk recht? Een zwarte bewoner van Zuid-Afrika heeft niet het recht om zich onder de blanken te begeven. Maar is het niet in naam van een hogere ongeschreven wet, dat hij dat verbod met voeten treedt? Is het niet meermaals een daad van moed in plaats van een misdaad, wanneer een mens het recht in eigen handen neemt? Geef de keizer wat de keizer toekomt en god wat god toekomt, maar wat te doen wanneer de keizer zich het godsdeel toeëigent?

Ik denk over deze dingen na, maar vind geen sluitende concrete toepassing op deze situatie. In tegendeel, het wordt me alsmar duidelijker dat misdadigers bestaan : het zijn zieken wiens symptomen hun slachtoffers zijn - men komt meestal te laat om te redden. Er bestaan mensen die geen schuldbesef kennen. Mensen wiens enige zorg het is hun vrijheid te behouden. Alleen de straf schrikt hen af. Er zijn mensen die plunderen en moorden zoals jij en ik eten, spreken of boodschappen doen. De meesten onder hen lopen op vrije voeten, want niemand wordt gestraft als ie niet eerst gepakt wordt. Het is een afschrikwekkende gedachte. Want de meeste misdadigers zondigen niet tegen de wet van de keizer, alleen tegen die van God. Massa's slimmen bedriegen massa's dommen, hier in het dorp, in de stad, overal en op elk ogenblik. De wetten zijn er alleen om de eeuwige strijd binnen de perken van het fatsoen te houden. Maar stel eens dat morgen de wetten en de straffen worden afgeschaft. Stel eens dat er oorlog uitbreekt. Zou het anders zijn dan straks vijftig jaar geleden, toen wagens door de straten reden vol wraakgierigen die onschuldigen uit hun huis haalden en ze met hete ijzers brandmerkten

dat het siste en de schreeuwen verstomden van de pijn? Ik moet besluiten dat de vrede aan een zijden draadje hangt. Dat zijden draadje is de wet. Wie de wet met voeten treedt, begaat een grote misdaad. En van net-niet-misdadigers is de hele wereld overvol. Het maakt me onzeker en ik twijfel. Altijd zal ik twijfelen. Wat men weet, kan niet meer ongedaan worden gemaakt. Er is nooit een weg terug.

Het is maandagmorgen, 18 mei. Ik begeef me met mijn stelling naar de recherche in de stad. De heer Devijver neemt de paperassen van me aan en bladert ze 'ns vluchtig door.

'Je hebt er zo te zien je werk van gemaakt!' zegt hij na een poosje. 'Het is een heel dossier.' Na dit 'compliment' vouwt hij de map dicht en wil ze me teruggeven.

'Moet u het niet...bijhouden?' aarzel ik verwonderd.

'Waarom?' verbaast hij me nog meer. Zijn stem klinkt alsof ik een stomiteit heb gezegd. 'Dat zijn redundante gevens jongeheer.'

Tegen m'n zin en als een automaat neem ik het rapport weer aan. Ik kan geen woord meer uitbrengen.

'We doen ons best, wees maar gerust!' probeert de man me te verzekeren.

Ik vraag me af waarom hij het weigert. Men heeft ons te kennen gegeven dat de politie niets kon doen, omdat er gewoon niets aan de hand was. Met dit rapport wil ik het onomstotelijke bewijs leveren dat er wel iets aan de hand is, dat iemands leven in gevaar is, dat het gaat om drugs en drughandel, een onderwerp waar precies deze mensen dan toch als de kippen bij moeten zijn!

'Dit... dit is bedoeld als bewijsmateriaal...Het bewijs dat m'n zuster in gevaar is...' blijf ik tegenstribbelen.

Collega Timmermans beantwoordt een telefoon en staat op: 'Spoedgeval op de steenweg!'

'U verontschuldigt ons?'

*

Dinsdag 9 mei. Thuis wordt iedereen onrustig, zelfs de kat werd het gewaar en is de pijp uit. In flarden komen gebeurtenissen van enkele weken geleden me weer voor de geest te staan: Huis Blanka, de meiklokjes, het vaasje. Cécile met de hazelip, de tengere Patricia, de sul. De mansarde, het stamcafé, het restaurantje van de Turken. Intussen is het zomers weer geworden, maar moeder vergeet de ramen open te zetten. Ze giet de bloemen niet op tijd en zingt niet meer, het hele huis lijkt doods. Is het zo dat onheil zichzelf voorspelt? Is het op deze kille wijze dat geluk ten gronde gaat? Is het zo dat zich de dood aankondigt?

Moeder is in de keuken bezig en loopt nu en dan de living door, blijft wat dralen bij het raam en gaat terug. Paul zit in een zetel, hij draait de bladen om van een veel te grote krant, hij probeert in onooglijke, dansende druklettertjes zieleroerselen af te lezen. Carl doet niets dan voor zich uit staren. Maar angstvallig houdt hij het gedrag van moeder in de gaten. En telkens het een tijdje stil is in de keuken, staat hij op en loopt eventjes langs de keukendeur, neemt dan een boek uit het rek, en plaatst het terug. Als hij zich ervan verzekerd heeft dat moeder niet staat te huilen, dat zij niet plotseling iets gekregen heeft en dood op de vloer ligt, dat zij alleen maar poetst en afruimt zoals zij gewoon is te doen, gaat hij weer zitten.

Moeder komt nu de living weer in, blijft halverwege staan en kijkt van daaruit door het raam dat uitgeeft op de voortuin. Zo doet ze telkens, net voor vader arriveert, al dertig jaar lang. Voor het eerst merk ik hoe zij zich nooit vergist.

Vader komt binnen, zegt goeiendag, verdwijnt met moeder in de keuken, pratend. Ook Sien komt thuis, iemand belt voor haar, ze verdwijnt met de telefoon op haar kamer.

We eten in stilte. De aardappelen smaken zoutloos, het vlees is niet doorbakken, maar nu eet iedereen zonder te klagen. Klagen over futiliteiten is een manier van loven. Het past niet nu.

Sien komt aan tafel zitten. Zij is de enige die blijft lachen. Ze doet gezwind en valt uit de toon. Dan plots zegt ze 'Kamal heeft gebeld. Hij komt terug. Hij wil alles uitpraten met ons...'

'Wat valt er uit te praten?' zegt vader kwaad.

Sien negeert hem en richt zich tot moeder. Maar zij treedt vader bij. 'Heb ik hem niet met respect behandeld dan? Hij komt hier onverwacht en onaangekondigd binnenvallen, krijgt een eigen kamer...Niet één keer heeft dat ventje dank u gezegd! Hij gaat van tafel zonder z'n mond open te doen!'

Sien laat haar eten staan en verdwijnt. Met nog enkele verwijten van onzentwege aan het adres van de frots en haar vriendje, verklaren we ons eensgezind met moeder. Die avond belt vader commissaris Chinois weer op. 'Hou je kluisgaten open voor die kerel!' waarschuwt die.

*

Woensdag 20 mei. Kamal komt niet terug. Sien doet raar. Het merendeel van de tijd brengt ze door op haar kamer, alleen. We zijn lucht voor haar. De mening van Chinois, de dag voordien aan de telefoon, wordt ernstig genomen. Kamal wordt gecheckt. Maar het blijft onmogelijk om erachter te komen wie hij is en wat hij doet : Pakistan is niet bij de deur, het is een reusachtig land met een onmogelijk taaltje, zelfs telefoneren blijkt een ondoenbare zaak. Niet alle continenten leven zoals het Europese. Kunnen wij bellen naar de woestijn en daar mensen lastig vallen om achter een naam te komen, terwijl zij ginder het allang hebben opgegeven om dat met hun miljoenen lijken te doen?

Ik bel naar de zogezegde oom van Kamal in het hotel in London. Het duurt een poos vooraleer uit een wirwar van vreemde talen plotseling een stem opduikt die Engels praat.

'Kamal isn't here,' legt die stem uit. 'He said he'd go to Belgium to help to get a friend back!'

We staan er verslagen bij. Is Kamal intussen al 'ns op en af gereisd naar London? Hij heeft in elk geval getelefoneerd naar Engeland, want daar is men op de hoogte. Waarom is alles zo bizar?

*

Donderdag, 21 mei. De sfeer is nog steeds gespannen. Carl is met Elke weer op kot in de stad. In de namiddag vertrekt Sien. Ze heeft aan Paul gezegd dat ze naar de stad ging om Kamal af te halen.

'Waarom liet je haar gaan?' protesteer ik.

'Maar ze was niet tegen te houden!' verzet moeder zich. 'Ik wed dat ze...'

'Ga Carl verwittigen...'

Ik rij naar de stad. Carl is alleen thuis.

'Elke is gaan fietsen, ze komt straks...'

Elke komt binnen, vraagt zich af wat er nu weer misgaat.

'Maar ik heb Sien en Kamal zopas gezien!' zegt ze.

'k Heb ze gevraagd of ze niet meekwamen...Sien stond wat te dralen, zij wilde meekomen, maar...Kamal riep dat hij met ons niets meer wilde te maken hebben!'

'Ze zijn weggegaan?'

'Ja,' antwoordt het meisje bleekjes.

'Waarheen?'

'Weet ik niet...Kamal draaide zich abrupt om, hij stapte gewoon weg, de andere kant op. Sien is hem nagelopen...'

Ik spoed me terug naar huis en doe daar het hele verhaal. Nirk vlucht de tuin in. Het klinkt ongeloofwaardig, wat we allemaal veronderstellen. Maar het wordt avond en Sien komt niet naar huis.

Het wordt nacht, moeders angst verandert in neerslachtigheid. Ze zijt in een stoel neer en begint uitzinnig te wenen.

'Dat zijn er nu twee!' snikt ze. Dit is wanhoop, nooit voordien hebben wij de wanhoop ontmoet, maar nu is moeder de wanhoop zelf geworden.

'Hoe lang gaat het nog duren!' schreit ze verkramp.

'Eerst Jenny, en nu Sien!' en ze huult, heel haar hart huult, wij verstijven bij deze aanblik, en moeder schreeuwt: 'Wanneer houdt dit op! 't Zal nooit meer ophouden!' Door haar tranen heen kijkt zij ons aan: 'We zijn er geweest, jongens, allemaal! We zijn er geweest!'

*

's Morgens ga ik naar de recherche in de stad. Ik moet wachten in de kale zaal die gevuld wordt met ratelende schrijfmachines en metalen kasten. Het lijkt wel of ik een radertje ben in een op hol geslagen, kille machine die gevoed wordt door menselijke miserie. De miserie wordt hier opgeslokt en in een eeuwig ratelen en rammelen fijngehakt, omgezet in nette teksten op witte vellen, om ten slotte geklasseerd te worden in een enorm geheugen dat nooit zal spreken, aangevreten zal worden door miljarden onooglijke parasieten en uiteindelijk zal vergaan, samen met alles wat de wereld ooit heeft voortgebracht. En dag aan dag kom ik hier binnenlopen om de machine te voeden. Ik wacht mijn beurt af, want ik ben niet alleen. Zoals ik zijn er tallozen, ze schuiven aan in rijen en beheersen zich totdat ze aan de beurt zijn. Dan kotsen ze er alle onheil in de vorm van klanken uit. Het ratelen herbegint telkens weer, telkens weer. En als men de gezichten ziet die weer naar buiten lopen, schijnen ze opgewekter, alsof het bezwerende geratel hen verlost heeft van hun vrachten leed. Maar als ik goed luister naar het gekletter, komt het me voor als een menigte die brult van 't lachen: een massa metalen, zielsloze machines die geprogrammeerd zijn om uit de triestigste verhalen het meest sublieme amusement te puren.

Stilaan begin ik me af te vragen of dit allemaal wel echt gebeurt. Want het is mogelijk, bedenk ik, dat dit alles slechts een droom is. Jenny noch Sien zijn weg. Ik ijl alleen maar. Misschien is me een ongeval overkomen en lig ik nu ergens in coma. Misschien vecht ik met de dood en neemt de strijd om het leven alleen maar deze vorm aan, terwijl er in werkelijkheid niets van aan is. Ik dool misschien, in een schemerwerkelijkheid vol hersenschimmen. Maar hoe ik ook mijn best doe, ik slaag er niet in om achter deze schemerwereld een andere te

ontdekken. En ik moet besluiten dat wat gebeurt de harde waarheid is. Ik kan het niet negeren. Het leven is een nachtmerrie geworden...

Moeder is aan het eind van haar krachten. Hoe ik er zelf ook onder gebukt ga, het leed dat zij moet dragen kan ik zelfs niet begrijpen. Dit is reeds de twaalfde dag. Ik vrees dat zij het verstand zal verliezen.

In de namiddag komt een onverhoopt geluk : Sien telefoneert.

Ze vertelt dat ze de trein gemist heeft en bij een vriendin logeerde. Ze wil nog eventjes in de stad blijven, legt ze uit, maar vanavond komt ze wel terug. Haar stem klinkt alsof er geen vuiltje aan de lucht is. Niemand is in staat om te begrijpen waar ze de durf, of is het de gevoelloosheid, vandaan haalt.

Mijn woede is te groot om ze te uiten, als Sien die avond het huis binnenwandelt met een air van jewelste. Is het woede? Of is het machteloosheid tegen dat spinnekopachtige wezen dat toch haar zin doet en dat blijkbaar niet begrijpt wat er hier omgaat - het wezen dat toevallig een zus van me is.

'Je bent gek, jij!' slingert ze me naar het hoofd. 'Met al jouw absurde veronderstellingen!'

Had je je moeder moeten zien, vorige nacht, denk ik. Maar ik ben te kwaad om het te zeggen.

De kortstondige verdwijning en terugkomst van Sien blijken echter niet zonder effect op de algemene sfeer thuis. Het is ineens opvallend hoe een hernieuwde kracht, haast een vurige hoop uit de toon en de gebaren spreekt. Een ogenblik speel ik met de gedachte dat Sien dit met opzet deed. Hoe het ook zij, het heeft effect. Het is een vernuftige vondst, ofwel een speling van het lot.

Zoals iemand na een ontspannend grapje het werk hervat, stort ik me met nieuwe krachten op het probleem. Ik haal de brief van Patricia aan Jenny te voorschijn en toon die aan Paul, wachtend op zijn reactie. Maar de 'eindelozes

roes' de 'hemelhoge ups en afgronderige downs' de gevolgen die zeker zullen komen' en wat al niet meer, schijnen hem maar matig te beroeren. Overtuigt het hem niet? Of is ie er al lang van overtuigd dat het om drugs draait? Of heeft hij er misschien genoeg van?

'Laten we haar daarover 'ns aan de tand gaan voelen,' stel ik hem voor.

Hij haalt de schouders op, maar gaat toch mee.

*

Huis Blanka. Cécile doet open. Ik vraag of ik Patricia kan spreken.

'Haar grootmoeder is overleden, ze is naar huis,' scheept ze ons af. We keren onverrichterzake terug.

Wanneer ik Patricia een tweede keer opzoek, spreek ik haar over de brief. Ze ontkent alles.

'Vorig jaar in juli was ik in Griekenland, het kan dus niet,' bijt ze van zich af, maar ze blijft kalm.

'Zelfs het tijdstip stond erbij,' dring ik aan. Het spijt me nu dat ik de brief thuis liet. Ik citeer enkele zinnen uit het hoofd, maar ze blijft ontkennen.

'We hebben wel 'ns samen gerookt,' geeft ze toe, 'maar wie doet dat niet?' Ze kijkt me aan alsof ik achterlijk ben.

'Maar een cultus is het nooit geworden, neen dat niet.'

Ze wacht een ogenblik. Als ik niet meteen wegga, begint ze te praten.

'Volgens mij is Jenny er gewoon onderuit getrokken, je moet er niets meer achter zoeken...' slaat ze nu een pedanterig toontje aan.

'Hoe verklaar jij dan al die herrie?' werp ik op.

'Herrie? Jij maakt herrie!' verwijt ze me.

'Ik bedoel, ze verloor haar identiteitskaart, haar geld, haar fietsen. Vind jij dat normaal?'

Ze wordt weer heel kalm, begint rustig uit te leggen wat ze ervan vindt: 'Ik denk dat ze dat symbolisch deed...'

'Wat bedoel je dan?'

'Nou, waarschijnlijk heeft ze haar identiteitskaart zelf weggegooid,' verbaast ze me. 'Jenny is ooit gaan kijken naar die film...hoe heet hij ook alweer...' Ze staat een poos na te denken, kijkt naar buiten.

'Nu, het heeft geen belang, wat wilde je zeggen?'

'De hoofdfiguur in die film,' zegt ze nadenkend, 'is iemand die naar de totale vrijheid streeft. Symbolisch gooit hij z'n identiteitsbewijzen weg...'

'En jij denkt dat Jenny...'

'Ze was erg impulsief,' onderbreekt ze me. 'Ik vind het heel goed mogelijk...Maar wat je zegt over haar geld...Ik heb zelf vernomen van heel wat vrienden van haar dat ze geld bij hen leende en het nooit terug bracht. De ene keer om naar huis te reizen, de andere keer om naar het C.S.V. te gaan...'

'Het C.S.V?'

'Centrum voor Sexuele Voorlichting...' Weer kijkt ze me aan met verachting, alsof ze me van achterlijkheid verdenkt. 'Toch niet zo abnormaal dat iemand daar 'ns langsloopt?' beantwoordt ze mijn fronsen.

Tam druipt ik af. Het is een onmogelijke opgave voor mij om een zo vriendelijk meisje de klem op de neus te zetten. Elk verwijt ketst op haar af en komt terug als een boemerang.

*

Dezer dagen triomfeert thuis een gedrocht dat de naam 'onzekerheid' draagt. Het is meester in huis, neemt alle plaatsen in, is alomtegenwoordig. Omzichtig lopen we eromheen, zwijgend, soms voorzichtig een veronderstelling opperend, een vraag stellend. Maar telkens begint het dan te sissen, te brullen, het bijt en klauwt ons in het gezicht. Soms wordt het gedrocht moe en slaapt het. Op die zeldzame, kortstondige momenten stellen we elkaar

gerust. Je bent over je toeren, zegt de ene tot de andere. En beurtelings stemmen allen ermee in : we zijn over onze toeren. Haast gaan we geloven dat het allemaal maar een grapje is, een foeffe.

Maar de onzekerheid neemt toe, smeekt om een houvast, een teken. Meermaals vind ik 's avonds de bijbel, open-geslagen achtergelaten op tafel, bij de passage over Het Teken dat Hij de Ongelovigen Geeft. En op een dag wordt de hoop beloond.

In een omslag, geadresseerd aan onze ouders, afgestempeld op 18 mei, 14 h te San Nicolao, Haute-Corse, een prentkaartje. Op de rug een tekst in potlood :

Adres : J.B., Poste Restante, Bastia, Corsica

Aan het comité der Verontruste Ouders.

Alle paniek totaal overbodig. Ben gezond, zeer content en niet knurre. Ge verschiet er toch niet van dat ik mij gedeceideerd heb mijn schoon leven te slijten in een bu-rooken ofaan den dop. In de plaats heb ik nu een job als visser in de Midd. zee. Wel te verstaan ben ik hier niet alleen. Wat dunkt u van een Schotse clan in de familie. Totaal geshockeerd en met 1/2 hartattak zult ge nu zeggen, waarom ons niet op voorhand enz. enz. Om alle overvullige ambras te vermijden, deze beslissing kon enkel en alleen door mij persoonlijk genomen worden en daar is geen mens ter wereld die daar iets kan in meebe-lissen. Dus ook Dudley Webster heeft mij niet ontvoerd. En ik ben zeer blij dat ik hier nu ben, ik zou niet anders kunnen gedaan hebben. Het is niet volstrekt noodzakelijk de B.O.B., de F.B.I. en Schotland Yard te verwittigen, en behalve 'kom onmiddellijk naar huis' kunt ge mij b.v. ook nog gelukwensen sturen naar poste restante, Bastia, Corsica. Jenny.

Het gedrocht is plotseling weg. De sfeer kentert. Jenny leeft. Ze is gelukkig. Alleen is ze wat 'ongeneerd' zoals we aan grootmoeder vertelden. Maar het doet er niet meer toe. Onze hersenen maken vreemde buitelingen.

Hoe konden we ooit zo achterdochtig en zwartgallig zijn!
Hoe konden wij Jenny al dat onheil in de schoenen
schuiven? Het was toch, vindt men nu, zo klaar als een
klontje dat er gewoon niets aan de hand was! Was men
niet blij en uitgelaten op dit hemelse moment, dan had
men elkaar beslist uitgelachen om al die gekke veronder-
stellingen! Het ergste wordt eerst gevreesd, treedt de
ene de andere nu bij, maar het wordt met de lach gezegd.
Een lach, vervuld met een diep respect voor onze dapper-
ste! Het huis ademt weer, de kilte is verdwenen, we
voelen niets dan fierheid nu, want wie kan zeggen van z'n
dochter of zuster dat zij zomaar hops en weg de wereld
gaat verkennen, contacten heeft van internationale allure
en bovendien haar plan trekt! Een heldin is Jenny ineens
geworden, de wildste fantasieën bekoren elk van ons. Ha,
wij die dachten dat zij verloren was en uitgebuit werd! Wat
een vergissing! Wat een onnozele vergissing! Als Jenny
zou weten hoe wij te keer gingen dezer dagen! Ze lachte
ons vierkant uit!

De spanning is weg, de bewegingen worden losscher.
Bevrijd uit de verkramping kunnen we maar moeilijk
wennen aan het plezier.

'We moeten grootmoeder dat kaartje tonen!'

'Ach, zie je wel! Niets aan de hand! Jaja, Jenny!'

Moeder heeft onverwijd naar de pen gegrepen en krab-
belt rechtstaand aan een hoekje van de tafel gauw een
brief met gelukwensen vol. Iedereen gaat aan 't schrijven,
nu en dan wordt de ijver onderbroken door de grapjes van
Benjamin en Paul. Een heel pak brieven wordt verzameld
en door de jongste in allerijl naar de post gebracht, be-
stemming Bastia.

Hierna komt men wat tot rust. Het kaartje gaat van hand
tot hand. En langzaam, bijna ongemerkt, begint een
nieuwe wrevel te knagen. Eerst wordt het ongemak
ontkend, men doet alsof er niets loos is, voor geen geld
willen we hervallen in die angst. Maar er staat wat er staat
en niemand slaagt erin om te blijven zwijgen.

'Ze heeft zeven keer moeten gommen...' zegt Benjamin.

'Nou, zou jij telkens een ander kaartje namen, misschien?'
'Waarom spreekt ze voortdurend over BOB, FBI, Schot-
land Yard...als ze in Corsica zit?'

'Misschien heeft de politie haar ingelicht dat we haar
zoeken...'

'Dus hebben ze haar gezien?'

'Ofwel...'

'Hoor 'ns wat ze schrijft,' merk ik nu op, 'Ge verschiet er
toch niet van dat ik mij gedecideerd heb om mijn schoon
leven te slijten in een burooken of aan den dop!'

'Nou, en dan?'

'Letterlijk staat er dat ze wel beslist heeft om haar schoon
leven te slijten in een burooken!'

'Ga je weer beginnen?' roept Paul kwaad.

't Staat er toch! Zwart op wit!'

'Maak jij dan geen fouten?'

'Dat zeg ik niet. Maar hou jij het voor mogelijk dat Jenny
niet zou weten wat 'decideren' betekent? Laat me niet
lachen! Dat is de eerste de beste die fout maakt, akkoord,
maar Jenny spreekt Frans, Latijn, Italiaans, Spaans,
Engels, Grieks, Duits en Hebreeuws en...'

'Hou nu toch op...'

'Bovendien,' merk ik weer op, 'ze spreekt over een
Schotse clan, en Dudley is geen Schot, dat heeft Praet
nagetrokken.'

'En dan?'

'En dan? Dat wil zeggen dat hij haar beliegt!'

'Misschien is hij van Schotse afkomst, zoals Vansteen
zei...'

'Ja...misschien. Maar luister, wat hier staat : Het is niet
volstrekt noodzakelijk de BOB enzovoorts te verwittigen

'Goed en dan?'

'Wel, dat is wat anders dan zeggen dat het volstrekt on-
nodig is, niet?'

'Inderdaad,' treedt de jongste me nu bij. 'Maar wat stond
er ook weer op dat kaartje, dat briefje dat ze aan Vansteen
gaf? Alles is in order, stond er. Niet in orde, maar in
orderrrr!'

'Och, een krulletje!'

'Krulletje? Bij mijn weten betekent in order : op bevel! En bovendien,' ga ik door, 'staat hier ook nog: ik zou niet anders kunnen gedaan hebben!'

Mijn opmerkingen worden verworpen, maar ik ben ervan overtuigd, Jenny schrijft tussen de regels. Fouten maakt iedereen, maar dergelijke fouten!

Ik spoed me met het kaartje naar de stad.

Rechercheur Devijver leest het aandachtig. 'Wij hebben haar in geen geval gecontacteerd,' zucht hij. 'Het is nu wel zeker dat ze in verbinding staan met het milieu in het Eedgoed.'

'U denkt dat ze allemaal onder één hoedje spelen?'

'Ze beschermen elkaar, nietwaar. Volgens mij wordt je zus uitgebuit. Hij zal haar gebruiken, zolang ie zelf maar in het zonnetje kan liggen...'

'En u denkt dat zij zich daarvan niet bewust is?'

'Zwakjes misschien. Wees gerust : hij overtuigt haar wel...Maar wat betekent 'knurre'?''

'Platzak.'

*

We lopen door groezelige stegen. Het is omstreeks middernacht, maar nog warm buiten. Een telefoontje volstond om Willy Poincard te overtuigen. Hij kent zijn stad en zijn volk. Hij is op de hoogte van de cultuur, en niet alleen van deze die het licht mag zien.

Naast mij, de lange, magere gestalte met de uitpuilende ogen die oplettend alles in de gaten houden, en soms ook heimwee hebben; de al vergrijsde student die zich betere tijden herinnert.

'We kunnen misschien starten met de Eekhoorndrager,' stelt hij voor, 'De Bierton sluit vandaag. Maar...' hij aarzelt, maakt afwerende bewegingen met beide handen, 'ik ben niet zo happig om er nog te komen...' 't is een volkje apart,

het publiek is fel veranderd,' zegt hij. 'Ik vrees dat ze niet uit de biecht zullen klappen. Daar zijn ze als de dood voor! Nu, het is nog vroeg...'

We arriveren bij een sprookjesachtig verlicht hoekhuis. Het is een trapje op, we komen terecht in een dichte tabakswalm. De stank van bier en urine. Lichte jazz. Een rommelig interieur in houtwerk, gevuld met in versleten jassen geklede, niet meer zo jonge klanten. Ze hangen op krukken bij de tapkast, zitten in weemoedige groepjes aan tafeltjes, drinken, roken en praten met gedempte stemmen. In met was bedropen flessen branden kaarsstompjes. Een grote zwarte hond loopt snuffelend rond. In een hoek, een Spaanse gitaar. Enkele mannen kijken zwijgend op. Ze hebben stoppels, hun ongewassen gezichten kijken verbeteren of geamuseerd.

'Zie je die kleine met z'n lange baard?' glimlacht Willy.

In een hoekje zit een vies afgeleefd mannetje van pakweg veertig met een enorme baard onder een verschrompeld gezichtje, zwart als kool. Hij is dronken, af en toe lacht hij in z'n vuistje.

'Gaat de paters pluimen,' zegt Poincard. 'Gaat daar scherpen met zijn hongerige vrouw en kinderen die hij niet heeft, en komt hier dan de mijnheer uithangen met grote, katholieke bankbiljetten. Doet dat al jaren. Hij heeft luizen, maar ze zullen hem niet buitenzetten.'

'Wat mag het zijn?' vraagt de kerel achter de tapkast.

Pas nu zie ik haar zitten. Ze leunt op een tafeltje, tegenover haar zit een clochard, die met haar praat.

'One wouldn't say you ever had children!' fleemt hij.

'O, thank you!' antwoordt ze.

Hun gesprek verloopt te ostentatief om echt te kunnen zijn. De vrouw staat op en loopt naar de toiletten.

'Ken je die vrouw?' vraagt Poincard.

'Dat is Esther. Ken jij haar niet?'

Ze duikt weer op, komt naar me toe en groet. We wisselen enkele woorden.

'Those two won't last long,' zegt ze.

'Maybe they'll be back in October, Jenny wants to return to university,' lieg ik.

'Maybe,' herhaalt ze en nogmaals: 'Maybe...'
'I'm going!' richt ze zich weer tot haar gezelschap.
De man staat op en beiden verlaten ze de herberg.
'Ik moet nu weg,' zegt Willy. 'Kijk, die daar, dat is de
waard! Tot ziens...'
Poincard loopt naar buiten.

De waard heeft een kabouterbaard. Hij lijkt sprekend op
het stenen mannetje dat menige voortuin siert. Wanneer
hij achter de toog komt staan, begin ik met hem een
gesprek over Jeiny en Dudley. Hij herinnert me aan Wally
Kup: met de handen in de hoogte beweert hij van niets te
weten.

Aandringen baat niet. Ik volg de raad van Poincard en
praat over geld, of hij hem ook een som heeft afgezet.
'Och ja, die! Ja, een flinke som, mijnheer! Maar ik moet
zeggen dat ik het er nog goed vanaf heb gebracht. De
waard van de Bierton heeft dieper in zijn zakken laten
zitten! Die zal het niet zo vlug vergeten! Zo...jij bent de
broer van Jenny...'

'Kwamen ze hier vaak?'

De tuinkabouter wringt z'n gezicht in allerlei poses.

'Eigenlijk niet. Ik weet alleen dat Dudley z'n vrouw heeft
laten zitten, het arme mens. En dat hij er vandoor is met
Jenny én met mijn schoon geld!'

'Heeft hij u bestolen?'

'Zo kan je het niet noemen...hij vroeg me hem een som te
lenen, snap je...'

'Je hebt je laten beetnemen?'

'Neen, neen...maar hij had tegenslag...'

'Je kende hem dus goed?'

'Helemaal niet. Maar, hij praat mensen om in een handom-
draai. Hij zou landerijen hebben in Schotland, tegenslag
met z'n schapen...ik had hem nooit moeten geloven, hij is
een echte mytomaan.'

De kabouter zwijgt een poos. Z'n blik verspringt snel van
mijn ene oog naar mijn ander.

'Hij woont op de Hebrieden,' gaat ie door, 'hij zou dy-

namiteur zijn geweest in het leger...maar Esther kan ik
niets verwijten, dat arme schepsel. Ik heb nooit een
moediger mens gekend. Haar leven lang heeft ze niets
dan tegenslag gehad! En nooit heeft ze de moed laten
zakken! Daar heb ik respect voor.'

Hij gaat wat achteruit leunen in z'n stoel, heft lichtjes de
kin en kijkt trots.

'Tegenslag?'

'Vier keer is ze getrouwd geweest.'

'Vier keer?'

'De eerste was een ingenieur. Hij sloeg haar en liet haar
zitten! Ze hertrouwde met een brave jongen...' De waard
kijkt zoals mensen kijken als ze zich plotseling iemand van
lang geleden herinneren. 'Kanker,' zegt hij.

'En ze is weer hertrouwd?'

'Jaja, Esther is een dappere vrouw! Maar die derde...een
onmens! Ze is van hem weggelopen! Dan kwam
Dudley...Waar zijn ze trouwens naartoe?'

'We kregen een kaartje uit Bastia.'

De man maakt een afwijzend gebaar. 'Och die
kaartjes...moet je niets van geloven! Die Schot geeft
kaartjes mee aan jan en alleman om ze van overal te laten
versturen!'

'Hoe kom je daar bij?'

Hij antwoordt niet, een kleuter die daar rondkartelt, heeft
zijn aandacht getrokken. Hij loopt achter het kind aan en
verdwijnt in de keuken.

Ik keer naar huis terug. Twee dagen later belt Poincard
me op. Z'n stem klinkt zenuwachtig.

'Die bende waar je het over had,' zegt ie, 'ik heb dat eens
nagetrokken...Al die mensen komen regelmatig samen,
met Wally Kup, in een villa op de steenweg..'

Niet lang nadien tracht ik Poincard weer op te bellen,
vruchteloos. Ik contacteer kennissen van hem en vern-
eem dat hij geïnterneerd werd. Hij was ooit alkoholist
geweest en nu weer aan de drank geraakt. Ik zal hem
nooit meer terugzien...

Op een ochtend komt een heel pak brieven aan. Moeder komt er mee binnen en toont ze me.

'Kijk, onze brieven aan Jenny, teruggekeerd uit Bastia'
Ik bekijk de enveloppen, allemaal dragen ze de stempel met de tekst :

Non Réclamé, retour à l'envoyeur.

Ik neem de brief van moeder eruit en open hem :

Jenny,

Geen blijer moment in mijn leven als wanneer we uw kaartje ontvingen, gezond, content en gelukkig als ge zijt, zijn we ongeveer gerustgesteld! Hoewel ik het niet helemaal kan begrijpen hoop ik uit gans mijn hart dat het geluk dat ge zo ver zoekt, duurzaam en groot mag zijn! Er zijn voor ons, zoals ge wel zult begrijpen nog heel veel vragen, ik zal er geen enkele stellen, alleen schrijf ons regelmatig, wacht niet langer dan enkele dagen om ons iets te sturen. Onze Benjamin heeft de spanning de laatste 2 weken mee ondergaan, stel hem persoonlijk gerust, met een kaartje of zo, ik denk dat het hem geweldig deugd zal doen, hoewel hij nog niets gevraagd heeft is hij zeer verontrust geweest. Ons meetje is helemaal in de war geweest, stel haar ook gerust. We hebben haar nu gezegd dat ge op reis zijt in Frankrijk. Wat vader betreft, moest ge hem gezien hebben de voorbije dagen, ge zoudt er niet kunnen mee lachen hebben! Het meest van al was onze Lieven overstuur (niet te geloven).

Jenny, ik weet niet of ge beseft hoe belangrijk het is voor ons regelmatig nieuws van u te krijgen, wilt ge daaraan denken. Vader en de anderen zullen deze dagen wel schrijven. Ik wens u alvast veel zon. Moeder.

*

16 juni. Ik ontvang een brief van Jenny. Hij is afgestempeld op 13 juni, 13u30 in Bonifacio :

Poste Restante, Cagliari, Sardegna, Italië

Hooggeleerde broeder,

Ik zend u geen langgerokken reisverslagen maar als ik in uw (15 maten te grote) schoenen (voor de wille van de comfortabiliteit) zou staan, dan zou ik mijn viool onmiddellijk emballeren en de eerste trein in S. pakken naar Cagliari, nl. om van daar naar Tunesië te gaan. Brengt ook mijn paspoort mede (hetwelke gij ondertussen weesten halen zijt bij W.M.) en koop uzelf er ook een. Indien gij echter de leeftijd van 136 j. ondertussen bereikt hebt, blijft in uw zetel zitten en stuur mijn paspoort op met de post. De complimenten aan W.M. en het Comité en tot in Sardinië.

(haar naam, in spiegelschrift)

Weer breekt de bezetenheid los.

'Neem een kaart!'

'Cagliari, hier...'

'Wat zeg je?'

'Cagliari ligt hier.'

'Maar ze schrijft het met een N, kijk! Cagliari staat er!'

'Is dat wel een N?'

'Ja, kijk, vergelijk de letters!'

'Een schrijffout misschien?'

'Maar ze schrijft twee keer Cagliari!'

'Nou ja, ze zit waarschijnlijk nog in Bonifacio: Cagliari ligt in Italië, da's buiten de EEG, daar kan ze zonder paspoort niet binnen!'

'Als we meteen vertrekken, vinden we haar!'

Iedereen is het erover eens : als we maar snel genoeg handelen nu, hebben we haar te pakken straks! Onder het zenuwachtig gepraat gaat al een gedempt gejubel schuil. Vader wil eerst inlichtingen inwinnen bij Chinois en hulp vragen voor de reis. We willen het deze keer met de trein doen en zonder vader.

In de tussentijd bel ik een studievriend uit Leuven op. Hij

is een Filippijn die ooit z'n doctoraat moest onderbreken om mee te werken aan een zaak betreffende de handel in Filippijnse meisjes in de hoofdstad. Hij verwijst me naar de Commissie Rechtvaardigheid en vrede.

Ik neem contact op met de Commissie. Krijg een telefoonnummer doorgespeeld : een onopgelost geval, zoals men dat noemt.

Mijnheer Sartre snikt aan de telefoon. 'Lutgarde was drieëntwintig, mijnheer, pas afgestudeerd. Ze was wat overspannen en reizen zou haar goed doen...Ze trok er op uit...plots liet ze niets meer van zich horen.'

'Jullie hebben geen beroep gedaan op de politie?'

'Jawel, we hebben alles geprobeerd. Maar de politie kon niets doen, ze was meerderjarig... We hebben clandestien geprobeerd met Interpol en zo...Acht maanden hebben we gezocht, en toen...'

Het is plots stil. Ik voel me helemaal bevangen. Het lijkt alsof de stem vanuit de toekomst spreekt.

'...en toen hebben ze...'

De stem is vol verdriet, raakt verward in haar woorden, dreigt te verstommen.

'...toen hebben ze haar lijk...'

Ik kan het niet begrijpen. Ik voel nu alleen maar angst. Angst dat het ook Jenny overkomt. Angst omdat alles inderdaad zo afschuwelijk is als we zelfs niet konden vrez...

'...ze hebben het teruggevonden in België...'

Een lange tijd zwijgt de stem. Ik tracht me de man voor te stellen, tracht me het meisje voor te stellen dat zijn dochter was. Maar hier schiet het voorstellingsvermogen tekort. Alleen een gevoel van machteloosheid tegenover de stem is er. De stem waarvoor er geen hoop meer is.

'Het spijt me...' breng ik er ten slotte uit.

'Neen, stel maar vragen,' herpakt de stem zich nu. 'Ik wens het zelfs mijn grootste vijand niet toe... als het jullie kan helpen...'

'Jullie hebben haar in de tussentijd nooit te zien gekregen?'

'Heel in het begin wel. Haar broer is haar nog gaan bezoeken, maar ze weigerde mee te komen. Jammer, we wisten niet...je kan je niet indenken dat...we hadden haar moeten dwingen...je weet dat niet op dat moment, je houdt het gewoon niet voor mogelijk...daar denk je toch niet aan...'

Weer is het secondenlang stil.

'Ja, we kregen soms kaartjes van haar, uit Frankrijk, later uit Duitsland, ten slotte hoorden we niets meer...'

'Weten jullie wat er precies gebeurd is?'

'Neen. De politie oordeelde dat het zelfmoord was...neen, dat geloof ik niet, dat is niet mogelijk...'

We nemen afscheid. Ik ben nog maar pas in de huiskamer als de telefoon alweer rinkelt. Het is de moeder van Cécile Golens. Haar stem klinkt kwaad en dreigend. Of we haar dochter eindelijk met rust willen laten. Als ik haar vraag wat er scheelt, zegt ze dat ik haar maar niet in een proces moet gaan betrekken, ze heeft met onze zorgen niets te maken.

'Uw dochter is meerderjarig, mevrouw,' zeg ik. Ik voel me ijzig kalm als ik de hoorn neerleg.

Ijzig kalm. Voortaan zal ik me altijd ijzig kalm voelen. Misschien word ik nog zenuwachtig en ben ik nog bang, maar altijd zal ze terugkeren : die ijzige kalmte die bezit van me genomen heeft, na die stem van wanhoop uit de toekomst. Ik heb geen twijfels meer. Ik weet wat ons te doen staat en ik zal het altijd weten, altijd zal ik heel nauwkeurig weten wat het beste is en ik zal het ook horen als anderen emoties fingeren of ons in de maling trachten te nemen. Vanaf nu zal ik niemand meer vertrouwen of geloven. In alle kalmte zal ik vragen om een bewijs, of ik zal er over denken zoals ik dat wil. Ik weet nu immers dat er mensen rondlopen die de naam 'mens' niet verdienen. Ik weet dat er beesten zijn onder ons en ik ben niet van plan me te laten verschalken of verslinden, noch iemand van ons. De ijzige kalmte komt van de stem, de stem heeft

mij vanuit een volstrekte duisternis een lichtpunt aangereikt.

Er komt een ander telefoontje. Van de bank. Een heer vertelt dat er net een eigenaardige brief gearriveerd is van Jennifer Blachert. Hij is gericht aan de directeur van de bankmaatschappij. Onmiddellijk gaan we hem afhalen.

*Geachte heer,
Uw cliënte, Jennifer Blachert, is titularis van een Eurochequekaart met rekeningnummer XXX, kaartnummer XXX. Wegens uitzonderlijke omstandigheden is gebruik gemaakt van het kredietsysteem. Binnen 28 dagen zal de stand van de rekening terug positief worden via een storting van de Bank of Scotland, ter waarde van verschillende duizenden ponden Sterling. Verzekerd van uw begrip voor de transmissietermijn en voor de reden van de opname in debet, nl. een uitzonderlijke voordelige aankoop van goud, tekenen wij, hoogachtend, Jennifer Blachert.*

In de dagen hierna, komen een reeks vorderingen. De stand van Jenny's rekening zakt in een mum van tijd tot een negatief saldo van 150.000 bf. Een storting via de Bank of Scotland zal er nooit komen. De ongedekte cheques werden geïnd in Bonifacio en in Porte-Vecchio. We mogen nu geen tijd meer verliezen.

*

Negende Hoofdstuk

Het is negen uur in de avond. Carl, Paul en ik stappen in Brussel Noord op de slaaptrein, bestemming Marseille. Elk houden we een deel van het geld op zak, een bron van voordurende kommer.

In één sportzak zitten enkele truien, handdoeken en tandenborstels. In m'n portefeuille bewaar ik een saufconduit van commissaris Chinois, met een verzoek om hulp, gericht tot de politie van Corsica, en een medisch attest. Op het attest staat vermeld dat ik darmkanker heb en bepaalde geneesmiddelen bij me mag dragen. Die zitten onder in de tas: een injectienaald en een zeer krachtige pijnstillert. 'In het rechter-bovenste kwadrant van de bil,' heeft de dokter uitgelegd. 'Met vier flacons zullen jullie de reis zonder moeilijkheden kunnen overbruggen. Maar wees voorzichtig,' voegde hij eraan toe, 'en toon het attest niet vooraleer men de bagage wil controleren.' Het goedje is zo sterk dat het verslaafden gedurende verschillende uren kan verdoven. Bovendien is het ons enige wapen in geval we gedwongen worden tot het gebruik van geweld.

De trein vertrekt, het wordt donker buiten, in de aparte zitcoupé waar we ons geïnstalleerd hebben, gaat het licht aan. In de gang lopen reizigers heen en weer. Jongelui met gelukkige gezichten, in kleurige vakantiekleren. Ouderen die in een vermeende tweede jeugd verloren jaren trachten in te halen. Opgesmukte lelijkaards in dure jassen, vergezeld van piepjonge, beeldschone vrouwen. En tussen hen in een werkmens die dagelijks het traject aflegt en steeds meer afgebeeld toekijkt hoe anderen de geneugten die hij mist op hun schouders nemen. Sommigen zijn gemaakt om te genieten, anderen om te lijden. En als ze elkaar aankijken, glimlachen ze, en wisselen een vriendelijk woord, want alles is zoals het is. We praten niet. Carl haalt het pakje met boterhammen tevoorschijn. We hebben pas gegeten thuis, maar

eensgezind werken we van pure zenuwachtigheid de hele stapel naar binnen.

Zaterdagochtend arriveren we in Marseille. Mijn keel smakt naar water, Paul en Carl klagen dat ze omkomen van dorst. We kopen blikjes en haasten ons naar de trein voor Toulon.

Het is middag wanneer we op de pier lopen. Ferries worden gelost en geladen. In passagiersruimten is het drukkend warm, achter de loketten zitten zuiderlingen te suffen. We raadplegen kaarten en tabellen: pas om zeven uur vertrekt een boot naar Propriano, Corsica. Het is dankzij de brief van Chinois dat het ons gelukt om mee te reizen zonder reservering. 'Cas de force majeure' luidt de toverformule.

*

Het eerste licht valt op de golven. We hebben de nacht doorgebracht in een grote zitruimte in stoelen. Achter ronde raampjes, volstreekte duisternis. Af en toe, een geroffel als van pauken, wanneer een grote school vissen de buik van het schip ramt. Nu wordt de enorme watermassa zichtbaar. Op het dek genieten we nog eventjes van het oceanisch gevoel, de frisse wind maakt ons wakker, de zon klimt al en in de verte achter de golven rijst uit het water, land.

Het is half zeven als het schip ankert. De haven stelt niet meer voor dan een baai met enkele brikken en wat voertuigen. We kijken toe hoe de toeristen in autobussen klimmen. Het schip vertrekt, de bussen verdwijnen, wij blijven achter bij de zee en kijken naar de heuvels: in de verte toont de kleurige ochtendlucht ons een dorp, Propriano.

Het blijkt verder dan we vermoeden, hier bedriegt het oog de benen. Tot driemaal toe keren we onze koffer om, vruchteloos op zoek naar boterhammen...

Onder een drukkende middagzon zoeken we in het heuvelachtige paradijs naar een herberg met koffie en snacks. We slenteren het dal in, en belanden bij een vrolijke binnenhaven. Op blauw, klotsend water dobberen frisse vissersbootjes, sloepen en kleine jachten. Hier begint Carl te denken aan zijn lief.

'Volgens mij,' protesteert hij, 'viert Jenny mooi vakantie. En wij lopen hier als uilen te zoeken. Trouwens, hoe kunnen we haar hier ooit vinden? Jij denkt dat Corsica in werkelijkheid niet groter is dan op de kaart!'

'En bel eerst maar 'ns naar huis, je weet hoe ze zijn, straks sturen ze de FBI achter ons aan!' schertst Paul. Het is hem aan te zien dat ook hij van de hele onderneming geen heil verwacht.

We keren terug naar de dorpskom. Ik heb moeder aan de lijn.

'Chinois is hier geweest,' roept ze. 'Ga kijken in de plezierhavens en vraag daar inlichtingen!'

We kopen tickets voor de bus, slaan een voorraad drank in en verzenden postkaartjes, alsof we op vakantie waren.

'Eindelijk zullen we wat kunnen slapen!' zucht Carl opgeruimd als de lijnbus aankomt. Maar het is een vergissing, voor het eerst maken we kennis met de 'dodenritten'.

Meteen rijden we het dorpje uit en duizelen te midden van heuvels die met groen betrost zijn en met bloemen bezaaid. We vallen in diepten, beklimmen hoge toppen, dalen in huiveringwekkende vaart steile hellingen af met links niets dan ruwe rotsen, rechts de uitgestrekte zee. Klimmen er: dalen, telkens weer, het is de ademhaling van het dappere, rammelende busje. Beneden gapen ravijnen met hier en daar doorgeroeste autowrakken.

Carl houdt benepen de chauffeur in de gaten. Af en toe bijt hij zich op de onderlip, gaat op het puntje van z'n stoel zitten of knijpt zo hard in de leuning dat z'n vingers wit wegtrekken.

Paul slaapt. Hij snurkt als een varken, geen sprankeltje zorg op zijn gezicht. Met een gezapige glimlach verwijt hij in ongekende droomlanden. En telkens als het bergaf

gaat en wij onze vuisten ballen, ontsnapt hem een zalige'mmmmm'.

Dit panorama heeft geen van ons ooit gezien. Een weelde van kleuren, een zachte, groene tuin, soms gloeiend als zalf, soms zo ruw en steil dat de kriebels het hele lijf doorsingelen. Het is ondenkbaar dat op plaatsen als deze een mens het in het hoofd zou halen om zich in te laten met de misdaad! Deze tuinen, deze ongerepte natuur, dit uitspansel van weelde betovert de mens, maakt hem goed! Als Jenny hier is, kan ze niet ongelukkig zijn, geen kwaad doen, geen kwaad aangedaan worden! Dit is de tuin van Eden!

Soms val ik in slaap, al is het veeleer een bezwijming die ons treft, de rust is kortstondig, het gevaar wekt ons. Zo arriveren we na enkele lange uren, haast onverhoopt in Bonifacio.

*

De route draait weg van de zee, maakt een bocht tussen steile heuvelflanken, een plezierige binnenhaven verrast ons.

We stappen uit en lopen enkele ogenblikken gedesorienteerd tussen toeristen die zich verspreiden en verdwijnen.

We staan langs een baai waar jachten en brikken aanmeren, motorbootjes en visserssloepen. Van een sloep wordt een lading nog spartelende langoesten aan wal gehesen. De zon zakt weg achter de heuvels, de hemel blijft nog blauw, maar de hele baai hult zich in schemering. Van het water drijven nevels over de kade, en ze vervagen de lange rij hotels die er tegen de rotsen plakken, aan slechts één kant van de zeeboezem.

'Geef me 'ns een trui!' rilt Carl. Een vriezerige kou heeft in geen tijd de hele baai ontruimd.

'We moeten nu eerst een slaappleaats vinden, het is al na tien!' Paul is ongerust.

Het begint duchtig te waaien, hier valt de nacht onverwacht snel. Ontdaan blikken we naar de stille, donkere gevels, die nu gelijken op de bergen die zich aan de overzijde in de zeeëngte spiegelen. De hotels lijken al dicht. Maar we vinden een café waar nog licht brandt. De deur is vast, we kloppen herhaaldelijk. Binnen loopt een ontwijkende kelner, achterin zitten enkele gasten aan een tafeltje bij schemerlampen. Ten slotte doet men open. We dringen aan, geven uitleg en krijgen een glas voor een duizelingwekkende prijs. De warmte doet deugd, we wisten niet dat het hier kon vriezen in de zomer. Onze drankjes zijn pas half leeg als de ober ons weer buitenzet. Alles is volzet.

Ineengedoken tegen de gevels lopen we tot bij het einde van de kade. We staan beneden aan een trappenstraat die langs een bergflank in de duisternis verdwijnt. Tegen de nachthemel verrijst uit de nevels het zwarte silhouet van een berg, die op z'n top bebouwd lijkt.

'Een burcht,' meent Carl.

'We kunnen er nu niet heen, het is twee uur! Ik wil slapen verdorie!'

'Als je gaat liggen, ben je zo in ijs veranderd!'

We roepen. Onze stemgeluiden vergaan als rook in de wind.

'Het bushokje!'

We keren terug. De kade is onverlicht. Af en toe striemt ons de gesel van zeewater, meegeblazen door de nijldige nacht.

Het bushokje blijkt niet meer dan enkele betonnen platen op elkaar gestapeld. De ruimte is klein en vies. Het is er aardedonker. We kruipen elk in een hoekje en hurken neer, het hoofd beschermend met de armen, de trui tot op de enkels over de knieën getrokken. Niet langer dan een paar minuten houden we het vol.

Vloekend kruipen we eruit, zoeken de weg, volgen die tot waar enkele villa's staan, verhuld door mediterrane bomen en struiken. We proberen ons als dieren in de

wildgroei te nestelen. Maar overal is het koud, de nacht kent geen erbarmen, we verkleumen en hoesten. We moeten wakker blijven tot de zon opkomt. Nooit heb ik zo naar de zon verlangd.

*

Nog voor het klaar wordt, ijsberen we in de binnenhaven. Enkele vissers treffen al voorbereidselen voor het vertrek. Carl ontdekt een brik met Belgische vlag, we gaan een praatje slaan met de bemanning. Wat verder ligt een tweede jacht van landgenoten, maar niemand blijkt aan boord. Ik noteer de taksplaat, zoek een cel en bel naar huis. Het moet heel vlug gaan. Ik dicteer het nummer aan moeder, zeg haar dat alles okee is en dat we terugbellen als de plaat gecheckt is.

We blijven heen en weer lopen tot het dag wordt en warm. Op het einde van de kade vinden we een klein strand dat zich al gevuld heeft met zonnebaders. We rusten er wat uit.

De voormiddag wordt geboren, het wordt druk. De hotels krijgen frivole kleuren. Hun deuren en venstertjes tuimelen open, terrasjes en winkeltjes met souvenirs en kranten puilen naar buiten, de hele haven vult zich met de wandelaars van de toeristische folders. We drinken twee flessen frisdrank leeg en vullen ze met water uit een strandfonteinje.

Van hieruit zien we de berg met ommuurde top. Het lijkt een oude vesting. Langs de trappenstraat lopen stoeten mensen de helling op, en verdwijnen tussen muurtjes die, heel ver, tegen de vesting lopen. Wij slenteren langs de hotels, kijken aandachtig of we Jenny niet zien, luisteren of nergens gitaarspel en zang weerklinken.

Ik koop sigaretten en een plaatselijke krant in een kiosk. Een hoofdartikel luidt : 'La drogue : ça ne dérange personne, d'accord?'

'Moet je dit zien?'

Paul ruilt de koffer voor de krant.

'Hier : drie jongeren in slaapzak op strand omgekomen van de kou!'

'Zouden we niet 'ns beginnen met de hotels af te gaan?' werpt Carl op. 'Als ze hier geweest zijn moeten ze hen zeker kennen!'

We schieten meteen in de roos: in het eerste hotel is een café, een man verhaalt in geuren en kleuren over de zanger en z'n vrouw: 'Ils sont très gentils, oui, je les connais très bien! Ils étaient ici, il y a deux jours! Ils sont dans la haute-ville, maintenant!'

La haute-ville : Bonifacio is meer dan alleen dit haventje. De vesting op de rots is de eigenlijke stad.

*

Zwijgend klauteren we de eindeloze trappenstraat naar boven, elk om beurt sleuren we de koffer mee, Paul en Carl zijn vermoeid. Het loopt naar de avond, de menigte wordt dunner. Onderweg klinken gewerschoten, kogels fluiten ons om de oren. Carl maakt zich dik. 'Ginder boven, ze schieten in het wilde weg! Wie zijn die lui? Heb je ze beneden gezien? Ze patrouilleren in jeeps. Beige kostuum met zo'n gekke pet en allemaal kaal geschoren.' Carl wijst naar boven. Tegenover de ommuurde vesting ligt, in het verlengde van de bergtop, nog een gebouw. 'Het vreemdelingenlegioen!'

'Waar Dudley...'

'Wat komt hij hier doen met haar, denk je?'

We komen boven aan. Een valbrug ligt over een afschuwelijk diepe afgrond, dan is er een reusachtige, houten poort. We lopen over kasseien naar binnen. Het doet denken aan het Gravensteen, alleen is deze burcht veel immenser. Als we de poort doorgelopen zijn, belanden we midden in een gesloten, sprookjesachtige stad.

Een onbeschrijflijk gevoel overvalt me. Paul en Carl zijn plotseling vergeten hoe vermoeid ze zijn van de klim, met grote ogen kijken ze rond. Ze lijken wel stenen beelden die net van hun voetstuk getreden zijn en verwonderd de eerste pasjes maken.

Zo kuieren we langs verrassend smalle weggetjes, aan weerszijden bebouwd met hoge, eeuwenoude gevels in Franse steen. Het gaat op en neer, door echoënde trappenstegen, tussen stoeten wandelaars. Boven onze hoofden praten vanuit piepkleine venstertjes vrouwen met elkaar. Op deurdrempels en trappen zitten tijdloze mensen, ze gooien steentjes in de avond. Bij een gaanderij met zuilen verpozen we. We gaan zitten tegen dezelfde pilaar, zodat we elk een andere kant opkijken en geven het water door en het brood dat we beneden kochten.

'We kunnen best hier slapen, vanavond,' stelt Carl voor, wijzend naar de open hal. 'Goed beschut tegen de wind...' Het brood smaakt, we hebben honger gekregen van de zeelucht. En dorst van de zon die elke klimmer drijfnat boven brengt.

Na een kwartier lopen we verder. Er zijn overal herbergen. We drinken een glas en doen navraag naar live-optredens. Er zijn er overal, zegt men. Wanneer de schemering valt, begint men inderdaad alom muziek te maken.

Maar er is iets niet pluis met dit stadje. De vrouwen in de gevelvenstertjes zijn geen boerenmeiden, huismoeders of toeristen. Ze zijn allemaal zo jong, zo verleidelijk...Schaars gekleed bewegen ze zich met een overdreven elegantie. Als ze je aankijken, voel je het warm worden in je buik.

Het wordt donker, neonlichten schijnen achter tientallen raampjes, waar het vlees onbeschaamd zichzelf aanprijst. We lopen terug, zoeken de uitgang. Bij de zuilengaan-derij staat een man aan een kind te prutsen, hij doet zelfs geen moeite om zich te verbergen. We verhaasten onze stap-

pen. Een limousine houdt halt, vlakbij. Een zware jongen stapt uit en opent de portieren. Zes vrouwen springen giechelend op de stoep. Hij klapt ze tegen de billen en loodst ze een harem binnen. In de lighthokken spelen zich tafereelen af die de stoutse fantasie overtreffen.

*

Snel en angstig vatten we de afdaling aan. De weg is duister, we moeten elkaar in de gaten houden. Misschien liggen hier rovers wachtend op verdwaalde toeristen. Plots klinkt een stem in de duisternis. We houden halt, spitsen de oren.

'Können Sie mich etwas Geld geben, bitte...' klinkt het in een vals Duits. 'Un peu d'argent s'il vous plaît,' gaat het weer. De vlam van een aansteker verlicht een jong gezicht. Lange haren, mager, in jeans.

'Comprends pas!' zegt Carl, en tegen ons: 'Laten we doorlopen!'

'Essen! Essen! Geld für Essen!' de vlam toont de hand die snelle bewegingen maakt naar de mond. Hij komt dichterbij. 'Straks verbrandt ie z'n vingers,' sist Paul spottend, 'geef 'm een homp brood of we hebben hem aan ons wiel!'

'Vous êtes des touristes? Moi aussi, je viens d'Allemagne. J'ai perdu mon argent...'

'Niet zo groot!' berispt Carl me als ik een stuk van het brood breek. 'Hij gooit het dadelijk toch weg. Ik wil ook nog wat eten straks.'

'Vous allez en...Boot, maintenant?' praat hij verder.

'Nous n'avons pas de Boot! Ik geef hem het brood.'

'Ca suffit?'

'Oui, ça va. Merci beaucoup!'

'En effect, nous cherchons un hôtel pour la nuit.'

De knaap stopt het brood in zijn jaszakje. 'Très cher, très cher!' antwoordt ie. 'Pourquoi pas aller à l'hermitage des jeunes? Die Jugendherberge!' Hij draait zich om

'Descendez jusqu'au...Gabelung! Sie müssen rechts gehen, dann erreichen Sie Jugendherberge!' Zijn magere arm strekt zich over het zwarte dal.

'Merci beaucoup!
'Auf Wiedersehen!'

We lopen zwijgend door.

'Ik denk dat ik die jeugdherberg weet te liggen,' zegt Carl, 'aan die splitsing loopt een weggetje dat uitgeeft op een groot huis. Daar moet het zijn...'

Zonder omzien begeven we ons op een slecht onderhouden pad en lopen in de richting van het silhouet in de verte. We naderen een kampvuurtje dat gedoofd wordt. Er staan tenten opgeslagen, maar het is er stil.

'Jeugdherberg...' prevelt Paul. De villa heeft deuren noch vensters, we staan voor een ruïne.

Het is hard gaan waaien, de koude bijt in de oren. De vlam van mijn aansteker werpt een zwak licht in een grote kamer die doet denken aan een paardenstal. Over de vloer verspreid liggen mensen onder dekens. Tastend zoeken we een hoekje en gaan ineengedoken neerzitten.

Sommigen snurken, anderen praten. Nog anderen roken zenuwachtig. Het is koud, het tocht. De tocht komt niet uit het deurgat, maar vanuit de tegenoverliggende muur. Het is moeilijk om iets te onderscheiden. Ik sta op en loop naar het tochtgat. Ik ontwaar een grote vensterholte in de muur. Ik voel de koude wind. Er zit geen raam in het venster. Ik neig voorover maar kan niets zien. Ik ga in de vensternis zitten, laat m'n benen buiten tegen de gevel hangen. Is hier een tuin? De geluiden...wat zijn die geluiden toch? Zal ik eraf wippen en op verkenning gaan? Maar plotseling trekt een duizeling door m'n lijf: deze ruïne staat op een vooruitstekende rots die grondeloos hoog boven de branding hangt.

Gehaast kruip ik terug in de stal, ik verwittig mijn broers, ze gaan zelf kijken. De branding is nauwelijks hoorbaar, zo hoog zitten we. Een zwarte zee verzwindt nebuleus in de nachtelijke gaping.

'De duivel mag weten hoeveel er hier al naar beneden getuimeld zijn! Wegwezen, kom!'

*

Het wordt een rusteloze nacht, net als de nacht voordien. Een koude vriesnacht zonder slaap maar boordevol nachtmerries.

Nog voor de ochtend aanbreekt, lopen we rond op de pier, wachtend op de zon. Het scenario van de vorige dag herhaalt zich. We sluimeren wat op het strandje en besluiten ten slotte een hotelkamer te nemen.

Alles is volzet, wimpelt een hôtelier ons af. Ik dring aan en toon de sauf-conduit. We krijgen een kamer voor drie, met douche en ontbijt, op de eerste verdieping. Een weelde! Al gauw wordt de kamer gevuld met een openhartig gesnurk in meerdere stemmen, nu eens op maat, dan weer met een tegenmaat zoals bij jazz. Onder ons moet een keuken zijn: er is een geroffel met potten en pannen, geroep in Corsicaans dialect en radiomuziek. Het laatste beeld voor ik in slaap val, is het open raam aan de achterkant, waarvoor een schouwte uitsteekt dat lustig frituurdampen in de kamer blaast. Het verandert in een oude man die pijp rookt en vertelt, zoals grootvader deed toen wij kinderen waren die niet hielden van het slapengaan.

In de namiddag worden we wakker. We douchen en gaan eten. Daarna begeven we ons naar de pier om te bellen. Moeder aan de lijn. Ze vraagt of we al een spoor vonden van Jenny. Ik stel haar gerust, Jenny is hier gekend, we vinden haar wel, we komen niet zonder haar terug, beloof ik overmoedig.

'Mijnheer Praet heeft dat nummer gecheckt,' zegt ze, 'het jacht is van een Gentenaar, een zekere Verhelst!'

*

'We hebben haar!' Ik heb opgehangen en ren de cel uit. Paul kijkt me verbaasd na. 'Kom, verlies geen tijd! Ze is er! Waar is Carl?'

Carl staat pal voor mij.

'Waar is dat jacht? Help me toch zoeken! Ze zit er op! 't Is een boot van die Verhelst!'

Carl kijkt me aan en zegt koel 'Te laat...'

'Hoezo, te laat?'

'Dat jacht is weg, ik kan het ook niet helpen! Trouwens, wie zegt dat ze erop zit!'

'Wat is er aan de hand?' komt Paul aanzetten. Carl haalt de schouders op. Ze staan er verslagen bij.

'Ver kunnen ze nog niet zijn...kom, we moeten naar de gendarmerie!'

'Nog een keer die berg op?'

'Nog een keer!'

Stoeten toeristen bevolken het griezelige paradijs, het paradijs van de drugs - is dat Corsica? We doen een voorraad drinkwater op bij het fonteintje. Beginnen aan de lange klim. Als automaten, trede na trede. Zweten, druppel na druppel. Onze onderlinge afstanden worden groter, haast verliezen we elkaar uit het oog. De zon brandt. Toeristen glimlachen. Witte stenen pralen met dat helle licht. Een zee van halfnaakte mensen. Geleidelijk ontstijgen we ze, en boven is er wat wind. De tweesprong, een blik op de ruïne, de laatste etappe, geweerkogels die afgevuurd worden vanuit het zenit van de angst, en er naar terugkeren. Links ligt de versterkte stad, rechts de kazerne. We moeten door de stad om naar de kazerne te kunnen. De ophaalbrug over de ravijn. De grote poort, de stenen holte, de haute-ville.

't Is die kant op,' wijst Carl.

Een steeg geeft uit op een tweede poort. Die geeft toegang tot de kazerne. Er staan heel wat toeristen bij. Ze maken foto's. De doorgang wordt bewaakt. Soldaten lopen over en weer, de benen gestrekt alsof ze geen knieën hadden, een geweer over de schouder. Het lijken

blikken speelgoedmannetjes die men achteraan kan opwinden met een sleuteltje.

We lopen op een bureautje toe, de deur staat open. Als ik aanklop, springt een man recht. Hij is legionair met strepen: 'Qui êtes-vous? On ne peut pas passer la barrière, quoi!'

Ik vraag naar de gendarmerie en toon de sauf-conduit.

We lopen over een immens plein, helemaal ombouwd en ommuurd. Achteraan, boven de muren, doemt de eindeloze zee op. In een hoek staat een gebouw apart. De soldaat die ons vergezelt, belt aan en doet een stap achterwaarts. Door een van de vensters boven steekt een man z'n hoofd, kijkt op ons neer. Eventjes komt een meisje hem flankeren. De soldaat vraagt ons nog een ogenblik geduld.

'Voici, la gendarmerie,' zegt hij. Dan tot de man die opendoet: 'Ces jeunes-hommes Belges veulent vous parler, monsieur!'

'Entrez!'

Zoals gewoonlijk start ik het verhaal met: 'Nous sommes trois frères, à la recherche de notre soeur...'

Een vijftal gendarmen vullen het bureautje, ze bekijken het fotootje en onderonsen.

'Tu la connais? Tu fais bien les coins, toi!'

'Oui, je la connais...'

Men kijkt ons onderzoekend aan: 'Vous voulez attendre un peu dans le couloir, messieurs?'

Een van de heren gaat met ons mee naar een aanpalende gang. De deur van het bureau gaat dicht. 'N' en faites pas trop de bruit,' vertrouwt de man ons toe op kameraadschappelijke toon. 'On la déplacera à un autre continent...'

De deur gaat weer open. De man die ons erin liet, leidt ons naar buiten. Hij belooft dat men het nodige zal doen, en wenst ons het beste. Ik vraag wanneer we dan mogen terugkeren. Hij aarzelt. Morgenmiddag, om vier uur, zegt ie tenslotte.

Het wordt avond wanneer we aankomen bij de pier. Reeds is het fris, het waait weer. Tientallen, honderden bootjes liggen te wiebelen op de golven en stoten met doffe klopjes tegen elkaar aan, ze lijken wel verhalen te vertellen. Verhalen over verre reizen, over hoe knus het binnenin ze is, hoe diep de zee onder hun buiken en hoe leuk de storm die hen in het grote ritme van de zee beurtelings boven op een golftop werpt en hen dan weer laat vallen, terwijl om hen heen de watermassa's oorverdovend te keer gaan. Verhalen over de warme wind die de witte zeilen bol zet onder een blauwe hemel, en over het snijden van de snee van het schip door immense wereldzeeën, aanmerend in steeds andere landen, verzamelend met steeds weer de bonte mengeling van rassen en vlaggen. Of verhalen over het middelpunt van de Stille Oceaan, de rust in de hitte van de middag onder een zuivere zon op een hel wit dek, in de verte enkele walvissen die fonteintjes maken en dan...cocaïne, dromen en cocaïne, de eindeloze roes...

De nacht is pijnlijk, weer veranderen we in ijsklompen, ik vraag me af hoe we niet allang ziek zijn geworden. Een tijdje zitten we in het bushokje en horen nog uren de patrouilles van de legionairs voorbijrazen. Wat verderop, bij de pier, staan enkele vrachtwagens met zeildek : de laadruimte is ons hotel die nacht.

In de vroege ochtend lopen we gejaagd over de pier. Een jeep komt op ons af, een man die we herkennen vraagt ons waar we geslapen hebben.

'Votre soeur, eh bien, elle a un petit ami ici, mais c'est tout!' verklaart hij. 'Elle est déjà partie, en bateau, hier. Vers le Nord, direction Corte! Visitez Salenzara : il y a une délégation de l'armée Belge la bas.'

Tot de avond valt, staan we te duimen. Het is half acht wanneer we een lift krijgen.

*

Gedurende de rit valt Paul in slaap. Carl zit te knikken. Ik bal de vuisten. Halverwege op weg naar Porto-Vecchio worden we gedropt.

Het is tien uur, we staan op een verlaten weg, geen teken van leven te bespeuren - enkel bergen, en wolken die zich in het vallen van de nacht nog nauwelijks van de bergen onderscheiden.

We zijn uitgeput. Alleen de angst en de noodzaak houden ons recht. We hebben stilaan de grens van de vermoeidheid overschreden en handelen nu in een toestand van overspanning.

Als we een eind gelopen hebben, komen we bij een tweesprong. We hebben woorden over de te volgen richting. Er van overtuigd dat we rechtsaf moeten, loop ik door. Even koppig volgen Paul en Carl de linkerarm. Na een paar honderd meter hou ik halt: het is waanzin. Ik keer terug naar het punt van vertrek, waar Carl en Paul bewegingloos neerzitten, leunend tegen de sporttas te rillen van de kou, een vreemde apathie tekent hun gezichten. Op dat moment stopt een auto. We stappen in en worden naar de haven van Porto-Vecchio gebracht.

Ook in Porto-Vecchio is een haute-ville. Als slaapwandelaars beklimmen we de rots. Om middernacht komen we boven aan. De kroegen zijn nog open. Op een plein zitten toeristen op terrasjes. We drinken wijn en kopen oliebolletjes. We slapen op de stenen.

De ochtend brengt zon. We kopen wijn uit het vat en vullen plastic flessen op. Half dronken zeilen we door de middag, we eten koeken van de bakker en slapen nu en dan tussen de menigte op straat.

'Er wacht iemand op mij, weet je,' begint Carl weer. 'Zorg jij er maar voor dat we nooit meer thuis geraken! Jenny verdient het allemaal niet.'

'Het is niet haar fout,' hou ik vol.

Met autostop naar Aleria. Alles is vaag geworden. In mijn hoofd, alleen nog enkele punten van op de kaart. Van punt

naar punt moeten we reizen, noordwaarts, tot we thuis zijn. Dan mag de wereld vergaan. Het is nog even volhouden. Al de rest het landschap, de zon, het gevaar, het bestaat allemaal niet meer. Stilaan lijkt het wel alsof alles gewoon behoort tot een droom waarmee we maar weinig te maken hebben.

Aleria, een dorpje uit een Western. Enkele herbergen bij een plein. Hitte en stof, nozems in zware wagens, valse rust. Het gebruik van de telefoon wordt ons ontzegd, we worden bespied. Er broedt wat, de mensen vrezen voor bomaanslagen.

In Bastia bezoeken we het Centraal Commissariaat, vervolgens de Service des Etrangers : Recherche à l'interêt de la Famille. Men vertelt ons dat we naar Sartène moeten. Haast herinner ik me niet meer dat we daar de dag voordien het Belgisch kamp bezochten. Ik bel Sartène. Het is zinloos om terug te keren. De zon brandt. Bastia gonst. Bastia, het topje van het Isle de Beauté : we moeten inschepen. Het doet pijn. Maar we moeten terug. We moeten.

*

Intermezzo

Ik weet niet meer of ik droom, ofwel of dit echt gebeurt. Iets ervan gebeurt. Iets anders eraan gebeurt niet. Het gebeurt toch, maar misschien gebeurt het alleen maar op de rand van het gebeuren. Op de rand van de realiteit. Ik heb geleerd dat de realiteit duizelingwekkend is. En dat ook de duizelingen reëel zijn, misschien zijn ze wel authentieker dan al het overige dat werkelijkheid wordt genoemd. Want wat staat er dichter bij de mens : de feiten, de dingen die een naam dragen en die volgens iedereen gebeuren, hoe afstandelijk zij ook zijn, ofwel de gevoelens, die niemand kan tonen, die altijd een geheim blijven en die vaak duister zijn in hun oorsprong en betekenis? Ik geloof dat ik besloten heb om mijnheer Sartre nog eens te contacteren. Ik geloof dat ik hem opgebeld heb en een afspraak met hem maakte. Ik geloof dat ik mij er heen begeef met de trein, en dan nog een eindje met de bus reis, en ten slotte een paar straten te voet moet doorlopen. Een feit is, dat ik nu voor een landhuis sta, dat omgeven is door lage beplantingen die wat verwilderd aandoen. En dat ik aarzel om de voortuin te betreden. Want er is iets zeer vreemd aan het landhuis. Misschien is het een indruk, maar dit huis lijkt sprekend op het huis waar wij geboren zijn, leven en...

Ik aarzel niet langer, betreed de voortuin en loop door tot bij de deur. Alles is stil, doods verlaten. Ik bel aan en wacht. Wacht een lange tijd. Kijk intussen rond, naar de braakliggende terreinen, en naar het huis in aanbouw dat niet zoveel verder op hetzelfde terrein staat. We hebben toch een afspraak gemaakt? begin ik aan mezelf te twijfelen, zou mijnheer Sartre dan...

De voordeur gaat open op een kier.

'Lieven Blachert...' aarzel ik. 'Ik stoor toch niet?'

De voordeur gaat nu helemaal open, voor mij staat een grote breedgeschouderde man van pakweg vijftig. Hij draagt een fluwelen broek en een grijze trui. Hij heeft een

blanke huid, een rimpelloos gezicht dat bleek is en transparant aandoet. Met een lange, magere arm waaraan een reusachtige hand vastzit, nodigt hij me uit om binnen te komen. Ik aarzel niet, treed binnen en word direct het chique interieur gewaar, dat mij eraan herinnert dat deze man architect is van beroep.

Het doet allemaal een beetje vreemd aan. Ik verwachtte dit niet. Ik had me mijnheer Sartre voorgesteld als een vroeg oude, kleine man. Een gebroken mens die in een klein huisje zat te verkommeren. Met een vrouw die alsmaar zat te snikken in een hoekje. En overal fotootjes van de verloren dochter. Maar van een vrouw is geen spoor te bekennen, en de living waar ik nu aan tafel mag plaatsnemen is vrij van mogelijke herinneringen aan de dood. Nu ik mijnheer Sartre aandachtiger observeer, begrijp ik dat deze man zijn uiterste best doet om zijn hele leven te vergeten. Ik voel me schuldig en zelfs onveilig, nu ik hem er noodgedwongen aan kom herinneren.

'Wilt u iets drinken?' vraagt hij afstandelijk en koel. Ik weet dat het een formaliteit is. 'Echt niet, dank u. Ik zal u zeker niet langer ophouden dan nodig ...dan gewenst...'

Hij schudt het hoofd eventjes: 'Maakt u zich geen zorgen, we zitten tenslotte in hetzelfde schuitje.'

Zijn woorden wekken mijn bevreemding, innerlijk ontken ik het, en ik weiger instemmend te knikken.

'Ik hoop natuurlijk voor u dat u er beter vanaf bent, maar... Wat precies wilde u eigenlijk weten?' vraagt hij vriendelijk en belangstellend. Er klinkt dit keer geen emotie uit zijn stem. Het is me duidelijk, de man heeft overwogen hulp te bieden, een antwoord te geven op mijn vragen. Hij kent mijn vragen. Ik ken zijn antwoorden. Er valt niets te zeggen. Maar ik moet hem dankbaar zijn.

'Vanuit de ervaring die wij hadden,' begint hij zelf, 'kan ik alleen maar zeggen: als je haar ontdekt, ga haar direct halen. Desnoods met geweld.'

Ik begrijp het. Ben volledig akkoord. Vertel iets over

onze vruchteloze reizen.

'Wij wisten waar ze was, op een bepaald moment,' zegt hij. 'Wij wisten het!'

Hij stokt in zijn woorden, zijn grote handen grijpen naar een potloodje op tafel, spelen ermee, leggen het terug.

'Maar wie denkt eraan dat...wie denkt eraan dat het zo zal aflopen...'

Ik hoor het tikken van een hangklok, wacht nog een ogenblik en sta dan op. 'In elk geval dank ik u voor uw gastvrijheid,' zeg ik, 'en vooral voor uw raad.'

Hij staat op: 'Ja, ik zeg dat niet zomaar, onthou het goed, onthou het vooral goed, als je weet waar ze is, ga haar meteen halen. Denk er het slechtste van, alleen zo kan je het misschien voorkomen, geloof me, geloof me...'

We drukken elkaar de hand, nemen afscheid zonder woorden.

Ik loop door een verwilderde tuin, loop door straten, neem een bus en wacht in een station waar heel wat mensen wachten. Het lijkt wel of ze allen denken aan de woorden van mijnheer Sartre, stil en bedroefd als ze daar zitten en staan. Ik stap op een trein, rook een sigaret, luister naar het lawaai van staal op staal, kijk naar de wegglijdende landschappen, de koeien, de bomen, wolken, huizen, namen van stopplaatsen. Ik loop naar huis, niemand vraagt waar ik geweest ben. Ik ga in een zetel zitten en rook een sigaret. Blader in een krant. Tot het avond wordt. Ik ga slapen en ik droom niet. 's Morgens sta ik op, ik was me en ga ontbijten. Blader in een krant en rook. Loop in de living rond. Kijk naar buiten en tegelijk naar binnen. Maar er is niets te zien dat waard is gezien te worden. Niets te horen. Er valt niets te doen. Vaag herinner ik me het landhuis van mijnheer Sartre. Ik denk aan zijn woorden en aan de manier waarop hij ze sprak. De manier waarop we afscheid namen. En zijn gezicht dat ik niet begrijp.

'Waar ben je gisteren geweest?' vraagt moeder.

Ik antwoord niet. Het zou trouwens geen zin hebben om te antwoorden. Moeder is er immers niet. Ze is met vader uit winkelen. Ik zei het al, ik weet niet meer of ik droom,

ofwel of dit allemaal echt gebeurt. Maar het heeft niet het minste belang meer nu. Geloof me : het heeft echt geen belang.

*

Tiende hoofdstuk

De zomer gaat voorbij. Er komt nog weinig bezoek thuis. De mensen weten wat de klok slaat, maar durven geen vragen stellen. Alleen een verre achternicht van moeder die zich in geen twintig jaar vertoond heeft, komt onbeschaamd uithoren.

'Ze is op wereldreis.' Moeder blijft beleefd, maar ze is woedend. Ze staat op en doet verder de vaat.

Jenny wordt doodgezwegen. Toch is zij elke dag het brandpunt van onze gedachten.

Ik blijf me informeren over drugs, verdwijningen, het Zuiden, het ondermaanse. Ga stapels boeken halen in de bibliotheek en worstel ze door. Spreek met mensen uit verschillende organisaties. Met geestelijken, politici, hoeren en verlaalden. Ze zijn welbespraakt, soms overtuigen ze me ervan dat het hopeloos is, soms geloof ik hen als ze vertellen dat ze dra gevonden zal worden. Maar meer nog dan hun overredingskracht hebben ze met elkaar gemeen dat ze niet weten waarover ze spreken : de meesten van hen hebben het nooit zelf meegemaakt. Het eindeloze herkauwen brengt geen aarde aan de dijk.

De vindingrijkheid wordt groot. Helderzienden worden in alle stilte geraadpleegd. Necromantie dringt zich naar voren. In stilte worden kaarsen opgestoken en novenen gehouden. Geheimen worden uitgewisseld tot laat in de nacht, zoals mensen dat doen die bij een stervende waken. Overspannen gesprekken ontaarden in geleuter. Een kater brengt telkens de volle waarheid aan, triomferend, sarrend, uitputtend. Zo komt de eerste zwarte Kerst.

'Ze is niet naar de oorlog vertrokken hé,' probeert Chinois onze ouders te troosten. Maar ik weet wat ik zeg, er zijn geen woorden om het tergende lijden te beschrijven dat zich dag aan dag verdiept, niet moe wordt, niet slijt.

Men is geneigd te denken dat het over zal gaan. Dat men op een dag zal berusten en zal zeggen : 't is nu eenmaal zo.

En er zijn vrouwen die de troost van die berusting aanbren-
gen, maar hardnekkig weigert moeder hem : zo is het
niet!

Er zijn soms uren waarin de vergetelheid vrij spel heeft,
maar des te harder komt telkens de pijn terug. De pijn is
een ingewikkeld wezen dat groeit. Soms slaapt het, als
het opstaat wordt het zich van zichzelf bewust en toont z'n
kracht. Het zoekt nauwgezet naar de diepste deeltjes van
je ziel, wringt zich moeiteloos doorheen het brein dat voor
jezelf een labyrint is. Niets spaart het. Niets.

In die periode blijf ik 's nachts wakker als een waakhond.
Maar ik blaf niet, ik ratel op de schrijfmachine. 's Middags
sta ik op en telkens als ik 's morgens weer ga slapen, heb
ik een griezelverhaal klaar. Soms twee, soms drie, soms
meer. Ik geef ze aan moeder te lezen bij het krieken van de
dag of midden in de nacht als zij de slaap niet vindt. In
nachtjapon leest ze ze, gezeten in een stoel bij de lamp. De
drukkende zorg verdwijnt dan van haar gezicht en ze
glimlacht vaag, voldaan, hoopvol.

Aanvankelijk begrijp ik niet bewust hoe het komt, de
griezels die uit mijn tikmachine ratelen zijn zwart als de
nacht die ze heeft gebaard, ze zijn cru en teneerdrukkend,
ze bevatten geen greintje hoop. En toch stemmen ze
moeder tot die vreemde tevredenheid, ja, voel ik intuïtief
aan dat het goed is, zeer goed is om deze verhalen te
schrijven en ze haar te laten lezen.

Later begrijp ik wat er eigenlijk gebeurt. De primitieven
van Claude Lévi-Strauss zetten toneelspelen op waarin
ze zich laten ombrengen door de overledenen : want de
doden benijden de levenden. Hetzelfde spel spelen wij
met de griezelverhalen. Want het is pas wanneer de
goden de wanhoop zien, dat ze ophouden met sarren. Zo
proberen we hen met de zwarte verhalen om de tuin te
leiden.

Op witte vellen verschijnen schimmen. Tientallen, hon-
derden griezels. Zullen de goden er ten slotte intrappen?
We verbergen onze hoop, zoals een rottende appel zijn
pitten.

Op een dag stort grootmoeder in de huiskamer in elkaar.
We helpen haar in een stoel. Ze schudt en beeft over haar
hele lichaam, zoals een varken als het gekeeld wordt. Er
wordt een dokter opgebeld die op zich laat wachten.

'Och manneken, ge ziet hoe lang het duurt hé,' richt ze zich
tot mij. Ze is zich heel bewust van wat ze zegt: 'Ik
mankeerde niets, ik was zo gezond, en kijk, ineens...zie
mij hier zitten. Och, 't gaat zo snel voorbij...'

We trachten haar te kalmeren, maar ze heeft haar lichaam
niet in de hand, het schudden stopt niet. Vaders broer
wordt erbij geroepen, maar ook hij weet geen raad. Ver-
slagen zitten we in de huiskamer en wachten.

'Och arme toch,' kreunt ze, 'och armeikes toch...'

De dokter geeft haar een morfine-injectie. We helpen
haar op het bed. Nog uren blijft ze onrustig.

''Is net alsof ik een kind moet krijgen,' zegt zij, 'en 'k zou d'r
wel nog een willen in plaats van dood te gaan, gelooft ge
dat!'

'Kom, kom, daarvoor is 't nog te vroeg meetje, 't gaat wel
over, probeer wat te slapen.'

'Neen, jongen, als uw tijd gekomen is, dan moet ge gaan,
daar is niets aan te doen. De ene wat vroeger dan de
andere, maar 't is voor iedereen gelijk. En dat is maar een
schone zaak ook.'

Grootmoeder slaapt. Ze blijft enkele dagen in bed en
herstelt. Kort nadien valt ze een tweede keer. Ze grijpt
naar haar hart, knielt en valt. Een ziekenwagen brengt
haar weg.

Op de mufte kamers staan paravents tussen de bedden.
Meetje herkent ons niet meer. IJlt ze?

'Die jonge meiskens lopen hier in en uit en te giechelen en
te schiechelen! Och, ik weet niet meer waar ik geboren
ben, en straks moet ik daar terug zijn...stel je voor! De toer
is toch rap rond gemaakt! Ze zullen mij de weg moeten
wijzen of ik geraak er niet op tijd!'

Dan ziet ze mij staan. Ze kijkt me aan, verheft zich in bed:
'En onze Lieven? Waar is hij? Wel, bij dat ventje liggen!'

Ze wijst naar mij : 'Jaja, die Lieven daar!' Weer laat ze zich in het kussen zakken, maakt een gebaar met de hand: 'Maar kom, ze kunnen hem daar niet voor straffen...'
Woede. Dit is het werk van schoften. Woede, maar er gebeurt niets. Er gebeurt nooit iets. Misdaad is heel sluw geworden. Dagelijks vermoorden wij elkaar, en nooit is er wat gebeurd. Maar dit weet ik : dagelijks worden wij terechtgesteld en krijgen we levenslang, ook al lopen we nog vrij rond. Alle werkelijkheid is schijn. Alle schijn is werkelijkheid.

Na maanden herstelt grootmoeder.

'Ze heeft een sterk hart,' zegt de dokter, 'maar haar verstand krijgt ze niet meer terug, 't is het laatste stadium van aderverkalking.'

Grootmoeder wordt ondergebracht in een tehuis. Er is protest om haar bij ons te mogen houden, maar moeder kan het niet meer aan. Zij, meetje, is andermaal een offer. Enkele jaren voordien hebben moeder, Jenny en ik haar nog leren lopen na een heupbreuk. Maandenlang - bij de oksels hielden we haar vast - liepen we met 'r door de kamers. Toen ze weer alleen liep, lachte ze als een baby. Wij beminnen onze voorouders, maar wij offeren hen op als ze niet meer nuttig zijn. Wij moeten, want wij zijn geen prinses. In de twintigste eeuw leven we, we hebben televisie, een koelkast en een auto; we doen ons best op school en dragen mooie kleren; maar niets tenzij onze kinderen hebben we. Onze hoop. En daarvan leven wij, daaraan lijden wij, daaraan ook gaan we dood. Behalve vaders broer blijft de rest van de familie met de klompen van het ijs. Grootmoeders huis zet scheve blikken, daar beginnen ze nu op te azen.

*

Er komt een tweede zwarte kerst. Sien komt thuis met een neger die Afrikaanse Kerstliederen zingt en vreet als

een zwijn. Sien leert ons dat dit het gebruik is voor de gast, in Afrika.

'Vooral als ie zichzelf uitnodigt,' voegt Benjamin er aan toe.

De volgende zomer geeft Sien haar studies op, en trekt ze met Jackie - z'n echte naam is onuitspreekbaar - op vakantie naar Afrika. Na enkele weken arriveert thuis een brief met de mededeling dat ze dra terug komt...met haar echtgenoot.

*

De derde zwarte Kerst staat voor de deur. De jaren zijn weggeleden als schaduwen over onze moeheid. De dagen zijn allemaal gelijk geworden, er gebeurt niets meer, het heeft geen belang of het regent dan wel of de zon schijnt, we laten ons niet meer verleiden door de geneugten van elke nieuwe dag, het leven is een last geworden, een kruis.

Twee dagen voor Kerstmis rinkelt de telefoon. Ik neem op en antwoord.

Vaak droom je, en denk je dromend dat het allemaal echt is wat je meemaakt. Nu is het net andersom.

'Moeder ! Moeder ! Jenny!'

Elfde Hoofdstuk

Die kerstmis sneeuwt het. 's Avonds laten we de rolluiken open en laten we ons betoveren door de zweverige val van ontelbare, steeds dikkere vlokken achter de ramen van de living. Het kraakt onder de voetzolen, telkens als we naar buiten moeten om brandhout te halen. Morgen in de ochtend zal de wereld sedert lange tijd weer wit zijn, maagdelijk, ongerept. En tot bij het klaren zullen we wakker blijven.

Op alle zenders volgen we de weerberichten. Precies duizend kilometer noordwaarts ligt Skye. Een verre en gevaarlijke route nu. Maar niemand kon hen tegenhouden. Ze hebben de auto volgepropt met kleren, matrassen, dekens, meel, fruit en blikjes. Spoorstags zijn ze vertrokken, vader en moeder, uitbundig als kinderen, uitzinnig. Ze hebben Benjamin meegenomen. De jongen keek heel ernstig en bezorgd. Hij zal hen in toom moeten houden. Wij leven maar voor de helft in de werkelijkheid, voor de andere helft dromen wij.

Drieweken later smelt de sneeuw. Vader, moeder en Benjamin komen van de expeditie terug met veel goed nieuws: Jenny is gelukkig getrouwd. Ze heeft al twee kinderen, Alex en Steve. Wonen in een caravan in de volle natuur tussen de bergen. Leven van de jacht en van de visvangst.

De roes duurt wekenlang. Met het hoofd in de wolken loopt moeder door het huis, achterna gezeten door vader, aldus converserend met of zonder woorden. Hun hart is elders, slechts heel geleidelijk komen ze terug. Het verdriet is van hun gezichten geweken, ze schijnen andere mensen te zijn geworden. De vonk van de hoop laait nu op in vreugde. Vreugde is duizelingwekkend als zij zo groot is.

Geleidelijk betreden zij die wegbleven weer de vloer. Ze begrijpen ons geluk niet maar stellen weinig vragen. En zij

die een stuk van ons leed hebben gedeeld, komen met ons genieten van de vreemde dronkenschap. Alles herademt, onze stemmen kunnen nog maar moeilijk wennen aan het spreken dat iets zangerigs gekregen heeft, alles ontwaakt als uit een slaap die honderd jaar duurde. De goede fee bestaat.

Soms denk ik aan de familie Sartre. En aan grootmoeder in het tehuis.

'Dit is Jenny, en dat zijn haar kindertjes,' tonen we haar de foto's.

Meetje houdt ze in de handen en zegt: 'O, wat een mooie kindertjes!'

Ze zit met ons aan tafel in een grote, cleane zaal. Overal zitten oudjes, sommige hebben familiebezoek, anderen zitten alleen, schichtig rond te kijken. Een van de vrouwtjes is zo kromgegroeid dat ze, voortschuifelend met de neus tegen de knieën, lijkt op een grote banaan die leert lopen. Een andere is helemaal kaal. Ze heeft haar pruikje op de knieën gelegd en plukt er in met dodelijke ernst, alsof ze het ontluist. Een derde zit breed glimlachend zonder één tand in de mond, in onze richting te kijken. Ze staat op van haar stoel, komt naar meetje toe en geeft haar een hand.

'Ha, hier zijt ge! En hebt ge uw papke nu helemaal uitgegeten?' vraagt meetje haar, terwijl ze het mensje heel stevig het handje drukt. Dan tot ons: 'Hij laat altijd zijn papke staan. Foei, foei! Maar hij is nog kleintjes hé... Kan toch al goed lopen, nietwaar ventje?' richt ze zich weer tot het vrouwtje. 'Allez, ga nu maar weer schoon spelen, manneke!' Dan tot ons: 'Zie hem nu toch ne keer stappen! Hahaha!' Weer tot het vrouwtje: 'Houdt u goed vast hé, manneke, dat ge niet valt!' Grootmoeder lacht weer hartelijk en begint dan te zingen: 'Mieke houdt u vast aan de takken van de bomen, Mieke houdt u vast aan de takken van de mast.'

Plotseling klinkt een bel, het bezoekuur is afgelopen. Grootmoeders gezicht vertrekt, zoals dat van een kind dat

bang is om door z'n moeder verstoten te worden: 'Laat mij toch meegaan met u,' smeekt ze. 'Ik ben zo'n braaf dolleke, laat me astublieft toch meegaan, 't is hier toch zo koud...'

*

In de paasvakantie trekken onze ouders weer naar Schotland. Ze blijven er twee weken. Als ze terugkomen zijn ze minder enthousiast dan de eerste keer. Weer lopen ze verstrooid door de dagen. De vreugde op hun gezichten wordt soms overschaduwd door bezorgde trekken die alsmar moeilijker wijken. Ze vertellen maar weinig over wat ze gezien hebben. We merken dat niet alles loopt zoals het moet.

Bijna dagelijks maakt moeder pakjes klaar om naar de post te brengen. Kleren, naaigerief, keukengerei, maar ook eetwaren, dozen melk, kaas, pakjes meel, visconserven. Bijna dagelijks zit zij 's avonds aan haar breimachine met de pen in de hand, gebogen over lange brieven. Als er berichtjes van Jenny aankomen, gaan beiden onderonsen. Vader doet overschrijvingen en stuurt geld. Veel geld. Het onderste restje gaat uit de kan. Onze maaltijden zijn opvallend vereenvoudigd.

Wanneer de zomervakantie aanbreekt, wordt de auto weer volgestouwd. Ze vertrekken, bezorgd maar ongeduldig.

Ik merk de nieuwe slavernij. Het staat vast: naar Schotland reizen zullen ze blijven doen, drie, vier, vijf keer per jaar, telkens als vader vrij heeft, duizend kilometer heen, duizend terug. In de hitte van de zomer en als de sneeuw dik ligt. Met of zonder autopech. Telkens via dezelfde route, langs de ravijnen in de Highlands, over zeeën en meren, door de jungle van het Noorden, waar geen mens woont en soms in geen weken een reiziger passeert. En ze zijn niet meer van de jongsten.

Men moet erbij stilstaan, want het is afschrikwekkend, niemand kan het nog loochenen. In amper enkele jaren zijn onze ouders oud geworden. Ze zijn niet meer de zingende mezen uit de eeuwige lente, hun kleuren zijn vergrijsd.

Vader werd kleiner, vermagerde, schrompelde ineen. Zijn perkamenten vel staat beschreven met cluzend littekens van zorg. Net als zijn moeder, wordt hij vergeetachtig en het hindert hem, hij die alles in de gaten wil houden. Vaker heeft hij last van ondefinieerbare migraine. Maar hij blijft vechten, en 's avonds bij het vuur zet hij een gezellig boompje op. Hij begint te lijken op zijn vader, zoals ik die nog gekend heb.

Moeder heeft altijd een heel jong uiterlijk bewaard. Nu zwelt onder haar huid het vlees, alsof de cellen ineens hun veerkracht hebben verloren. Het geeft haar gelaat en haar hele lichaam iets vormeloos en rond. Zij wordt dik, zoals oude vrouwen dik zijn. Maar erger is de verandering die zij binnenin heeft ondergaan. Haar gevoeligheid is teruggelopen, alsof de ijverige, nauwlettend aandachtige zenuwdraden waarmee zij altijd ons bestaan geteeld heeft, samengekoekt zijn tot een amorfe bal. Ze schijnt zich te hebben ingekapseld in een schors. En voor het eerst beginnen, als parasiterende zwammen op die schors, sarcastische woorden uit haar mond te vloeien.

*

Die zomer verlaat Jenny met haar gezin de caravan. Ze gaan wonen in een huisje bij de zee, in Lyndale. Voorlopig zal vader de huur betalen, want Dudley wacht nog op zijn loon. Hij beweert scheepskapitein te zijn en het is bekend dat die vaak heel laat uitbetaald worden. De bemanning van een sleepboot die een reddingsoperatie voltrekt, moet geduld oefenen totdat alle gerechtelijke procedures achter de rug zijn. Ook hier geldt : loon naar werken, en na

de zware klussen die haar held opknapt, gelooft Jenny vast dat ze binnenkort heel rijk zal worden. Bovendien zou Dudley Webster onlangs betrokken zijn geweest bij een werkongeval. Behalve een shock, zou hij er een levenslange, niet onaanzienlijke rente aan overhouden. De brieven van Jenny klinken bovenmate enthousiast. Ze omzeilt haar voorlopige armoede met prachtige natuurbeschrijvingen en fantaseert reeds over het nieuwe leven dat voor de deur staat : Dudley is weer naar London om z'n advocaten te raadplegen, schrijft ze. Het zal niet lang meer duren, heel binnenkort kopen we hier een kasteeltje op één van de groene eilanden, misschien in Setland. We kunnen ook een heel eiland kopen, die zijn hier trouwens te krijgen voor een prikje - nu ja, in onze termen gesproken natuurlijk! Voorlopig is het hier wel niet om mee te lachen, met die kleine jongens, maar we redden het wel, gezien de vooruitzichten. Je zal er van versteld staan als je zal zien dat je zuster zo rijk is als de zee diep!

Voor de rest vult ze haar brieven op met nauwkeurige beschrijvingen van haar kinderen. De jongste die z'n eerste pasjes maakt, de oudste die al helpt bij de vaat. De woorden die ze al kunnen zeggen, de vragen die ze stellen...Maar vooral is ze verheugd over hun verbondenheid met de natuur : als je aan stadskinderen vraagt waar de melk vandaan komt, antwoorden die beslist dat melk uit dozen komt. De slimmen zeggen : melk komt uit de winkel. Maar mijn jongens weten dat de melk uit de geit komt. En als ze een dier zien, zeggen ze : 'Delicious!'

In juli gaan Carl en Elke hun vakantie doorbrengen in Lyndale. Ze reizen met de stationcar en proppen die op aandringen van moeder vol met huisraad. Verder geeft vader hen een envelop mee : Jenny wilde een boot kopen, ze zouden een haringrokerij starten op het eiland. Vroeger was er zo'n bloeiende zaak geweest, maar die familie was intussen uitgestorven, en nog niemand had zich geroepen gevoeld om het werk over te nemen. Een zaak met toekomst, verzekerde Jenny.

'Draag veel zorg voor de envelop,' zegt moeder herhaaldelijk, 'stop hem goed weg!' Ik weet dat dit hun allerlaatste spaarcenten zijn. Doch, wie kan het hen kwalijk nemen? Wie van ons stuurt niet regelmatig 's wat geld naar Lyndale, meer van puur geluk dan wel uit medelijden.

Wanneer Carl en Elke terugkomen van de reis, hebben ze niet veel goeds te vertellen. Ik merk hoe ze eerst proberen om met zeer kortgewiekt lof hun zorg te uiten. Vervolgens begint Elke zo verbloemd de waarheid te vertellen dat uitstel van executie niet langer houdbaar is. Ten slotte werpt Carl zijn kaarten op tafel. Hij, de zwijger, spreekt. 'Je moet hen niets meer geven, het heeft geen zin!' Elke kijkt bezorgd naar moeder, met licht gebogen hoofd. 'Dat denk ik ook...' zegt ze voorzichtig. 'Dudley is een dronkaard,' zegt Carl, vastberaden. 'Hij gaat alles verteren in de stad en komt berooid terug.' 'We hebben het gezien,' zegt Elke. 'We hebben hem zien thuiskomen, de kinderen zijn bang voor hem...en Jenny gelooft alles wat hij haar wijsmaakt.' 'Die jongetjes zijn ondervoed! En Jenny ook!' Carl ziet rood van woede. 'Ze weegt geen vijftig kilo meer...' 'Hij vertelt Jenny dat hij gaat optreden in de stad,' zegt Elke gedempt, 'maar hij heeft niet eens een gitaar. En Jenny is zo lief tegen hem, is ze dan zo naïef? Ik vraag me af...' 'Yes dear, no dear...' 't Is alles wat eruit komt!' Carl heeft de blik neergeslagen. 'Stuur ze maar geld op, doe maar an! Hij zal er de bloemetjes wel mee buiten zetten! Dat houthakkersgerief dat je meenam voor hen,' richt hij zich nu tot vader, 'weg! Allemaal weg! 'k Vroeg Jenny een zaag, die eerste dag om wat hout te kleinen voor de kachel 's avonds...ze wist natuurlijk van niets. Die bijl was daar ook nergens meer te bespeuren. Wees gerust : ze hebben 't allemaal al verkocht!' 'En die kinderen maar huilen, toen we weggingen...' vertelt Elke. 'Ze hebben niets...niets!'

'Och, ik wed dat hij zelfs haar kindergeld opmaakt!'

Moeder zwijgt. Ze weet het wel.
*een verzadigd mens vertreedt honingzeem,
maar voor een hongerige is al het bittere zoet.*
'Ja,' zegt moeder, 'maar wat doen we eraan?'
'Zou Jenny dat dan niet gewaar worden?' herhaalt Elke, 'zou ze zo naïef zijn?'
'Ik weet het...Jenny en haar kinderen...hij zal ze niet loslaten zo lang hij weet dat er iets aan vastzit...ze zijn gijzelaars voor hem...'
'Die vent steekt geen vinger uit!' gaat Carl door. 'Hij laat ons Jenny maar wroeten, zelf blijft hij de hele dag in z'n bed liggen.'
'Wel,' zegt vader nu bedrukt, 'waarom bracht je haar dan niet mee? Je auto is toch groot genoeg?'
'Trek ik me niets van aan, man,' krabbelt hij terug. 'Dat ze hun plan trekken,' zegt ie bitsig. En hij wast zijn handen in onschuld.

*

De zomer gaat voorbij, het leven gaat verder. Soms komen Sien en Jackie op bezoek. Ze bewonen nu een appartement in Brussel. Sien werkt in een grootwarenhuis en Jackie drijft een handel in tweedehandswagens. Soms brengt hij z'n zwarte aktentasje mee, en na de koffie haalt hij er de documenten uit, hij pakt uit met ingewikkelde wetteksten en formules. Hij vertelt een en ander over het transport naar Ghana, en over de automarkt daar.
Alles lijkt weer op wielotjes te lopen, maar de malaise slaapt aan. De aanvankelijke onzekerheid over het lot van Jenny werd overwonnen, we weten nu waar ze is en hoe ze het stelt. Maar wij zijn hier, zij leeft duizend kilometer noordwaarts. De brug tussen ons bestaat uit een ono-

phoudelijke verhandeling van geld en goederen. Jarenlange noeste arbeid van vader verdwijnt ginder in een bodemloze put. Ten koste van de grillen van een gek, verschrompelen in dit huis mensen die ons dierbaar zijn. In één klap werden toekomstplannen, geluk, arbeid en vreugde herleid tot ontorende slavernij.

Jenny schrijft weer : ze heeft geen geld genoeg om de boot op te knappen, de schrijnwerkerij is immers peperduur op Skye. Tegen wil en dank gaat vader lenen. Hij geeft en zwijgt. Dit is handelen onder druk. Wanhoop heeft talloze gezichten. En Jenny schrijft : Dudley is weer op zee voor enkele maanden, beslist alweer een grote slag.

Wanneer die winter Conrad Webster geboren wordt, is alles weer goed.

De volgende zomer heb ik Jenny aan de telefoon.

'Hoe zit het daar eigenlijk?' vraag ik haar.

Ze aarzelt, zwijgt. We kennen elkaar te goed opdat ze nu nog met mooie woorden zou spreken.

'Wil ik dat ik je kom halen?' Ik stel de vraag heel kalm. Ze weet dat ik het haar slechts één keer zal vragen.

'Wel...' antwoordt ze onzeker, 'zou dat wel gaan?'

'Ja,' zeg ik.

'Wel, goed dan...' twijfelt ze nog eventjes.

'Tot straks,' zeg ik.

'Jamaar...' 't is ver hoor!'

'Morgenavond sta ik aan je deur. Tot straks.'

'Wat ben je van plan?' vraagt moeder als ik de huiskamer binnenkom.

'Ik ga Jenny halen. Ik heb geld nodig voor de reis. Breng je me naar de trein?'

'Je bent niet goed snik!' roept moeder, maar onverwijd word ik naar de eerste trein gebracht.

*

In de late namiddag neem ik de Sealink Hoovercraft naar Dover. Met de laatste trein daar, naar London. Ik arriveer in Victoria Station omstreeks middernacht. Neem in Kings Cross de nachttrein naar het Noorden.

Ik slaap niet, innerlijk bereid ik me voor op de strijd.

Een strijd zal het worden, hoe dan ook : Dudley zal niet toestaan dat Jenny weggaat, hij zal zijn gijzelaars niet prijsgeven. Ik bedenk dat ik ook hem zal moeten meeneemen. Hem laten huichelen tot hij niet meer kan. Hij moet in z'n eigen val trappen, alleen zo zal het lukken.

Langzaam openbaart zich in de eerste ochtendklaarte het nebuleuze, middeleeuwse landschap van Kent dat herinnert aan de sagen en legenden, de mythen van de geheimzinnige eeuwen. Her en der, in dalen of op bergflanken, liggen kleine, prachtige stadjes onder regenbogen in een duivelkermis te schitteren. In Newcastle is het volop dag. Edinburgh, Glasgow, Perth, Inverness. De etappe door de Highlands langs plaatsjes met Keltische namen, Lochluichart, Achanalt, Achnasheen, Coulag, Dan Kyle of Lochalsh : de kaap met de overzet naar het Island of Skye. Kyleakin.

In Kyleakin mis ik de laatste bus. Het wordt avond, ik koop wat bananen en eet ze rondwandelend op, zoekend naar een telefoonsel. Bij het water vind ik er een, maar het toestel werkt niet. Het glas van de cel werd doorboord met een kogel.

Met autostop geraak ik die nacht in Portree, de hoofdstad van het eiland. Het zijn slechts enkele, nu verlaten, straten. Ik bel er een taxi die me naar de noordkust brengt, naar Lyndale.

Twaaftde hoofdstuk

De chauffeur kent de plaats. Het is niet moeilijk, verzekert hij me, om taxiwerk te doen op het eiland, er is alleen de hoofdweg en de kustweg, hier en daar een paar huizen. Maar het 'round house' in Lyndale, ja, dat kent ie, het is een heel mooi huisje.

Achter een enorme rots maakt de baan een bocht, duikt dan een dal in, en helemaal beneden, tussen ruige begroeiing, ligt het ronde huisje.

De taxi stopt bij het hek. Alles ligt in een volstrekte duisternis en nu lijkt het wel alsof de koplampen van de auto een film projecteren. Het doet een moment onecht aan, alsof dit alleen maar in mijn verbeelding bestaat.

Ik betaal, en vraag veiligheidshalve aan de chauffeur om nog eventjes te wachten.

De wind giert. In het gieren van de wind, neem ik een gerinkel waar. Ik stap in de film, open het hek, en betreed de lugubere voortuin.

Het ronde huisje heeft alleen een gelijkvloers. Daar boven, een groot dak met, zoals Jenny in haar brieven schreef, vier schouwytjes. De deur staat in 't midden van de voorgevel, met links en rechts een venstertje. Deur en vensters hebben ronde, romaanse bogen, wat het aanzien iets vriendelijks en onschuldigs geeft. De gevels, opgetrokken in rotsgesteente, zijn bleekblauw geschilderd en verweerd. Naast de deur hangt aan een stuk touw een belletje. Onophoudelijk slaat de wind het tegen de stenen. Ik loop tot bij de deur en klop aan. Er is geen licht achter de raampjes. Ik klop een tweede keer, harder, en tik dan tegen een venster. Er komt geen reactie. Alles schijnt hier verlaten.

Ik loop het huisje om, klop tegen de ruiten in de zijgevel, wacht. Geen teken van leven. Het lijkt wel een teken van de dood.

Beangstigd loop ik terug naar de taxi. Ik ben te laat denk ik, ik ben te laat!

'It seems nobody is home,' zeg ik tegen de chauffeur. Mijn stem beeft. 'My sister is living here, she knew I was coming tonight...'

Ze wist het. Het dringt nu tot me door : misschien heeft ze het aan Dudley gezegd. Misschien...

Plotseling gaat de voordeur open. In een donkere gaping staat een bleek, mager wezen. Met beide handen schermt het de ogen af voor het felle licht van de koplampen. Ik stap uit, loop verdwaasd de voortuin op.

'Jenny!'

Ze rent naar me toe. Omhelzing.

*

Ze is mager, het vel over het bot, en bleek. Ze draagt de haren weer lang. Lang en sluik. Ze staat daar in haar nachtkleed, broos en warm, in de kille wind, als een half doorzichtige verschijning die op elk moment weer dreigt op te lossen in de duisternis. Maar zij is echt.

'Is alles goed?'

'Jaja...' haar stem klinkt zwakjes. Ik merk ook dat ze blootsvoets loopt. Doe teken aan de taxichauffeur dat ie door mag rijden.

'Je zal wel vermoed zijn na die reis, kom gauw binnen, ik zet direct een kopje koffie!'

We lopen het donkere deurgat binnen.

'Hier hangt nog geen lamp...wat denk je van ons belletje?'

Ze sluit de deur.

'Marcheert prima!'

'Kom,' zegt ze opgewonden. 'Kom eerst eens naar mijn jongens kijken!'

Ze opent een zijdeur links en knipt daar een licht aan, zodat er wat klaarte valt in de gang. Een spelonk.

'Dit is de woonkamer,' fluistert ze, wijzend naar de deur die ze net geopend heeft. Dan wijst ze naar de deur daartegenover, aan de rechtse kant : 'De logeerkamer, de

jouwe nu. Volg maar. Let op voor Conrad z'n karretje.' Ze gaat me voor tot achter in het gangetje, wijst naar een deur links : 'Dit is onze kamer...' Een deurtje tegenover : 'Da's de WC, en hier...'

Jenny houdt de wijsvinger tegen de lippen gedrukt, zachtjes opent zij een rechtse zijdeur, wenkt me mee naar binnen.

In het donker, een houten bed.

'Dat is Alex, de oudste,' fluistert m'n zus. 'Dat is Steve...'

Haar fluisterstemmetje trilt.

Ik zie twee kleine jongensgezichtjes in een vredige slaap, uitstekend onder een pak dekens.

Jenny draait zich om, trekt me bij de arm vooruit en wijst naar de andere kamerhoek : 'En dit is jouw petekind Conrad, zie!'

Ik zie een wieg met een baby, Jenny buigt zich wat voorover en dekt hem toe.

Wat ik voel, is zuiver geluk. Het ademen van de kinderen in de zwarte nacht, en buiten, het gieren van de wind en het rinkelen van dat belletje. Ik moet denken aan de kerststal.

'Kom,' zegt ze na een poosje - ik ben sprakeloos geworden - 'ik ga eerst een sterk kopje koffie zetten!'

We keren terug door de donkere gang en gaan binnen in de kamer waar zij het licht heeft doen branden.

'We hebben alleen hier licht, het is nog niet allemaal af...'

Jenny neemt m'n jas van m'n schouders en hangt hem op een stoelleuning. Enthousiast, maar een beetje de kluts kwijt, vult ze een keteltje met water en steekt het gasvuur aan.

Dit kamertje van vier meter bij vier vormt precies het vierde deel van de hele oppervlakte van het huis. Het heeft één ronde hoek, twee venstertjes - voor het eerste dat uitgeeft in de voorgevel staat een tafeltje, voor het tweede aan de zijmuur een aanrecht. Aan de muur rechts staat een oude hout- en kolenkachel waarop enkele pannen. Het gasvuur staat in de verste hoek.

Het balatum op de vloer vertoont gaten ter grootte van een schort, die het beton laten zien. Ook het tafellaken klopt

overuren. Van de vier stoelen zijn er nog twee heel. Eén is nog bruikbaar daar hij enkel een stuk van de leuning mist, maar de vierde moet het met drie poten stellen. De muren, geverfd in een lichtblauw kleurtje (dat houdt de vliegen en de muggen buiten, schreef Jenny in haar brieven), schilferen reeds af en in de hoeken onder het plafond herinneren vochtplekken aan Rorschach. Maar, hoe armtierig ook, alles is netjes gehouden, zelfs het beton dat door het balatum puilt, is rein en ziet er geglazuurd uit van het eeuwige schrobben.

'Je begrijpt wel dat we hier niet in luxe leven,' excuseert ze zich. 'Als er iets stuk is, moeten we naar Inverness, da's de dichtstbijzijnde stad, 't is een hele dag reizen, heen en terug, die afstanden maken alles zo duur...Niet te vergelijken met onze Belgique, nietwaar!' schertst ze. Jenny komt nu ios, ze maakt de tafel leeg, legt hier en daar iets op z'n plaats en flirt met haar armoede in een vermakelijk gekscheren.

'Heb je al een en ander in orde gebracht?'

Al te vlug wil ik ernstig zijn, want ze begrijpt mijn vraag niet.

'Ik heb de logeerkamer opgeknapt! Er is een haard in, je kan die aansteken als het koud wordt. 't Is wel zomer, maar het regent hier elke dag. 's Avonds kan het heel frisjes zijn! Weet je, de dagen zijn hier heel lang nu. We zitten dicht bij de poolcirkel, herinner je nog wel uit de aardrijkskundeboeken, nietwaar? De zon gaat onder om middernacht en om half drie wordt het al klaar! In de winter is het natuurlijk...' en ze wijst me aan, zoals een lerares doet als ze aan een scholier een antwoord wil ontlokken.

'Net andersom!' antwoord ik.

'Tien op tien!'

'Maar...ik bedoel...of je al iets in orde gebracht hebt voor de reis!'

'De reis?'

'Jenny, ik heb je toch gezegd dat ik je kwam halen!'

Ze draait zich om, het is een gedachte die haar het plezier lijkt te ontnemen.

'Zal Dudley niet mee akkoord zijn,' aarzelt ze.

Ze is inderdaad bang voor hem...

'Daar zal ik dan een mouw aan passen!' antwoord ik kortdaat.

'Zo.' Ze zwijg, draait zich weer om en blijft wachten tot het water kookt. Ze neemt kopjes en lepeltjes, doet er een grote schep instant koffiempoeder in en vult ze tot de rand. 'Je moet toch eerst een beetje uitrusten van de reis!'

Wil ze het op de lange baan schuiven?

'Je kan hier gezellig vakantie nemen...Als je wil kan je hier bij voorbeeld vier maanden per jaar komen schrijven. Zou dat geen goed idee zijn?'

'En waar is Dudley?'

Weer schijnt ze eventjes te schrikken. 'Een optreden, hij komt deze week wel naar huis...Overmorgen denk ik...'

Ik begrijp dat ik de hele zaak nu beter laat rusten, tenslotte is het al heel laat. Ik kom tot mezelf en besef wat dit betekent. Vreugde welt op. Jenny maakt nieuwe koffie en wanneer we het er over eens zijn dat we geen slaap hebben, gaan we uitbundig aan 't filosoferen, net als vroeger. Jenny huivert ervan, maar ze houdt van die huiver. Ze houdt van dat randje van het bewustzijn waarachter alles donker is, waarachter we niet kunnen kijken, alleen maar kunnen tasten. En soms voel je iets, maar je weet nooit wat het is.

Na de koffie gaat ze me voor naar de logeerkamer die met een schuifdeur afgeschermd wordt van de gang. Ze strijkt een lucifertje aan.

'Daar staat het bed, voel je het? De jongens zullen je morgenvroeg komen wekken! Slaapwel hé!'

'Slaapwel.'

Ik stroop m'n bezwete kleren af en ga liggen in de duisternis. Het doet deugd. De volstreekte duisternis, de dekens, het gieren van de wind en het eeuwige belletje...

Wanneer mijn ogen wat aan het donker gewend raken zie ik links in de muur een raam, met daarachter heen en weer slingerende silhouetten van struiken en bomen. Maar ik moet me heel goed concentreren om iets te kunnen zien. Verder rest me alleen de tastzin. Ik weet niet waar ik ben.

Morgenvroeg zal het licht mij alles tonen.

*

Het is dag als ik ontwaak in een kamertje met donker-groen gelakte muren. In de plankenzoldering is een gat waardoorheen ik het pannendak kan zien. Achter het bed, tegen een binnenmuur, een haard waarin verkoelde vuilnis ligt. Buiten slaan bladeren en takken tegen de stenen, het belletje rinkelt. Duivelskermis. Ik sta op, trek m'n kleren aan en ga kijken bij het raam.

Dichte struiken omkringelen een kleine voortuin onder wilde graszoden. Ze overwoekeren de stijlen waaraan het ijzeren hek hangt te kriepen. Achter het hek, de weg, beneden in een groen dal. Daarachter hét decor. Zie ik stenen beelden in de lugubere wolkenvrachten? Het zijn rotsen.

Vreemd, denk ik plots: ik bevind me op een eiland in het hoge noorden. Hier woont m'n zuster, Jenny. Ik sta in haar huis. Telkens als het ophoudt met regenen, spelen hier haar kinderen. Hier in het hoog opgeschoten gras, achter het ijzeren hek, aan de voet van deze monstrueuze beelden uit de prehistorie.

Voorzichtig trek ik de schuifdeur open, en loop de woonkamer in. Een grijze kat, mager als een geraamte, ritst voor m'n voeten weg.

'Goeiemorgen!'

Jenny kijkt op: 'Hallo! Dat is Emiel, onze kater. Heb je kunnen slapen?'

'Als een marmot. Waar zijn de jongens?'

'Ze doen een siësta. Ik zal eerst 'ns voor het breakfast zorgen, ga zitten.'

Ze loopt een poosje over en weer, kijkt naar de rekken tegen de muur, waarop dozen en blikken trommels staan.

'Wat zou je zeggen van een sterk kopje koffie om mee te

starten?'"Prima!'

Ze vult het keteltje met water en maakt het gasvuur aan.

'Eigenlijk zou ik eerst naar de winkel moeten...'

Ik begrijp dat ze helemaal niets in huis heeft.

'Ik haal ons wel iets. Waar is het ergens?'

'Haha! Dat zal ik je 'ns uitleggen: als je hier buiten het hek komt, volg je de baan naar rechts,' doet ze opeens heel opgewekt. Ze gaat voor het venster staan en wijst

'Heuvel op, heuvel af, dan tot boven op de volgende heuvel. Daar is een hek...Doe je open en dicht, ofwel klauter je erover...'

'Een hek? Midden op de weg?'

'Jaja. Een heel gek hek! Dient om de schapen bijeen te houden...kijk,' wijst ze naar de flanken tegenover. Het dal is bezaaid met witte vlokjes, net kiezels.

'Zijn dat schapen?'

'Wat dacht je?'

'Tiens, is het dal zo groot?'

'Zou je van opkijken! Hier wordt er met andere maten gerekend...Hier zijn er nog afstanden!'

'En die winkel is dus bij dat hek?'

'Neen, neen!' lacht ze. 'Je bent veel te optimistisch: dat hek is halverwege. Je moet dan nog 'ns over een heuvel. Als je boven bent, kan je rechts in de diepte een haven zien liggen. Links staan er enkele huizen. Daar!'

'Hoe ver is dat dan, te voet?'

'Heen en terug, drie uur, als je goed doorstapt.'

'En wat doe jij als je...'

'De jongens gaan natuurlijk mee! Twee in de duokoets, één op de rug!'

'Door dat klereweer?'

'Klereweer? 't Is zomer nu! Moest je 'ns in de winter hier zijn!'

'Ewel, santé.'

'Santé,' lacht ze. Ze vult onze kopjes tot de rand.

'Maar in de winter lift ik meestal,' gaat ze door. 'De mensen kennen elkaar hier goed, er zijn er ook maar een handvol in de hele streek.'

'Zoals bij ons vroeger.'
'Ja, zoals in de oude tijd.'
Ik kijk naar buiten, regen, wind, bergen, wolken. Dit is de oude tijd. Is Jenny hier welbewust...teruggekeerd?
'Hoe laat is het nu?'
'Middag denk ik.'
'Heb je hier geen klok?'
'Ik kijk naar de zon! En in geval van nood...als ze dus niet schijnt...ik bedoel dus meestal,' gekscheert ze, terwijl ze een oude radio op de vensterbank schouderklopjes geeft, '...gewoonlijk doet ie het wel, maar...aha!
Een geruis vult de kamer, dan stemmen. BBC-news. Precies één uur.
Jenny steekt de vinger op, kijkt schuin omhoog: 'De jongens zijn wakker, ze zijn nieuwsgierig om je te zien...'
Jenny verdwijnt in de gang. Ik hoor kinderstemmen: 'Mammie...' - fluisterend - 'is nonkel Lieven still here?'

Ik hoor hen naderen, draai me om.
Schuchter blijven de jongetjes in het deurgat staan. Twee bedeesde, magere jongetjes.
We wisselen een glimlach. De oudste neemt het initiatief, we maken kennis. Steve blijft nog een poos rond moeders rokken hangen. Jenny lijkt nu bezorgd. De reden is duidelijk.
'Mammie, can I get some milk, please?'
'In a while.' Ze neemt twee bekers, doet er wat melk in, en vult ze tot de rand bij met warm water uit het keteltje.
'Volle melk is te sterk voor hen,' legt ze uit. Ze kleedt de jongens aan, gaat dan de baby halen. Ik krijg m'n petekind op schoot, terwijl zij gauw de vaat doet.
'Mammie, are we going to the shop now?'
'In a while.'
'And is nonkel Lieven coming with us?'
'Yes.'
Er valt me nu iets te binnen: 'Ik heb nog enkele boterhammen in m'n valies zitten!' Ik open de rits, Jenny kijkt om.
'Maar je hebt zelf nog niet gegeten, je hebt het nodig, eet die zelf maar op,' repliceert ze. Ze gedraagt zich als

iemand die iets graag wil hebben en het niet wil laten blijken uit schaamte. Maar wanneer ik het pakje open maak, kunnen de jongens hun vreugde niet op. Ze dansen, 'Bread! Look mammaie, bread!'

*

Jenny oordeelt dat we het maar beter kunnen uitstellen tot 's anderendaags om naar de winkel te gaan. Op dat moment besef ik het nog niet goed: hier sterven de muizen in de schapraai. Die dag zullen we limpids eten.
'Limpids?'
'Ja, ken je karakols? Het lijkt erop.'
'Waar haal je ze dan?'
'Uit mijn zee!'
'Je zee?'
'Ja, ik heb een zee achter mijn tuin. We gaan direct eens kijken!'
Jenny kleedt de jongens aan en zet Emiel buiten. Door de pletsende regen volgen we een pad dat zich achter het huisje door de dichte begroeiing van een bos slingert. De kinderen schijnen aan het rotweer gewoon te zijn.
'Mijn bos!' zegt Jenny trots. Ze vertelt over het bos, maakt me af en toe opmerkzaam op een wegritsende haas en drukt haar spijt erover uit dat ze het geweer niet bij zich heeft. Na een half uurtje wandelen, lopen we langs een kasteel dat op een hoogte staat, omgeven door weilanden. Ze wipt over een afsluiting en zoekt een poos in het gras, wadend tussen de boterbloemen.
'Tja,' zegt ze, terugkerend met lege handen, 't is nog wat vroeg voor de champignons.'
'Van wie is dat kasteel?' wijs ik.
'O, 't staat leeg...'t is van MacJumps, de landeigenaar. Maar hij laat het helemaal verkrotten...'
'Ben je er al geweest?'
'Tuurlijk. Laten we haast maken, kom!'
Wat verder loopt de weg lichtjes bergop. Helemaal boven,

komen we bij de rand van het bos. Aan onze voeten : een rotsig strand, en de zee, waaruit, als de ruggen van reusachtige oceaansvissen, twee eilanden opduiken.

Jenny plaatst de kinderwagen met de baby onder een boom. Ze legt een steen voor de wielen en loopt met de kinderen onverwijld naar het strand. Gebukt, zoals grazende schapen, beginnen ze op de glibberige stenen te zoeken naar limpids en mosseltjes.

'Verser kan het niet!' plukt Jenny ijverig door. 'Je zal versted staan van de smaak.'

Tot de knieën waadt ze door het water. De pyramidevormige schelpjes hechten zich aan de stenen met niets tenzij hun zuigkracht, maar ik ken de truuk niet om ze los te peuteren, ik scheur m'n vingernagels. Ook de kinderen helpen ijverig zoeken. Het koude water kan ze niet deren en de branding verschrikt ze niet, ze zijn vergroeid met de zee, de moeder van alle leven. Tot het middel waagt Jenny zich in het water. Grote meeuwen scheren boven onze hoofden en dobberen over de golven om ons heen. Een bende wilde ganzen strijkt neer, nieuwsgierig naar onze bezigheden. Jenny vertelt me hoe je ze kan lokken. Als je goed kan gooien, en je raakt ze met een steen, kan je ze makkelijk vangen, legt ze uit. Hierna geeft ze een demonstratie. Ik sta versted van de trefkracht waarmee m'n onhandige zuster werpt. Ze raakt de kop van een gans, maar helaas herstelt de vogel zich onmiddellijk en vliegt op.

'Als je zo diep in 't water staat, kan je natuurlijk niet hard gooien,' legt ze uit, 'maar 't is wel lekker vlees!'

Nat tot het middel keren we terug met een paar handen vol slakken. Onderweg blijft Jenny dralen in de graskant, op zoek naar 'roze paddestoelen', een hallucinogene maar zeer voedzame zwammensoort, goed om de saus te kruiden.

Thuis spoelt ze de buit. Met een restje melk en een handvol brandnetels erbij, kookt zij een verse, heel smakelijke soep.

Het wordt later, de jongens zijn moe en gaan naar bed.

Jenny en ik blijven verder praten tot het donker is. Zij vraagt zich af of het er in het dorp allemaal nog zoals vroeger uitziet, wie nog leeft, en wie er allemaal dood zijn intussen. Ja, ook Martha is het hoekje om, die poedel heeft haar overleefd. Dat van grootmoeder weet ze al, maar ze is gezond, ze eet, drinkt en lacht. Er zijn nieuwe straten gelegd, nieuwe huizen gebouwd. Er is een andere pastoor, nog altijd woont die in z'n eentje in de pastorie, een landhuis met wel twintig kamers en een immense, prachtige tuin. Het is een echte schande zegt Jenny. Mijn maag rammelt. Jenny hoort het blijkbaar, ze tovert een verstopte korst brood te voorschijn en roostert ze op de kachel. Met een zondige pret, en met veel smaak eten we ze op.

'We mogen niet te lang meer wachten,' waag ik het nu weer om de kern van de zaak aan te snijden. 'Ik heb net genoeg geld voor de terugreis en wat mondvoorraad.' Haar gezicht vertrekt weer. Jenny wordt zenuwachtig, ze probeert na te denken, maar er is een groot obstakel. 'We zullen daar morgen over praten,' zegt ze.

Die nacht realiseer ik me dat ik niet voorbarig mag juichen: ik heb Dudley nog niet ontmoet. Uren lang nog lig ik wakker en soms beeld ik me in dat ik hem hoor binnenkomen. Hier, in deze stikdonkere kamers...

's Anderendaags slaap ik een gat in de dag. Er is gepraat in de huiskamer als ik opsta. Aan tafel bij een kopje koffie zit een fors gebouwde, blonde man van zowat vijftig. Het is Ian, de visser. Regelmatig komt hij Jenny een zak verse harig brengen. Ze praten over 'Lucy's baby', het kind heeft gisteren een hersenbloeding gekregen. Het is dood. Akelig is het. Ian informeert naar Dudley. Hij had een aantal optredens deze week vertelt Jenny, morgen is ie misschien terug.

'Your husband, Jenny ... is he an alcoholic?' vraagt de visser plots.

'I don't think so,' antwoordt ze te gemoedelijk, 'but I guess he can easily bear a beer...'

Ian vertrekt. Jenny geeft me een handdoek, leidt me naar

de zolder en toont me fier de backkamer. 'En goed wrijven!' citeert ze grootmoeder.

Fris keer ik terug. In de gang valt m'n oog op een reeks wapens die daar, als ornamenten, aan spijkers ophangen. Een geweer, een dolk en een knuppel. Net komt Jenny uit de living.

'Het is dus waar! Je gaat jagen!' lach ik.

t Krioelt hier van de hazen, maar ze zijn heel vlug,' zegt ze. 'De jongens zijn ongeduldig...zullen we naar de winkel gaan?'

Het regent met korte tussenpozen. Het is inderdaad ver, tot bij die haven. Maar de kinderen klagen niet. Ineengedoken in hun jasjes ondergaan ze de gure folteringen. Ze weten wat het betekent, naar de winkel gaan. Die middag maakt Jenny spaghetti klaar, het is een feest voor de kinderen. Als ze naar bed zijn trekt Jenny de gordijntjes voor de ramen. We vertellen een gat van vijf jaar dicht, terwijl buiten in de zwarte nacht de wind door de struiken jaagt en het belletje rinkelt.

'Ik hoor een auto stoppen,' zegt ze plots.

Het volgende ogenblik klapt de voordeur open.

Flink aangeschoten, maar wat ontnuchterd door het gure weer, staat daar de muzikant himself, Dudley.

*

Eén moment blijft ie, met de deurklink in de hand, onbeweeglijk staan. Vijandige donkere ogen boren zich doorheen de ontwrichte roes een weg naar de werkelijkheid.

Ik, vreemde eend in zijn bijt. Hij heeft dit nooit verwacht, zoveel is zeker.

Jenny stelt ons aan elkaar voor. Het gezicht van Dudley verandert. Hartelijk drukt hij me de hand.

'O, yes, of course! How are you?'

Hij gaat naar Jenny toe, omhelst haar: 'I love you.'

'Did you come by car?' en in dezelfde woordenvloed tot Jenny, 'Darling, I'm so hungry! We had a damned performance! Imagine,' richt hij zich weer tot mij, 'we were playing for five hours and they just didn't offer us a single drink! Imagine, we had to pay for a beer!'

'Was it in the hotel?' vraagt Jenny.

'Yes, in the hotel. Damned! That people are real vamps!' schreeuwt hij me verongelijkt in het gezicht. Hierbij brengt hij met een stoot de hand met openplooiende vingers tot vlak voor m'n gezicht. 'They pull all the energy out of your body...' de vingers plooiën zich, de hand kantelt tot een wurggreep, 'if they could, they'd kill you!'. De kneukels van de gebalde vuist zien wit. 'I an was here,' springt Jenny gauw op een ander onderwerp. 'He told us Lucy's baby died.'

'O, how terrible,' repliceert Dudley.

'A haemorrhage,' zegt Jenny.

'O, dear,' zegt hij.

Ik wens hen goeienacht, trek me terug in de lo-geerkamer en sluit de schuifdeur. Aangekleed kruip ik onder de dekens.

Het is stil en donker. Onder de schuifdeur is er nog een lichtspleet. Ik hoor zachte stappen in de gang. Het licht gaat uit. Iemand frutselt aan de deur. Ik kan niets zien. Ik hoor een gedempt gerommel met kopjes en andere voorwerpen. Het wordt weer stil.

Ik lig wakker, m'n hart bonst. Ik luister gespannen. Er is alleen het gieren van de wind en het rinkelen van het belletje. Mijn ogen wennen aan de duisternis en nu zie ik het raam: een onwezenlijk zwart-grijs vierkant in de muur, met daarop de grillige dans van de bomen. Hun silhouetten onderscheiden zich nauwelijks van de achtergrond, zo donker is het.

Plotseling hoor ik een zacht gekraak. Het zijn geen bomen die het begeven, geen struiken die afgerukt

worden. Het geluid komt van boven.

Ik kijk naar het plafond, probeer het gat te zien. Er zijn enkele zwakke vlekken klaarte, daar waar de nacht-lucht door de pannen zichtbaar is. Ze verduisteren.

Ik hoest, draai me om in het bed en hoor opnieuw het gekraak boven.

Wanneer ik opkijk, zijn de matte lichtvlekken weer zichtbaar. Totdat het klaar wordt buiten, blijf ik wakker liggen, nadenkend.

Cécile loog. Dudley is helemaal geen Noors type, hij lijkt veel meer op een Zuiderling, een Spanjaard. Donkere ogen, gitzwarte haren. Waarom loog zij zo vastberaden?

Voor mijn gesloten ogen zie ik het geweer aan de muur in de gang, en de nagel waaraan de dolk hing...

*

De dolk hangt er nog, wanneer ik 's morgens opsta, maar het geweer is verdwenen. Ik ga met Jenny en de kinderen in de woonkamer zitten. We drinken koffie en spelen spelletjes. Pas in de vooravond zal er gegeten worden. Eén maal per dag is genoeg, zegt Jenny, dat is gezond.

Dudley blijft tot de late namiddag in bed. Af en toe komt ie wat koffie halen in de living, maar telkens trekt hij zich onmiddellijk terug, met haastige passen alsof hij heel belangrijke dingen aan het doen is.

In de late namiddag hebben de kinderen nog steeds niets te eten gehad, behalve wat fluitjesmelk om hun klachten te stillen.

Dudley verschijnt met het geweer. Hij blijft voor het raam staan totdat het ophoudt met regenen. Stapt dan met rasse schreden naar buiten en verdwijnt tussen de bomen.

Geen half uur later is hij terug. 'No rabbits today,' lacht ie de kinderen toe, maar verschrikt deinzen ze achteruit, alsof hij een wildvreemde was. Ze gaan aan moeders

rokken hangen, Jenny kan zich geen houding geven, de jongens beginnen te huilen.

'Alex is a clown!' roept Dudley, 'and Steve is a hypocrite!' Het is een bevreedende gedachte dat dit hun vader is. Noodgedwongen trekt hij zich terug. Ik hoor water stromen, het zoemen van een scheerapparaat. Jenny rent over en weer met zeep, shampoo en handdoeken. Ze borstelt een jas, poetst een paar zwarte schoenen tot ze glimmen als spiegels, en kijkt daarbij verstrooid en bedrukt.

In de vooravond wipt Ian eventjes binnen. Hij drinkt koffie, praat over het weer en geksheert met de kinderen. Dudley duikt op, gewassen en geschoren, opgedoft als een prins. Hij vraagt Ian een lift en onverwijld vertrekken de mannen.

Die avond komt Dudley niet naar huis. Pas de volgende dag, het is bijna donker geworden, duikt hij op, vergezeld van een Zwitser op doortocht. De man praat opvallend goed Engels. Hij is zwijgzaam, maar vrijpostig. Alsof ie er thuis was, bedient hij zich van het fornuis, zet koffie voor zichzelf en eet de beschuitjes van de kinderen op. Vervolgens gaat ie aan tafel zitten en leest in een krant terwijl hij filtersigaretten rookt. Hij slaat geen acht op de kinderen die hem onwennig maar met valke-ogen observeren. Ze lopen in een boogje om hem heen, de blik argwanend op hem gericht.

'When we were living in London, we had two dogs, isn't it, darling?' komt Dudley de kamer binnen.

'Yes...' antwoordt Jenny onderdanig.

'Two males! Homo's!' schaterert hij. En weer: 'Isn't it, darling?'

'Yes,' zegt Jenny onwennig.

Dudley verdwijnt.

De Zwitser staat op: 'Can I take a bath here?'

Jenny knikt, leidt de man naar de zolder. Wanneer ze terugkomt, neemt ze de lege beschuitdoosjes en plaatst ze zwijgend terug op het rek. Ze doet de kopjes en de

bordjes in de spoelbak en wast ze met koud water af.

Het wordt laat, de kinderen zijn naar bed. De Zwitser blijkt inderdaad een logé, hij wordt verzocht op zolder te slapen. Die nacht blijf ik wakker. Ik heb gemerkt dat het geweer niet teruggehangen werd. Ik kleed me niet uit en blijf boven op het bed liggen, starend in de duisternis, angstvallig luisterend naar de geluiden op de zolder en me inspannend om het gat in het plafond te kunnen zien. De korte, noordse nacht lijkt wel een eeuwigheid te duren.

*

De volgende ochtend gaat de Zwitser weg.
'What a freak! Such a damned, stupid creature! I never met such a stupid, damned creature!' roept Dudley hem na. De hele middag is de sfeer gespannen.
In de namiddag stopt een klein autootje voor de deur.
'It's John, mammie' zegt Alex gedempt.
Een kleine, magere en norske jongeman met lange haren en een luizige baard, stapt binnen. Hij groet niet, gaat zitten en accepteert een kopje koffie van Jenny. Hij ziet er niet erg goed uit. Mijn aanwezigheid laat hem even koud als die van de kinderen. Hij lijkt wel te slaapwandelen. Dudley dirkt zich op en ze vertrekken.

Wanneer hij pas 's anderendaags op de middag thuiskomt, ziet Dudley er verwaaid uit. Hij gaat driftig te keer.
'O, dear,' jammert hij tot Jenny. 'This morning, I went to John's house. We had an appointment for the rehearsals and he didn't show up. So, as no one answered when I entered, I got into a panic and ran to his bedroom. O, my dear! Well, now I can understand why that stupid creature will never get married! I couldn't believe my eyes! He was lying on his bed, like this...'

Dudley maakt zijn zin niet af, maar toont met gebaren wat hij John heeft zien doen: 'This!', en hij prikt met een fictieve spuit in de arm 'That stupid creature!'

Tot mijn verbazing schijnt Jenny niet eens erg te schrikken.

'I'll kill him!' schreeuwt Dudley woest. 'Yes, that's what I'm gonna do! I'll kill him!' En hij gaat met de hand in een ruk langs z'n kin, alsof ie iemand keelt.

*

Het wordt weer avond, Dudley kalmeert. Ik zie de kust vrij om het onderwerp aan te snijden en vertel hem dat ik in feite gekomen ben om hen te vergezellen naar België, op vakantie. Ik laat hem niet de tijd om tegen te pruttelen, maar begin meteen z'n verblijf daar te schilderen in de bontste kleuren: de stadsfeesten staan voor de deur, er is een tekort aan muzikanten, maar je kan er poen scheppen. Muzikanten zijn er ook te kort bij de televisie, vertel ik, de jeugd heeft het te gemakkelijk gehad, echte kunstenaars zijn er niet meer. En heb ik niet heel wat relaties in dat wereldje? Zal ik m'n schoonbroer niet een handje helpen om te aarden in het landje van belofte waar alleen santen uit andere landen kunnen open bloeien en groot worden? Urenlang ga ik door. Dudley's houding en gezicht veranderen. Ik kan niet uitmaken of ie huichelt, ofwel of hij me gelooft. Ik hoop alleen dat hij me geringschat: kan een dom wezen als ik zo volmaakt zitten te liegen?

Hij tovert een grote karaf bessenwijn te voorschijn. Ik verhaal over de talloze manifestaties waarop men, puur uit gebrek aan talent, miserabele bandjes met afgezaagde melodietjes moet draaien; over machtige maecenassen die met heimwee terugkijken naar de tijd toen ze nog 's een orkestje konden laten spelen op hun tuinfeesten, en Dudley trapt in de val. Zijn eigen val. Hij weet het zelf al lang: hij is een groot kunstenaar, een miskend talent. Het

schijnt hem goed te doen dat ik begrijp dat echte artiesten gedurende de eerste helft van hun leven per definitie armoedzaaiers zijn, maar, dat ziet hij ook wel, die tweede helft ligt nu op hem te wachten, over zee, in den belgique waar ook Brel groot geworden is. Brel, zijn idool, dat zet de kroon op mijn speech.

Er wordt geklonken op de aftocht. De volgende dag houdt Jenny zich bezig met pakken. Ik hou de koffers open, zij vult ze op.

'Laat die rommel hier,' zeg ik, wanneer ze drie mooi beschilderde borden tussen de kleren wil stoppen.

'Maar het zijn erfstukken!' protesteert ze. 'Het zijn borden van meetjes moeder, die zij kreeg toen zij trouwde.'

Ik hoef er niet over na te denken. Het zou Dudley's argwaan kunnen wekken. 'Laat hier!' beveel ik. Maar nu begrijp ik dat Jenny heel goed weet dat zij nooit meer terug zal keren naar dit gat...

Ik zie Dudley aarzelen, twijfelen, hij test me met sluwe vragen, doortrapt als hij is, maar ik ben op alles voorbereid.

Om zes uur in de ochtend staan Jenny, de baby op de arm, gewikkeld in drie dekens, Alex en Steve onwennig aan de hand van hun vader, en ik, voor het huisje op de verlaten weg in de kille regen voor de rotsen te wachten op de eerste bus. In de voortuin bij het ijzeren hek loopt Emiel heen en weer te janken als vermoord.

*

Dertiende hoofdstuk

Wanneer een doel nadert, neemt de spanning toe, maar uiterlijk verloopt alles rustig. Het is een prachtweertje. Op de trein bespeur ik hoop in Jenny's ogen. Dudley wisselt voortdurend van zitplaats en drukt half opgebrande sigaretten uit. Hij legt een krampachtige toeristische interesse aan de dag. Al is het welkom niet voor hem bestemd, thuis is het feest.

De kinderen leven op. 'Bread, look, mammie, lots of bread!' Steve eet zich ziek.

Dudley laat in een mum van tijd de voorraad bier verdwijnen.

'What a summer! Thirsty weather! Please, Jenny, get me a couple of beers, I'm so thirsty!'

's Middags gaan ze wandelen, steeds later keren ze terug. Ze zien er zielig uit wanneer ze opduiken, 's nachts. Gegeneerd draagt Jenny de kinderen naar bed.

'What a marvellous day we had!' meesmuilt Dudley, en hij wankelt naar de logeerkamer. In de living zitten vader, moeder en Paul, zwijgend, de blik neergeslagen.

De vakantiegangers blijven in bed tot rond de middag. Nu en dan zie ik Jenny slaafs met bierflesjes heen en weer zeulen van de kelder naar de slaapkamer.

Na enkele dagen blijven de kinderen thuis wanneer ze beiden gaan wandelen. Op een nacht keert Jenny alleen terug. Dudley werd gevraagd voor een optreden in de stad, luidt het. We doen navraag, van optredens is geen sprake.

Stilaan komen familieleden en kennissen over de vloer. Met klachten. Moeder verbleekt ervan. Ik weet dat in haar de woede groeit, zoals in elk van ons.

'Een lelijke profiteur, dat is het,' zegt tante Bea onverbloemd en opgewonden. 'Ik denk dat Jenny d'r al wat mee beleefd heeft! Als ze daarmee haar leven lang gestraft moet zitten...awel, merci!'

't Is spijtig dat ik het zo moet zeggen,' aarzelt Clémentine op vertrouwelijke tot moeder, 'maar ik miszie toch wat aan die Engelsman, 't moet me echt van het hart...'
'Hij riep me alleen bij zich, of ik hem niet wat geld kon lenen. Een paar duizend frank was genoeg, zei hij!
Overal wordt Dudley aan de deur gezet. Te laat vernemen we van elkaar dat hij bij elk van ons leent, onder de meest ondenkbare voorwendsels.
'Kun jij daar niets aan doen,' komt Elke bij me klagen.
'Gisterenochtend stond hij weer aan onze deur, hij vraagt brood en bier...Ik dacht, nu laat ik hem staan, maar hij bleef bellen...Ik heb schrik, hij kijkt me zo vreemd aan...'
'Heeft hij jou al geld afgetroggeld?'
'Ik...neen...hij sprak er wel over...'
Elke krijgt een kleur.

*

Op een weekend kom ik thuis, moeder ziet er woedend uit. Ik begrijp het pas wanneer ik in de living kom. Er speelt muziek. In een stoel zit Dudley schijnbaar geconcentreerd de maat mee te slaan. Telkens neemt hij de naald op en plaatst ze wat achteruit. Hij laat het stukje eindeloos draaien:
An-ge-line, de blonde sexmachine!
An-ge-line, de blonde sexmachine!
Ik loop terug naar de keuken.
'Uren is ie er al mee bezig! Ik word zot!' zegt moeder.
Ik ga weer naar de living.
'Hello!' doet Dudley, alsof ie me nu pas opmerkt.
'I'm studying the tactic : listen how he gets the public on his hands!' meesmuilt hij.
'Why don't your parents come to sit by?' kijkt hij Jenny verwijtend en dronken aan. Gedwee trommelt ze hen op. Vader komt erbij zitten. Om de vrede te bewaren. Moeder krijgt het niet over haar hart. Dudley vertelt over z'n geld

en z'n optredens, over z'n toekomst, z'n paleis en z'n plannen. Vader knikt gelaten. Het maakt me woedend. Mijn vader, de wroeter. Tot z'n laatste spaarcent heeft de schurk er doorgedraaid. En hij protesteert niet eens, hij heeft de kracht niet meer, laat zich in zijn gezicht uitlachen.
'Wat wil je dan dat ik er aan doe?' zegt hij soms moede-loos.
Familie komt op bezoek. Mensen die er nog het laatste niet van weten. Ze bewonderen de kinderen om hun flinkheid, tellen ze, en Dudley schatert.
'And Jenny wants another one, isn't it darling?'
Ze is reeds in verwachting van het vierde kind.

Zo gaat het door, dag aan dag. De spanning stijgt, en de woede. Er moet iets gebeuren, zo blijft het niet lang meer duren.
'I've got an appointment with my lawyer in Brussels this afternoon, could you bring me to the station Lieven?'
'I have to join the band, tonight, it'll be late, can I use the car for just one night?'
'In fact, I need a car, it 's a pity I still have to wait for my money...'
'Terloops Jenny, wat gebeurde er met die auto die vader jullie op Skye kocht?'

'Jenny gelooft nog altijd dat ze verschillende miljoenen te goed hebben,' zegt moeder. 't Is een zaak van nog enkele weken, hoogstens een paar maanden zegt ze...'
'Hoe is 't mogelijk?'
'Maar wat moeten we dan doen?'
'Raadpleeg een advocaat?'
'Hoe? We hebben niets meer, weet je dat?'
'Ik zal hem...Als die zich hier nog durft te vertonen, wacht...'
'Ware het niet dat Jenny en haar kinderen...' dreigt moeder. 'Ze houdt van haar kinderen, voor hem heeft ze alleen schrik...Maar ze zal moeten kiezen...en ik weet dat ze voor haar kinderen zal kiezen...'

'Dan moet ze voor de keuze gesteld worden!
'Dat gaat niet vanzelf...'
'Ik gooi die vent hier buiten! Ik zal hem...'

Vroeger heb ik nooit vermoed, nooit kunnen vermoeden, tot wat een mens in staat is. Altijd heb ik geloofd in de goedheid van de mens : iedereen is goed, het kwade is alleen per vergissing in de wereld. Maar hoe naïef is het om zo iets te geloven! Een mens gelooft wat hij liefst gelooft, zegt men wel eens...
Jenny houdt van haar kinderen, op elk moment van de dag en nacht is ze ermee begaan, haar kinderen betekenen alles voor haar. En ondanks alles zijn het flinke jongens. Maar zij is helemaal in zijn macht, ze is door hem betoverd, ze heeft hem opgegeten, zoals moeder soms wanhopig zegt. Jenny zelf heeft geen wil meer.

Elke zegt : 'Het jaagt me angst aan als ik haar zie, ik herken haar niet meer, haar meningen zijn zo veranderd...het lijkt wel of ze slaapwandelt, ze is zo mak, ze slikt alles wat hij zegt, hij beveelt haar maar, en ze denkt er niet eens bij na! En vroeger...'

Het is de waarheid. Waar is die vrijmoedige freule? Die ridderlijke jonkvrouw die liever zou wegzinken in de grond dan zich een blad voor de mond te nemen? Die desnoods op de vuist ging..Waar is zij? Angst, niets dan angst voor die gek, heeft haar in een schemerwerkelijkheid gebracht, ze is apatisch geworden, weerloos, de wereld buiten haar bestaat niet meer. Alleen Dudley's willetje, en haar kroost, haar nest uitgehongerde welpjes. Een mager troepje gijzelaars onder de tirannie van een gewetenloze schurk!

Soms schijnt ze heel eventjes uit haar schulp te komen. Zodra Dudley opduikt, krabbelt ze terug: 'Yes, dear. No dear. Of course, dear. Sure Dear.'

De spanning blijft zich opschroeven, dag na dag. Dudley is al dagenlang niet meer te zien en op een avond gebeurt er iets vreemds : de kinderen komen aandraven met een nieuw vocabularium.

Nu ze hun eerste woordjes leren, is alles wat nieuw is een stap vooruit.

'Gramma is silly. Silly, silly, silly. Mammie, what is silly?'

'Silly means stupid.'

'Silly means stupid,' herhalen ze.

'Nonkel Lieven is a homo. Mammie, what is a homo?'

'A homo is a gay.'

'A homo is a gay,' herhalen ze.

'Nonkel Carl, are you a zombie?'

'Tante Sien is a sexy girl!'

De maat is al lang vol.

'Als ik die vent hier nog zie, vermoord ik hem.'

Wanneer ik het volgende weekend thuiskom, zijn allen weg.

'Wat is er gebeurd?' vraag ik aan moeder.

'Ze zijn weg,' antwoordt ze.

'Waarheen?'

'In de stad, bij Hilde.'

*

Ik heb nooit kunnen vermoeden tot wat een mens in staat is. Ik wist niet dat liefde zo groot kon zijn, dat je ze zo diep kon voelen, dat ze zo dwingend was. In de jaren die voorbijgegaan zijn, heb ik gezien dat mensen van liefde kunnen sterven.

Ik heb altijd geweten dat je van liefde kon leven. Dat het een motor was, een impuls, een drijfveer, een enige zingever. Ik heb mensen ontmoet die liefde moesten missen; ze waren niet zoals wij, soms was het heel triest om hen bezig te zien, om hen te horen spreken, soms geleken ze zelfs meer op dieren dan op mensen. Ik heb zo'n mensen ontmoet en ik heb medelijden met hen gehad, maar ze begrepen niet wat dat was, ze buiten mijn medelijden uit. Wat men niet gekregen heeft, kan men

niet geven. En ik dacht : ze kunnen het niet helpen.

Ik heb altijd geweten dat je van liefde kon leven, en ook heb ik geleerd dat je van liefde kan sterven. Maar dit heb ik nooit kunnen vermoeden : dat je uit liefde kan haten. En dat die haat ontzettend groot kan zijn. Ik heb nooit kunnen vermoeden wat nu een onwrikbare zekerheid in mezelf geworden is, iets waaraan ik niet kan en niet wil twijfelen, iets dat zich boven elke wet verheft, omdat het antwoordt op de wet van de liefde.

Een mens kan van liefde leven. Van liefde kan iemand sterven. Maar ook kan een mens uit liefde doden.

Ik spreek niet over de impulsieve liefde, en zo spreek ik ook niet over de impulsieve moord. Ik spreek over de liefde die diep in het wezen van onszelf verankerd ligt, de rijpe liefde die een leven lang gegroeid is en die dieper is en echter is dan men kan vermoeden. Zij is de liefde waarop, zelfs als wij het niet beseffen, onze wil is afgestemd... We kunnen ze niet loochenen zonder onze ziel te straffen met de laatste dood, want aan haar voelen wij ons hart, zonder haar kunnen wij niet langer mens zijn. Deze liefde bindt ons aan ons wezen en verbindt ons met allen waarmee ze ons verbindt.

Een mens vecht om zijn zelfbehoud. Liefde maakt dat hij gaat vechten voor zijn soort, zodat hij zelfs zichzelf opoffert. Maar liefde kan ook maken dat hij doodt.

Ik spreek niet over de impulsieve liefde, ik spreek over de berekende moord. Voor het eerst merk ik bij mezelf een kalmte waarin ik wik en weeg. Ik speel met gedachten die altijd taboe zijn geweest, maar iets heeft ze nu de vrije loop gelaten, het hek is van de dam. Ik verwonder me niet eens over de rust van mijn gemoed, wanneer ik overweeg wat ik kan hopen. Wanneer ik overweeg hoe ik mijn hoop kan verwezenlijken. Ik weet ook dat ik niet alleen sta en dat ik niet alleen kan handelen. Mijn hoop is de hoop van anderen. Mijn haat is de haat van anderen, want wij delen dezelfde liefde. Nu het alleen nog de maatschappelijke

consequenties zijn die afschrikken omdat zij alles weer teniet doen, merk ik hoe het mogelijk is om in koelen bloede een daad te beramen waaraan de gedachte alleen al altijd afschrikwekkend is geweest. En ik begrijp dat dit kan omdat dit 'oorlog' is : een daad van collectieve zelfverdediging.

De vijand is gevlucht. Hij bevindt zich nog in het eigen kamp, en met zijn gijzelaars. Zijn onmiddellijke afwezigheid creëert een wrede nuchterheid. Gevoelens worden herleid tot principes. Onze gesprekken thuis verraden de geboorte van een strategie. Als een bepaalde drempel bereikt wordt, gaat een mens vechten. Het is een leugen dat hij hierdoor zichzelf verlaagt. Waar het leven van geliefden op het spel staat, is hij die weigert te strijden gewoon een lafaard.

Ik heb nooit kunnen vermoeden dat er zo'n drempel was, in mezelf en in allen die met mij onder hetzelfde juk geleden hebben. Maar er zijn drempels in onszelf. En achter die drempels die wij vrezen, liggen onbetreden kamers.

Een man die zijn trouwe hond moet doden om te kunnen overleven, doet dat niet met spijt. Ik heb een verhaal gehoord van drie mannen die door de wildernis trokken, drie goeie vrienden. Eén van hen werd ziek en die hebben ze gewoon achtergelaten. Ik durf het niet te vertellen : ze hebben hem opgegeten. Nooit heb ik dit verhaal geloofd, maar nu weet ik dat het geen verzinsel is.

Mensen hebben altijd gedood, nooit heb ik dat begrepen. Maar vandaag weet ik dat men soms moet doden om te kunnen leven. Een mens doodt uit liefde. Haat is alleen een roes die het gevoel beschermt tegen aarzeling en twijfel. Haat op zichzelf betekent niets, al kan men zich ermee besmeuren, zoals men zich kan besmeuren met de dronkenschap of met de wellust. In de oorlog haat men de vijand niet, haat doet soldaten niet vechten. In de oorlog is alles strategie, de vijand is een doelwit, hét doel is de overwinning of het leven zelf. Als er geen hoop op zege is,

dan vecht men niet. Alleen de waanzin en de roes doen doden om te doden. Zelfs dieren doden alleen maar omdat ze in de dood het leven zien. Dood en leven zijn dieper met elkaar vervlochten dan wij doorgaans bereid zijn te erkennen.

Het is een luxe als men nooit die drempels over moet, waarachter kamers vol desillusies liggen. Een hemels leven is het, waarin de dood kan worden voorgesteld als iets dat kan worden uitgesteld tot het allerlaatste moment, iets dat bovendien wordt ingesponnen in de vreemde waanzin die religie heet, zodat het zelfs beloften inhoudt. Maar, uiteindelijk mag men nog zo gelovig zijn : wie zal de dood begeren? Zelfs de suïcide is iets waartoe men door anderen wordt gedreven. Vraag het maar aan de blauwe walvissen of aan de vinken in hun kooi, die hun wederhelft verloren en zich wurgen tussen de tralies.

Ik speel met gedachten die kort geleden helemaal taboe waren voor mezelf. Ik koester wensen die ik altijd verfoeilijk en waanzinnig heb gevonden. Ik ben over een drempel heen gejaagd en verken een stukje mens dat in iedereen bestaat : het is er, maar het slaapt, men maakt het best niet wakker.

*

Hilde betreft een verdieping van een gemeenschappelijk huis in de stad, samen met vrienden. Zij is een vroegere schoolvriendin van Jenny, ik ben dikwijls steun bij haar gaan zoeken gedurende de jaren van Jenny's afwezigheid, toen wij niet meer wisten of het hoop of wanhoop was die ons deed lijden. 'Mocht Jenny nog ooit opduiken, het zou een echt mirakel zijn,' zo had ik haar eens gezegd. En Hilde antwoordde : 'Ja, maar ik geloof dat mirakels bestaan,' en ze glimlachte op een manier die mij gelukkig maakte.

Weinig mensen zijn zo verstandig dat ze zonder koud te worden nuchter kunnen denken. Ik heb het volste vertrouwen in haar, nu ze Jenny met haar gezin heeft opgevangen. Ze zullen gesprekken hebben, ik geloof dat Hilde er in zal slagen om Jenny bewust te maken van haar hele toestand. En thuis schijnt iedereen er zo over te denken. Niets ter wereld is meer waard, dan een mens die je kan vertrouwen.

Gij zult niet doden. Ook een moordenaar kan je niet doden, want op hetzelfde moment wordt er een nieuwe geboren en dat ben jij. Maar Dudley is geen moordenaar, hij is te sluw. Dudley is een vampier. Vampieren doden niet, ze zuigen je alleen het bloed uit de aderen, dan laten ze je met rust totdat je nieuw bloed hebt.

Gij zult niet doden. Wie doodt, smeedt een verbond met de duivel : zo plant zich in de moord zelf de moordenaar voort. Kwaad kan niet met kwaad vergolden worden, vergelding is vermenigvuldiging van het kwaad.

Gij zult niet doden. Maar doden hoeft niet : onschadelijk maken betekent niet altijd doden. Onschadelijk maken : het is de eerste stap in de strategie.

Denken gaat veel sneller dan ik het hier verwoord. Maar denken gebeurt in deze volgorde : eerst is er de gedachte aan moord, pas daarna vertaalt zich deze gedachte in het plan om een rechtszaak te beginnen. De mens is nu eenmaal een beschaafd dier. Hij eet vlees, maar laat de slachting van vee aan deskundigen over. Zij slachten zonder erbij na te denken, maar efficiënt. Alles, zelfs het schijnbaar ondenkbare, heeft zijn wegen en kanalen in deze wereld.

Gij zult niet doden. Maar niets is erger dan een mens die je moet wantrouwen.

Eens het zover is, vraag je je af hoe het ooit zo ver kon komen. De welvingen van het leven zijn grillig en onbegrijpelijk, reeksen toevalligheden vermengen zich met

plannen, overtuigingen botsen of klonten samen, woorden leiden een afzonderlijk bestaan in ons onbewuste en gaan daar gesprekken aan met elkaar, zonder dat een mens daarbij betrokken wordt. De mathematica van de wereld overstijgt veruit de individuele logica van miljarden enkelingen en zij eist correctie, ze dwingt allen vroeg of laat om in de pas te lopen. De mathematica van de wereld is er één zoals die van de natuur: de natuur verandert gezonde lichaamcellen in kankercellen, en dit volgens ordentelijke wetten waarin een noodzaak zit die geen rekenschap verschuldigd is tegenover de mens die kanker krijgt terwijl hij nog niet klaar is met zijn leven. Op dezelfde wijze moet de wereld zich niet verantwoorden tegenover de enkelingen.

Altijd hebben wij gedacht dat dit het leven was: het samenzijn, de huiskamer, het tafelen, het gekscheren. Maar we bleken in een ei te zitten, het ei van het gezin. Het groeit, het staat op barsten. En op een dag wordt het door de wereld uitgepikt. De mooie ronde schaal breekt. Het kuiken moet zich naar de wereld richten als het wil voortbestaan. Geboorte na geboorte eist zijn tol en schenkt zijn rijkdom. Wereld na wereld verlaten wij en treden wij naar binnen. We zullen nooit achter de muren kunnen kijken voor de tijd daartoe rijp is, noch zullen we kunnen achterhalen wat onze eerste oorsprong was. De reis door het bestaan schijnt eindeloos, stap na stap zien wij andere horizonten en verdwijnen tegelijk de oude, alsof ze oplossen in het niets, alsof ze er nooit waren, tenzij als luchtspiegelingen

denkbeelden, illusies. Ik vraag me af wat essentieel is in die chaos die van droom naar droom leidt, terwijl we telkens een tijdlang in elke droom kunnen geloven, hem dan opgeven en ontbinden en meteen gevangen worden in een nieuwe geboorte. En is het niet de liefde, alleen de liefde, die alles tegen de uiteindelijke ontbinding beschermt? Is het niet dat alledaagse bij elkaar zijn, die zorgen en dat lijden, dat soms hartverscheurende lijden, dat ons behoedt voor een fatale val in het bodemloze gat van het

Niets?

Altijd hebben wij gedacht dat wij het leven konden kennen, dat er een wereld buiten de liefde was. Maar ik weet nu, wij weten het beslist allen, dat er buiten de liefde niets kan zijn. Tussen de polen van wantrouwen en vertrouwen bouwt zich in een immense spanning het gebeuren van het leven op. Wij dansen op een koord boven een afgrond, maar wij dansen. Wij dobberen in een schuitje op het grensgebied van water en van lucht, maar wij varen ergens heen. Het onmogelijke doet een mens om buiten zichzelf te stappen, alsof er iemand is die hem ziet, die op hem wacht, vanuit een ander, hemels land.

Ik weet dat er alleen de liefde is. De god die wij zoeken, leeft in onze naaste. En onze naaste is god in de mate dat wij hem als god erkennen, in de mate dat wij hem beminnen. Want beminnen, en alleen beminnen is toveren.

*

Slot

Met Kerstmis is de hele familie thuis, behalve Jenny en haar kroost. Er werd gemeld dat ze naar Duitsland getrokken zijn, 'bij vrienden'.

Twee dagen na Kerstmis komt het bericht dat Hildes vader overleden is. Een hersenbloeding.
Hilde verlaat het gemeenschappelijke huis en gaat bij haar moeder inwonen. Noodgedwongen trekt Jenny na haar terugkomst weer thuis in met haar kinderen.

Wanneer ik het weekend daarop thuiskom, zijn ze weg. 'Gisteren stopte hier een taxi,' vertelt moeder. 'Een Antwerpenaar met een brief voor Jenny. Ze was niet tegen te houden. Ze zijn allemaal meegereden.'

Maandenlang horen we niets meer van haar. Herbegint de hele miserie? Iedereen is het moe. Dit keer is het aan Jenny zelf, ze heeft een kans gehad. Is het een algehele berusting die ons haast apatisch maakt?

Op een vrijdag kom ik thuis, Jenny en de kinderen zijn terug.

'Haar ogen zijn eindelijk opengegaan,' zegt moeder.

Ik kijk Jenny aan: 'Wel?'

'Mijn ogen zijn opengegaan,' zegt ze.

Die week had ze opgebeld vanuit een hotel aan zee. Vader is haar gaan ophalen met de auto, hij heeft daar de laatste rekening betaald.

De volgende dagen komen er heel wat telefoontjes van vreemden : wanneer ze hun geld kunnen terugkrijgen. Een zekere Dudley...

Moeders moeder wordt bedlegerig. Elke dag gaan moeder en Jenny haar verzorgen. Darmkanker maakt van haar een rotte zak met beenderen. Het lijkt wel alsof ze gewacht heeft tot nu om te sterven. Drie maanden duurt haar

lijdensweg.

Vaders moeder wordt 's zondags op de koffie gehaald.
Jenny krijgt een vierde zoon, Carl.
'Ik had er ook vier,' zegt meetje. 't Moet wel lukken, mijn kind! En toen zei ik tegen peetje: en nu is 't zeker wel genoeg hé!
Ze lacht hartelijk en doet hand-zand-paard-staart-koe-en-een-klein-kriebelken-toe met haar achterkleinkinderen.

Eerst onderonsen de kinderen nog in het Engels, maar ze verliezen hun taal en gaan spreken zoals wij. Ze spreken moeder aan met grootmoeder en vader met grootvader. Jenny is mammie. Wij nonkels en tantes.
We bouwen een reusachtige keuken bij. Van oudsher draait alles in het leven van ons volk om de kinderen.
'Wij wonen in een heel groot huis,' zeggen ze, 'en nonkel Lieven woont in een hok. Tante Sien is Sinterklaas, want Nonkel Jackie is zwarte Piet. En meetje is zot. Als ik groot ben, wordt ik politiemans en schiet ik jullie allemaal dood.'

*

'Ik heb een nieuwe roman,' zegt ik tot Benjamin. Hij is inmiddels een reus van achttien, twee koppen groter dan ik. Ik toon hem de flap van mijn script.
'Waarover gaat het? Brieven? Over de post?'
'Moet je 'ns naar de stempels kijken...'
'En dan?'
'Mei '81, zegt je dat niets?'
'Mei eenentachtig? Ik was nog een kleine jongen toen, hoe zou ik kunnen weten wat er toen gebeurd is?'
'Denk 'ns goed na.'
'Een ramp?'
'Mmmm.'
'Een natuurramp?'
'Nee.'
'Een ramp veroorzaakt door een mens?'

'Mmmm...'
'Tsjernobyl? Bresnjev dood? Nou, ik las geen kranten toen...'
'Je had net je Plechtige Communie gevierd'
'Weet niet meer hoor.'

Ik vreesde dat het hele gebeuren Benjamin voor het leven getekend zou hebben, maar hij weet het niet eens meer. Verdringingsmechanisme heet dat.

'Ik heb een nieuwe roman,' zeg ik tot moeder en ik toon haar het kaft.
Ze bekijkt het eventjes. 'Nou, ik heb nu geen tijd.'
'Je moet detectives schrijven!' roept Jenny. 'Dat verkoopt goed!'
'Detectives? Wel zo zou je het misschien kunnen noemen, maar een detective is het niet,' antwoord ik.
Ze komt dichterbij. Ik toon haar het kaft.
Langdurig en aandachtig kijkt ze ernaar. Dan verschiet ze van kleur, haar blik wordt vreemd.
'Wel, waarom lach je?' valt ze me aan.
'Ik lach helemaal niet.'
Ze gaat weg.
'Jij schrijft wat je wil hé,' zegt ze ontgoocheld.
'Wil je hem lezen als hij af is?'
'Nee hoor.' Overtuigd schudt ze het hoofd.

Daar zit ik dan met mijn script, ik voel me onbehaaglijk. Wat denkt ze nu? Als de voor ons zo pijnlijke jaren ter sprake komen, wimpelt ze het af en maakt ze zich uit de voeten. Archeologie, Marseille, Corsica: ze heeft een vreemde allergie voor dergelijke woorden. Ik herinner me onze vurige wens van jaren geleden: was het allemaal maar een kwade droom, of een verhaaltje.
Nog een tijdlang blijf ik besluiteloos zitten. Dan sta ik op. Ik loop de tuin in, naar de plaats waar de stronk van de oude kerseboom staat.
De schoonheid heeft haar zelfrespect. De schoonste din-

gen in het leven zijn de minst toegankelijke.
'Niet doen,' roept Jenny uit het raam, 'de was hangt te drogen!
Maar het is toch te laat : de zwarte rook is reeds in onze kleren gekropen.

*